

Κελεμένης & Συνεργάτες

Δικηγορική Εταιρεία

Περιεχόμενα

■	Εν συντομία...	2
■	Πρόσφατη Νομοθεσία	4
■	Νομολογιακή Ενημέρωση	7
■	Θέματα Εμπορικού Δικαίου	12
■	Θέματα Εργατικού Δικαίου	24
■	Ρυθμιστικά Θέματα	27
■	Δικαστική Επίλυση Διαφορών	30
■	Φορολογική Ενημέρωση	32
■	Εταιρικά Νέα	39
■	Εταιρικές Δημοσιεύσεις	43

Παρά την αφθονία της πληροφορίας σε κάθε λογής οικονομική δραστηριότητα, το έλλειμμα νομικής πληροφόρησης παραμένει σοβαρό για την ελληνική επιχείρηση. Σε αντίθεση με ό,τι συμβαίνει σε άλλες προηγμένες οικονομικά χώρες, η ελληνική επιχείρηση στερείται επαρκούς νομικής ενημέρωσης σε τρέχοντα θέματα του δικαίου των επιχειρήσεων. Η πληροφόρησή της παραμένει αποσπασματική και συχνά βαιομένη σε ακατάλληλες, ή έστω ανεπαρκείς, πηγές. Οι λόγοι πολλοί, αλλά δύο είναι οι κυριότεροι. Πρώτον, η ελληνική νομική γλώσσα παραμένει ξύλινη και συχνά επιρρεπής σε ανούσιους λεκτικούς εντυπωσιασμούς και θεωρητικά αναμασήματα που τελικά αποξενώνουν το μη νομικό, είτε αυτός είναι επιχειρηματίας είτε στέλεχος μιας επιχείρησης. Δεύτερον, η ελληνική δικηγορία παραμένει εσωστρεφής και προσκολλημένη σε παραδόσεις στις οποίες δε χωρούν δραστηριότητες αυτονόητες για έναν αμερικανό ή ευρωπαϊό δικηγόρο (π.χ. συγγραφή ενημερωτικών σημειωμάτων).

Στο πλαίσιο της περιοδικής ενημέρωσης που παρέχει η δικηγορική εταιρεία Κελεμένης & Συνεργάτες συνεχίζει, με το ανά χείρας Ενημερωτικό Δελτίο του Καλοκαιριού του 2009, την επισκόπηση τόσο θεμάτων εμπορικού, φορολογικού και εργατικού δικαίου όσο και πρόσφατων νομοθετικών και νομολογιακών εξελίξεων. Όπως πάντα, στόχος μας είναι η ενημέρωση και η ανάλυση σε γλώσσα άμεση και χρηστική, χωρίς αυτό να γίνεται σε βάρος της ποιότητας της πληροφόρησης που παρέχουμε. Αποτελεί, άλλωστε, θέση μας ότι η καλή νομική γραφή πρέπει να αποφεύγει πλατειασμούς και γλωσσικά φορτώματα που τις περισσότερες φορές εκνευρίζουν παρά βοηθούν αυτόν που αναζητεί την, κατά το δυνατό, σαφέστερη νομική απάντηση στα ζητήματα που τον απασχολούν.

Τσακάλωφ 5, 106 73 Αθήνα
 T: + 30 210 3612800 F: +30 210 3612820
 E: enquiries@kelemenis.com W: www.kelemenis.com

Γιάννης Κελεμένης
 Διευθύνων Εταίρος

Όπως και τα προηγούμενα, το ανά χείρας Ενημερωτικό Δελτίο καταπιάνεται με επίκαιρα ζητήματα νομικού ενδιαφέροντος που ενδέχεται να απασχολούν τις ελληνικές επιχειρήσεις. Στην ενότητα της Πρόσφατης Νομοθεσίας, ο κ. Θωμόπουλος παρουσιάζει τους σημαντικότερους, από την άποψη του δικαίου των επιχειρήσεων, νέους νόμους, όπως ο νόμος 3746/2009 για το Ταμείο Εγγύησης Καταθέσεων κι Επενδύσεων, το οποίο συστάθηκε με σκοπό να αποζημιώνει τους καταθέτες ή επενδυτές – πελάτες των πιστωτικών ιδρυμάτων που αδυνατούν να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους. Ο νόμος εκδόθηκε μετά την πρόσφατη οικονομική κρίση, ώστε να συνδράμει στην εξομάλυσή της. Σημαντικός είναι κι ο νέος, χρηματοπιστωτικού ενδιαφέροντος, νόμος 3756/2009 «για το Σύστημα Άυλων Τίτλων, την Κεφαλαιαγορά και άλλες διατάξεις», ο οποίος τροποποιεί πολλούς παλαιότερους νόμους, όπως το νόμο 3016/2002 «για την εταιρική διακυβέρνηση», το νόμο 3401/2005 «για το ενημερωτικό δελτίο δημόσιας προσφοράς κινητών αξιών», καθώς και το νόμο 2190/1920 «περί ανωνύμων εταιρειών». Ακόμη, παρουσιάζεται ο νόμος 3752/2009, ο οποίος τροποποίησε τον αναπτυξιακό νόμο 3299/2004 κι εμπιρίχει σημαντικές ρυθμίσεις για τις επενδύσεις στους τομείς του τουρισμού και της ενέργειας. Αναφορά γίνεται επίσης στους άμεσα εφαρμοστέους ευρωπαϊκούς Κανονισμούς 207/2009 «για το κοινοτικό σήμα» και 246/2009 «για τα consortia ναυτιλιακών εταιρειών τακτικών γραμμών».

Στην ενότητα της Νομολογιακής Ενημέρωσης που ακολουθεί, η κ. Σταματάκη επιλέγει μερικές από τις σημαντικότερες πρόσφατες δικαστικές αποφάσεις των

εθνικών και κοινοτικών δικαστηρίων. Μεταξύ αυτών, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η υπ' αριθμόν 7/2009 της Ολομέλειας του Αρείου Πάγου, η οποία έκρινε ότι η κατάσχεση επιχείρησης ως συνόλου είναι δυνατή κι ότι ο αποκτών από πλειστηριασμό μπορεί να συνεχίσει την επιχείρηση ως δικαιούχος όλων των επιμέρους δικαιωμάτων. Μείζονος σημασίας είναι επίσης η υπ' αριθμόν 123/2008 απόφαση του Αρείου Πάγου. Σύμφωνα με αυτήν, η ύπαρξη της αιτίας για την οποία εκδόθηκε συναλλαγματική δεν επηρεάζει το κύρος της, ωστόσο στο πλαίσιο της ανακοπής κατά της αναγκαστικής εκτέλεσης που διενεργείται εναντίον του εκδότη, ο τελευταίος μπορεί να ισχυρισθεί ότι η συναλλαγματική εκδόθηκε για άκυρη ή ανύπαρκτη αιτία. Τούτο πρακτικά σημαίνει ότι το κύρος της συναλλαγματικής τελικά σχετίζεται με το λόγο έκδοσής της. Ενδιαφέρουσα είναι και η υπ' αριθμόν 1030/2008 απόφαση του Αρείου Πάγου, η οποία, επαναλαμβάνοντας την κρατούσα γνώμη, έκρινε ότι στο πλαίσιο της αυξημένης προστασίας του σήματος φήμης δεν απαιτείται η συνδρομή του κινδύνου σύγχυσης για την προσβολή του. Σημαντική είναι επίσης η απόφαση του Δικαστηρίου Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΔΕΚ) C-213/07 της 16.12.2008 περί αντίθεσης στο κοινοτικό δίκαιο των διατάξεων για το βασικό μέτοχο. Η απόφαση αυτή αποδεικνύει ότι ενώπιον του ΔΕΚ το κοινοτικό δίκαιο υπερισχύει του εθνικού δικαίου ενός κράτους – μέλους, ακόμη κι εάν πρόκειται για συνταγματικά κατοχυρωμένη διάταξη. Έτσι, κρίνεται σκόπιμη η τροποποίηση της απαγόρευσης αυτής και η εναρμόνιση του ελληνικού δικαίου στο κοινοτικό.

Στην Ενότητα των Θεμάτων

Εμπορικού Δικαίου, η κ. Λαζαρίδου – Ελμαλόγλου παρουσιάζει την «παθολογική» εξέλιξη της σύμβασης franchising. Ειδικότερα, αναπτύσσονται οι τρόποι κι οι συνέπειες της λύσης της, δηλ. η αποζημίωση, η κατάπτωση προβλεπόμενων ποινικών ρητρών και η τυχόν δυνατότητα προσφυγής σε διαιτητικό δικαστήριο. Στο επόμενο άρθρο η κ. Τσουμπίτα ασχολείται με την ευθύνη του Τύπου και των ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών σταθμών σε περίπτωση πρόκλησης (υλικής και ηθικής) ζημίας λόγω δημοσιοποίησης πληροφοριών που θίγουν την τιμή και υπόληψη ορισμένου προσώπου. Το θέμα αυτό είναι πάντα επίκαιρο δεδομένου του σημαντικού ρόλου που διαδραματίζουν τα μέσα ενημέρωσης στη σύγχρονη καθημερινότητα. Η κ. Σταματάκη παρουσιάζει την κοινοτική ελευθερία εγκατάστασης, ένα θέμα που βρίσκεται στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος, αφού σε μεγάλο βαθμό συμβάλλει στην αποφυγή των αυστηρών εθνικών διατάξεων περί ίδρυσης κεφαλαιουχικών εταιρειών (δηλ. ΑΕ και ΕΠΕ) και την επιλογή ευνοϊκότερου αλλοδαπού δικαίου. Το θέμα αυτό επανήλθε στο νομικό προσκήνιο μετά την απόφαση C-210/06 της 16.12.2008 του ΔΕΚ (Cartesio), η οποία, ωστόσο, προς απογοήτευση πολλών ενδιαφερομένων περιορίζει την ελευθερία εξόδου μιας εταιρείας από το κράτος σύστασής της. Στη συνέχεια της Ενότητας και με αφορμή την έντονη αμφισβήτηση που προκάλεσε η παρέμβαση των αμερικανικών αρχών για το ελβετικό απόρρητο των καταθέσεων, το οποίο τελικά η ελβετική τράπεζα UBS αναγκάστηκε να άρει, ο κ. Τρούλης αναπτύσσει τους όρους κατοχύρωσης και άρσης του τραπεζικού απορρήτου κατά το ελληνικό και διεθνές δίκαιο. Η ενότητα των Θεμάτων Εμπορικού Δικαίου

κλείνει με την ανάπτυξη της κ. Μαρκαντώνη για την **απόσπαση εργατικού δυναμικού ως μια μορφή αθέμιτου ανταγωνισμού**. Ειδικότερα, αναπτύσσονται διεξοδικά οι όροι υπό τους οποίους η αφαίμαξη προσωπικού μιας επιχείρησης και η πρόσληψή του σε ανταγωνιστική επιχείρηση εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του νόμου 146/1914 «περί αθέμιτου ανταγωνισμού» και οι συνέπειες που η υπαγωγή αυτή επισύρει. Το θέμα παρουσιάζει αυξημένο ενδιαφέρον, επειδή **η επιθυμία του ανταγωνιστή να αποσπάσει αξιόλογα μέλη του προσωπικού και να στελεχώσει με αυτά τη δική του επιχείρηση είναι αυτονόητη** στη σημερινή έντονα ανταγωνιστική οικονομία.

Στην Ενότητα των Θεμάτων Εργατικού Δικαίου η κ. Μάστον παρουσιάζει **το νομοθετικό πλαίσιο και τη διαδικασία των «ομαδικών απολύσεων»**, μιας έννοιας που ακούγεται πολύ συχνά στην αγορά, ιδίως τους τελευταίους μήνες με την όξυνση της διεθνούς οικονομικής κρίσης.

Στην Ενότητα των Ρυθμιστικών Θεμάτων **αναδημοσιεύεται το άρθρο του κ. Κελεμένη για το νέο αναπτυξιακό νόμο από την εφημερίδα Ναυτεμπορική της 23.02.2009, αμέσως μετά την ψήφισή του από τη Βουλή**. Το άρθρο σχολιάζει τις κύριες παρεμβάσεις που επιχειρεί η τροποποίηση και συγκεκριμένα τις προοπτικές των ρυθμίσεων περί φορολογικής απαλλαγής, ενίσχυσης φωτοβολταϊκών έργων, αναβάθμισης ξενοδοχειακών μονάδων, διαδικασιών υπαγωγής και ορίων ενίσχυσης.

Στην Ενότητα για τη Δικαστική Επίλυση Διαφορών, η κ. Παπαντωνίου ασχολείται με το νομικό πλαίσιο, τους όρους και τη διαδικασία αναγνώρισης και την

κήρυξη από τα ελληνικά δικαστήρια αποφάσεων άλλων κρατών – μελών της ΕΕ ως εκτελεστών. **Στο πλαίσιο της ενιαίας και συνεχώς διευρυνόμενης ευρωπαϊκής οικονομίας, η αναγνώριση κι εκτέλεση αποφάσεων άλλων κρατών – μελών αποτελεί κρίσιμο ζήτημα**, το οποίο συναντάται όλο και πιο συχνά στη δικαστική πρακτική.

Στην Ενότητα για τη Φορολογική Ενημέρωση, ο κ. Κυριακόπουλος παρουσιάζει **πρόσφατες νομοθετικές ρυθμίσεις**. Ειδικότερα, αναπτύσσεται το φορολογικό σκέλος των νέων νόμων 3756/2009 για το «Σύστημα Άυλων Τίτλων, Διατάξεις για την Κεφαλαιαγορά, Φορολογικά Θέματα και λοιπές διατάξεις» και 3746/2009 «για το Ταμείο Εγγύησης Καταθέσεων κι Επενδύσεων (ΤΕΚΕ) και άλλες διατάξεις». Στη συνέχεια αναπτύσσονται ορισμένες **Εγκύκλιοι του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών**, όπως η ΠΟΛ. 1004/20.01.2009, με την οποία παρέχονται περαιτέρω διευκρινήσεις για την αναπροσαρμογή της αξίας των ακινήτων των επιχειρήσεων, και η ΠΟΛ. 1039/24.03.2009 για την παρακράτηση φόρου επί μερισμάτων όταν διανέμονται μετοχές αντί μετρητών.

Στην υποενότητα για την Πρόσφατη Φορολογική Νομολογία, η κ. Πίτσα επιλέγει πρόσφατες δικαστικές αποφάσεις φορολογικού ενδιαφέροντος. Ειδικότερα, με την υπ' αριθμόν 1422/2008 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, κρίθηκε ότι σε περίπτωση κατάσχεσης βιβλίων, εγγράφων και στοιχείων που σχετίζονται με φορολογικό έλεγχο πρέπει, με ποινή ακύρωσης, να συντάσσεται έκθεση κατάσχεσης. Σημαντική είναι ακόμη η υπ' αριθμόν 2452/2008 απόφαση του Συμβουλίου της

Επικρατείας, κατά την οποία στην έννοια των εξόδων πρώτης εγκατάστασης εμπίπτει και η υπεραξία της επιχείρησης, δηλ. η διαφορά μεταξύ του υλικού τιμήματος αγοράς και της πραγματικής αξίας των επιμέρους περιουσιακών στοιχείων της. Περαιτέρω με την υπ' αριθμόν 916/2008 απόφαση του ίδιου δικαστηρίου κρίθηκε ότι οι ειδικές διατάξεις των νόμων περί ναυτιλιακών επιχειρήσεων δεν εγκαθιδρύουν απαλλαγή από το ΦΠΑ που επιβάλλεται με το νόμο 1642/1986. Ακόμη, αναφορά γίνεται στην **484/2007 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, κατά την οποία η διάπραξη του αδικήματος της φοροδιαφυγής αποκλείει το έγκλημα της πλαστογραφίας**.

Κλείνοντας την Ενότητα της Φορολογικής Ενημέρωσης, ο κ. Κυριακόπουλος ασχολείται με το **θεσμό των εμπιστευμάτων (trusts)**, όπως κατοχυρώνονται στο νόμο περί Διεθνών Εμπιστευμάτων της Κύπρου. Ειδικότερα, αναπτύσσει την έννοια και τα πλεονεκτήματα της εν λόγω ρύθμισης, η οποία προσελκύει με αυξανόμενο ρυθμό το ενδιαφέρον τόσο του επιχειρηματικού κόσμου όσο και ιδιωτών.

Όπως και σε προηγούμενα τεύχη, η Ενότητα των Εταιρικών Νέων ενημερώνει για τον πρόσφατο χειρισμό υποθέσεων από την Κελεμένης & Συνεργάτες και τη συμμετοχή της εταιρείας σε διάφορες εκδηλώσεις, φόρουμ και διεθνείς εκδόσεις.

Το παρόν Ενημερωτικό Δελτίο κλείνει με μια ενδεικτική απαρίθμηση πρόσφατων διεθνών δημοσιεύσεων των δικηγόρων της εταιρείας (στην αγγλική γλώσσα) για όσους εκ των αναγνωστών ενδιαφέρονται να λάβουν αντίτυπο.

Επιμέλεια: Κωνσταντίνος Θωμόπουλος

ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗ ΕΚΤΕΛΕΣΗ

Νέα τροποποίηση του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας

Με την υπ' αριθμόν 12082 Απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, η οποία δημοσιεύθηκε στο Φύλλο Β' 318/20.02.2009 της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως, ορίζεται ότι δεν μπορεί να διαταχθεί προσωπική κράτηση για απαίτηση δικαστικών εξόδων που επιδικάστηκαν από πολιτικό δικαστήριο ή για απαίτηση μικρότερη από €30.000, εκτός εάν προέρχεται από πιστωτικό τίτλο (συναλλαγματική, επιταγή). Μέχρι την 20.02.2009, ημερομηνία δημοσίευσης της απόφασης στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, το εν λόγω ποσό ανερχόταν σε €1.500. Το νέο ποσό ισχύει για όσα δικόγραφα κατατίθενται από 20.02.2009 κι εφεξής.

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΝΟΜΟΣ

Ο νόμος 3752/2009 που τροποποίησε τον αναπτυξιακό νόμο

Την 17.02.2009 ψηφίστηκε ο νόμος 3752/2009 «Τροποποιήσεις επενδυτικών νόμων και άλλες διατάξεις», με τα άρθρα 3 και 4 του οποίου τροποποιείται, μεταξύ άλλων, ο αναπτυξιακός νόμος 3299/2004. Με τις νέες ρυθμίσεις τα συναρμόδια υπουργεία επιχειρήσαν να τονώσουν το επενδυτικό κλίμα χωρίς, παράλληλα, να επιβαρύνουν τα (αρνητικά) δημοσιονομικά δεδομένα. Τα νέα μέτρα αφορούν ιδιαίτερα στις επενδύσεις σε ξενοδοχειακές υποδομές και φωτοβολταϊκές εγκαταστάσεις και φιλοδοξούν να επισπεύσουν τις χρονοβόρες μέχρι σήμερα διαδικασίες υπαγωγής κι έγκρισης των ενισχυόμενων επενδύσεων.

Παρουσίαση του νέου νόμου γίνεται στην ενότητα των Ρυθμι-

σικών Θεμάτων από τον κ. Γ. Κελεμένη.

ΕΤΑΙΡΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Νόμος 3758/2009 «για τις Εταιρείες Ενημέρωσης οφειλετών για ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις και άλλες διατάξεις»

Με το νόμο αυτό επιλύεται το πρόβλημα που είχε δημιουργηθεί στην Ελλάδα με την αυθαίρετη σύσταση και λειτουργία των εισπρακτικών εταιρειών, για τις οποίες δεν είχε θεσμοθετηθεί κανένα νομοθετικό πλαίσιο. Έτσι, ιδρύονται οι «εταιρείες ενημέρωσης οφειλετών για ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις» ως κεφαλαιουχικές εταιρείες, που έχουν αποκλειστικό καταστατικό σκοπό (α) την εξώδικη ενημέρωση οφειλετών για την ύπαρξη ληξιπρόθεσμων κι απαιτητών χρηματικών οφειλών τους έναντι δανειστών πριν από τη διενέργεια δικαστικών πράξεων και (β) τη διαπραγμάτευση της αποπληρωμής των οφειλών κατ' εντολή και για λογαριασμό των δανειστών. Οι εν λόγω οφειλές θα προέρχονται από συμβάσεις πίστωσης, εγγύησης και νόμιμες εμπορικές συναλλαγές. Οι εταιρείες κι οι νόμιμοι εκπρόσωποί τους εγγράφονται υποχρεωτικά σε ειδικό Μητρώο, το οποίο τηρείται σε ηλεκτρονική μορφή στη Γενική Γραμματεία Καταναλωτή του Υπουργείου Ανάπτυξης και η πρόσβαση σε αυτό γίνεται ατελώς. Οι εταιρείες υποχρεούνται να μεριμνούν για την προστασία του επιχειρηματικού και προσωπικού απορρήτου των οφειλετών. Για το λόγο αυτό, απαγορεύεται στις εταιρείες η γνωστοποίηση των στοιχείων σε τρίτους, με ή χωρίς αντάλλαγμα, καθώς κι η χρήση τους για άλλους σκοπούς. Σε περίπτωση παραβίασης της υποχρέωσης αυτής, με απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης θα επιβάλλεται

σε βάρος των εταιρειών πρόστιμο από €5.000 έως €500.000 και κάθε άλλη αστική, ποινική ή πειθαρχική κύρωση που προβλέπεται από τη νομοθεσία.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Νόμος 3756/2009 για το Σύστημα Άυλων Τίτλων, την Κεφαλαιαγορά και άλλες διατάξεις

Στο Σύστημα Άυλων Τίτλων (ΣΑΤ) καταχωρίζονται σε λογιστική μορφή οι εισηγμένες στο χρηματιστήριο κινητές αξίες (μετοχές, ομολογίες κλπ.) ημεδαπών ή αλλοδαπών εκδοτών. Με το νέο νόμο ρυθμίζονται ειδικότερα ορισμένα ζητήματα που αφορούν το ΣΑΤ, χωρίς, ωστόσο, να θίγονται οι σχετικές διατάξεις του νόμου 2396/1996 για τις εισηγμένες στο χρηματιστήριο μετοχές. Ειδικότερα, ορίζονται αναλυτικά τα θέματα που ρυθμίζει ο Κανονισμός Λειτουργίας του ΣΑΤ, ο οποίος εκδίδεται με απόφαση της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς. Τέτοια θέματα είναι οι διαδικασίες μετατροπής ενσώματων (ημεδαπών και αλλοδαπών) κινητών αξιών σε άυλες αξίες (αποϋλοποίηση), οι προϋποθέσεις και διαδικασίες καταχώρησης στο ΣΑΤ των κινητών αξιών, των επενδυτών, των πράξεων και συναλλαγών, οι προϋποθέσεις κι η διαδικασία πρόσβασης στο ΣΑΤ, οι όροι κι η διαδικασία διασύνδεσης με άλλα συστήματα, κεντρικά αποθετήρια αξιών ή πιστωτικά ιδρύματα που ενεργούν ως θεματοφύλακες, θέματα σχετικά με τη σύναψη των κατάλληλων συμβάσεων, οι αρμοδιότητες, εξουσίες κι υποχρεώσεις του διαχειριστή του ΣΑΤ και κάθε άλλο σχετικό θέμα κι αναγκαία λεπτομέρεια για τη λειτουργία του ΣΑΤ.

Με το νόμο αυτό τροποποιείται, επίσης, ο νόμος 3016/2002 «για την εταιρική διακυβέρνηση»

(corporate governance). Ειδικότερα, καταργείται το άρθρο 2 παράγραφος 4 του νόμου 3016/2002, σύμφωνα με το οποίο το διοικητικό συμβούλιο υποχρεούνταν κατ'έτος να συντάσσει αναλυτική έκθεση για τις συναλλαγές της εταιρείας με τις συνδεδεμένες με αυτήν επιχειρήσεις. Επίσης, αντικαθίσταται το άρθρο 10 του νόμου, κατά το οποίο σε περίπτωση μη τήρησης των υποχρεώσεων που ο νόμος 3016/2002 θεσπίζει για τις εισηγμένες στο χρηματιστήριο εταιρείες, η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς μπορεί να επιβάλλει στα μέλη του διοικητικού συμβουλίου ή σε άλλο πρόσωπο στο οποίο έχουν ανατεθεί αρμοδιότητες διοίκησης, επίπληξη ή πρόστιμο από €3.000 μέχρι €1.000.000. Κατά την επιμέτρηση του προστίμου λαμβάνονται ενδεικτικά υπόψη η βαρύτητα και η επίπτωση της παράβασης στην εύρυθμη λειτουργία της αγοράς, ο κίνδυνος πρόκλησης βλάβης στα συμφέροντα των επενδυτών, ο βαθμός της υπαιτιότητας, η λήψη μέτρων από τον παραβάτη για την άρση της παράβασης στο μέλλον, ο βαθμός συνεργασίας με την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς κατά το στάδιο διερεύνησης κι ελέγχου, οι ανάγκες της ειδικής και γενικής πρόληψης κι η τυχόν καθ' υποτροπή παραβίαση όχι μόνο του συγκεκριμένου νόμου, αλλά και της λοιπής νομοθεσίας για την κεφαλαιαγορά.

Περαιτέρω, μετά το άρθρο 6 του νόμου 3401/2005 «για το ενημερωτικό δελτίο δημόσιας προσφοράς κινητών αξιών» προστίθεται νέο άρθρο 6α, κατά το οποίο με απόφαση της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς καταρτίζεται «Κανονισμός Αναδοχών». Ο Κανονισμός αυτός ρυθμίζει θέματα που αφορούν στις υποχρεώσεις των Εταιρειών Παροχής Επενδυτικών Υπηρεσιών (ΕΠΕΥ) και των άλλων πιστωτικών ιδρυμάτων που διαμεσολαβούν στη δημόσια προσφο-

ρά ή την εισαγωγή για διαπραγμάτευση κινητών αξιών, ιδίως θέματα που αφορούν στην προπαρασκευή, διενέργεια, διεκπεραίωση, προβολή και διαφήμιση των διαδικασιών δημόσιας προσφοράς ή εισαγωγής για διαπραγμάτευση κινητών αξιών, τη διασφάλιση της ποιότητας της παρεχόμενης πληροφόρησης και της ίσης μεταχείρισης των επενδυτών, καθώς και κάθε άλλο ειδικό θέμα ή λεπτομέρεια.

Τέλος, ο νόμος 3756/2009 τροποποιεί τα άρθρα περί ισολογισμών κι ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων του κωδικοποιημένου νόμου 2190/1920 «περί ανωνύμων εταιρειών» (άρθρο 43Α παράγραφοι 1, 2 και άρθρο 107 παράγραφος 1 κ.ν. 2190/1920).

ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Νόμος 3746/2009 για το Ταμείο Εγγύησης Καταθέσεων και Επενδύσεων (ΤΕΚΕ)

Με το νόμο 3746/2009 κωδικοποιούνται οι ρυθμίσεις σχετικά με τα συστήματα αποζημίωσης καταθετών και επενδυτών – πελατών πιστωτικών ιδρυμάτων και αντικαθίστανται τα άρθρα 1 έως 17 του νόμου 2832/2000. Ο τελευταίος αυτός νόμος κωδικοποίησε και συμπλήρωσε το νόμο 2324/1995, με τον οποίο ενσωματώθηκε η Οδηγία 94/19 της 30.05.1994 «περί των συστημάτων εγγύησης των καταθέσεων». Ειδικότερα, με το νέο νόμο 3746/2009, ιδρύεται το Ταμείο Εγγύησης Καταθέσεων και Επενδύσεων (ΤΕΚΕ) ως καθολικός διάδοχος του προβλεπόμενου στο νόμο 2832/2000 Ταμείου Εγγύησης Καταθέσεων (ΤΕΚ). Το ΤΕΚΕ εδρεύει στην Αθήνα και εποπτεύεται από τον Υπουργό Οικονομίας και Οικονομικών. Είναι νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, όχι δημόσιος οργανισμός, κι ευρίσκεται εκτός δημόσι-

ου τομέα. Σκοπός του ΤΕΚΕ είναι η καταβολή αποζημίωσης στους πελάτες, καταθέτες ή επενδυτές, των πιστωτικών ιδρυμάτων που πληρούν τους ειδικότερους όρους του νόμου κι ευρίσκονται σε αδυναμία να εκπληρώσουν τις προς αυτούς υποχρεώσεις τους. Το ΤΕΚΕ αποζημιώνει τους καταθέτες, όταν μια κατάθεση καταστεί μη διαθέσιμη, δηλ. όταν η κατάθεση οφείλεται, είναι ληξιπρόθεσμη και δεν έχει καταβληθεί από το πιστωτικό ίδρυμα σύμφωνα με τους νόμιμους και συμβατικούς της όρους. Για την ικανοποίηση των καταθετών πρέπει περαιτέρω να πληρωθεί και μια τυπική υπόθεση. Πιο συγκεκριμένα, απαιτείται η κοινοποίηση σχετικής απόφασης από την Τράπεζα της Ελλάδος, η οποία εκδίδεται αφού διαπιστωθεί ότι το συγκεκριμένο πιστωτικό ίδρυμα αδυνατεί να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του έναντι των καταθετών ή επενδυτών για λόγους άμεσα συνδεδεμένους με την οικονομική του κατάσταση κι εφόσον η αδυναμία αυτή δεν είναι αναστρέψιμη στο προσεχές μέλλον. Η απόφαση αυτή της Τράπεζας της Ελλάδος δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Σε περίπτωση που πριν από την εν λόγω απόφαση εκδοθεί δικαστική απόφαση με την οποία αναστέλλεται η δυνατότητα των καταθετών ή των επενδυτών - πελατών του πιστωτικού ιδρύματος να ικανοποιήσουν τις απαιτήσεις τους κατά αυτού, για λόγους που έχουν άμεση σχέση με την οικονομική κατάστασή του, αρκεί η τελευταία αυτή απόφαση και δεν απαιτείται και κοινοποίηση της απόφασης της Τράπεζας της Ελλάδος.

ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Κανονισμός 207/2009 για το κοινοτικό σήμα

Επειδή ο Κανονισμός 40/1994 της

20.12.1993 για το κοινοτικό σήμα είχε επανειλημμένα τροποποιηθεί, θεωρήθηκε απαραίτητη η κωδικοποίησή του σε ένα νέο, ενιαίο κείμενο. Έτσι την 26.02.2009 ψηφίστηκε ο Κανονισμός 207/2009 για το κοινοτικό σήμα. Η θέσπιση κοινών κανόνων για το σήμα σε κοινοτικό επίπεδο συμβάλλει στην ύπαρξη ενιαίας αγοράς. Αξιοσημείωτο είναι βέβαια ότι το κοινοτικό δίκαιο για το σήμα δεν αντικαθιστά τα εθνικά δίκαια των κρατών – μελών, διότι ορισμένες επιχειρήσεις δεν επιθυμούν την προστασία των σημάτων τους σε κοινοτική κλίμακα. Το δικαίωμα επί του κοινοτικού σήματος αποκτάται μόνο με καταχώριση στο Γραφείο Εναρμόνισης στο Πλαίσιο της Εσωτερικής Αγοράς. Η καταχώριση αποκλείεται, ιδίως εάν το σήμα στερείται διακριτικού χαρακτήρα, εάν είναι παράνομο ή εάν υπάρχουν αντίθετα προγενέστερα δικαιώματα. Σε περίπτωση προσβολής του κοινοτικού σήματος, η σχετική προσφυγή ασκείται σε πρώτο βαθμό ενώπιον του Πρωτοδικείου Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΠΕΚ), του οποίου οι αποφάσεις δεσμεύουν όλα τα κράτη – μέλη.

Στην ενότητα της Επίκαιρης Νομολογίας παρατίθενται πρόσφατες αποφάσεις του ΠΕΚ για την προσβολή κοινοτικού σήματος.

Κανονισμός 246/2009 για τα consortia ναυτιλιακών εταιρειών τακτικών γραμμών

Κατά το άρθρο 81 της Συνθήκης Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΣυνθΕΚ), είναι ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά και απαγορεύονται όλες οι συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων, όλες οι αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων και κάθε εναρμονισμένη πρακτική, που μπορούν να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών – μελών και που έχουν ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του

ανταγωνισμού εντός της κοινής αγοράς. Ο Κανονισμός 479/1992 της 25.02.1992 προέβλεπε εξαιρέσεις από το άρθρο 81 ΣυνθΕΚ για ορισμένες κατηγορίες συμφωνιών, αποφάσεων και εναρμονισμένων πρακτικών μεταξύ ναυτιλιακών εταιρειών τακτικών γραμμών (consortia). Επειδή ο εν λόγω Κανονισμός είχε υποστεί πολλές τροποποιήσεις, κρίθηκε σκόπιμη η κωδικοποίησή του σε νέο κείμενο, τον Κανονισμό 246/2009. Οι συμφωνίες συνεκμετάλλευσης γραμμών μεταξύ ναυτιλιακών εταιρειών τακτικών γραμμών αποτελούν έναν ειδικό και περίπλοκο τύπο κοινών επιχειρήσεων (joint venture) και συμβάλλουν στην εξεύρεση των απαραίτητων μέσων για τη βελτίωση της παραγωγικότητας των υπηρεσιών στον τομέα των τακτικών γραμμών θαλάσσιων μεταφορών και για την προώθηση της τεχνικής και οικονομικής προόδου. Υπάρχει μεγάλη ποικιλία συμφωνιών consortium, που δρουν υπό διαφορετικές περιστάσεις. Γι' αυτό ανατίθεται στην Επιτροπή να καθορίζει τα consortia που εξαιρούνται από το άρθρο 81 ΣυνθΕΚ.

Νέος Νόμος για την Ενσωμάτωση της Οδηγίας 2005/56 στην ελληνική έννομη τάξη

Την 24.04.2009 κατατέθηκε στη Βουλή το σχέδιο νόμου, με το οποίο επιδιώκεται η ενσωμάτωση της Οδηγίας 2005/56 «για τις διασυννοριακές συγχωνεύσεις κεφαλαιουχικών εταιρειών» στην ελληνική έννομη τάξη. Σημειώτεον ότι η ενσωμάτωση της εν λόγω Οδηγίας έπρεπε να έχει ολοκληρωθεί ήδη μέχρι την 15.12.2007. Η Οδηγία ρυθμίζει τη διασυννοριακή συγχώνευση, που αποτελεί την πλέον ολοκληρωμένη στρατηγική διεθνούς συγκέντρωσης επιχειρήσεων, διότι επιφέρει ένωση των περιουσιών δύο ή περισσότερων εταιρειών με έδρα σε διαφορετικά

κράτη – μέλη, χωρίς εκκαθάριση. Έτσι, τουλάχιστον μία από τις εταιρείες παύει να υπάρχει, η προκύπτουσα από τη συγχώνευση εταιρεία αποτελεί συνέχεια των συγχωνευόμενων και οι μέτοχοι της εξαφανιζόμενης μετέχουν εφεξής στην απορροφούσα ή τη νέα εταιρεία. Η ψήφιση της Οδηγίας αυτής ήταν αναγκαία σε συνέχεια της Οδηγίας 78/855/ΕΚ για τις «εγχώριες» συγχωνεύσεις και της Οδηγίας 90/434 – όπως τροποποιήθηκε με την Οδηγία 2005/19 – για το κοινό φορολογικό καθεστώς στις συγχωνεύσεις μεταξύ εταιρειών δύο ή περισσότερων κρατών – μελών, οι οποίες έχουν από μακρόν ενσωματωθεί στην ελληνική έννομη τάξη. Με το νέο νόμο θα καταστεί δυνατή η συγχώνευση όλων των τύπων κεφαλαιουχικών εταιρειών διαφόρων κρατών – μελών. Καταρχήν, για κάθε συμμετέχουσα σε διασυννοριακή συγχώνευση εταιρεία και για ζητήματα όπως οι προϋποθέσεις και η προπαρασκευαστική διαδικασία της συγχώνευσης, ισχύουν οι διατάξεις και διατυπώσεις της εθνικής νομοθεσίας, οι κανόνες δηλαδή που διέπουν κάθε εταιρεία σε περίπτωση «εγχώριας» συγχώνευσης, ενώ για ζητήματα που άπτονται της διασυννοριακής φύσης της συγχώνευσης κι απαιτούν ομοιόμορφη νομική αντιμετώπιση, θα εφαρμόζονται οι ουσιαστικού δικαίου ρυθμίσεις της Οδηγίας, όπως θα ενσωματωθούν με το νέο νόμο. Προς προστασία των ομάδων συμφερόντων που επηρεάζονται από τη διασυννοριακή συγχώνευση, ιδίως της μειοψηφίας, των τρίτων πιστωτών και των εργαζομένων, θεσπίζεται ειδικό πλαίσιο πληροφόρησης και προστατευτικών δικαιωμάτων.

Επιμέλεια: Ηρώ Σταματάκη, LL.M (Χαϊδελβέργη)

1. Χρηματοπιστωτικό δίκαιο

Η κατάρτιση χρηματοπιστωτικής σύμβασης αποδεικνύεται με οποιοδήποτε μέσο [Αρειος Πάγος (Ολομέλεια) 5/2009]

Στην υπ' αριθμόν 5/2009 απόφασή της, η Ολομέλεια του Αρείου Πάγου αποφάνθηκε ότι το χρεωστικό υπόλοιπο του πελάτη μιας ανώνυμης χρηματοπιστωτικής εταιρείας για χρηματοπιστωτική συναλλαγή που η εταιρεία διενήργησε για λογαριασμό του μπορεί να αποδειχθεί με μάρτυρες. Το δικαστήριο έκρινε ειδικότερα ότι με τις σχετικές ρυθμίσεις (άρθρο 27 παράγραφος 2 του νόμου 1806/1988 – τροποποιηθέν από το άρθρο 59 παράγραφος 2 του νόμου 2533/1997 – και Υπουργική Απόφαση 6280/β508/17.05.1989), ο νομοθέτης απέκλεισε την απόδειξη χρηματοπιστωτικών συναλλαγών που δεν έχουν καταχωρηθεί στα βιβλία και στοιχεία της εταιρείας, ειδικά και μόνο για τη διασφάλιση της δυνατότητας ελέγχου αυτών από τα αρμόδια εποπτεύοντα όργανα προς την τήρηση της χρηματοπιστωτικής νομοθεσίας. Επομένως, η απόδειξη της κατάρτισης της σύμβασης εντολής από την εταιρεία με έγγραφο υπογεγραμμένο από τον πελάτη του είναι δυνατή. Περαιτέρω, το γεγονός ότι η αποδεικτική δύναμη του βιβλιαρίου εντολών ως εμπορικού βιβλίου είναι αυξημένη, διότι αποδεικνύει όχι μόνο κατά, αλλά και υπέρ της χρηματοπιστωτικής εταιρείας – εμπόρου (άρθρα 444 αριθμός 1, 447 Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας), δυσχεραίνει τη θέση των πελατών. Και τούτο γιατί η χρηματοπιστωτική εταιρεία είναι σε θέση να αποδείξει το μέγεθος και την ύπαρξη απαιτήσεων από χρηματοπιστωτική συναλλαγή, επειδή την έχει καταχωρίσει στα τηρούμενα από την ίδια βιβλία, ενώ ο πελά-

της, ως μη έμπορος, δεν μπορεί να πράξει το ίδιο. Έτσι, παραβιάζεται η αρχή της ισότητας των δικονομικών όπλων μεταξύ των διαδίκων, που κατοχυρώνεται και στο άρθρο 4 παράγραφος 1 του Συντάγματος, αλλά και στο άρθρο 6 παράγραφος 1 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Συνεπώς, τόσο ο επενδυτής όσο και η χρηματοπιστωτική εταιρεία μπορούν να αποδείξουν την κατάρτιση σύμβασης χρηματοπιστωτικής παραγγελίας, από την οποία απορρέει η απαίτηση της τελευταίας με οποιοδήποτε αποδεικτικό μέσο, άρα και με μάρτυρα.

2. Δίκαιο Εταιρειών

Το δίκαιο που εφαρμόζεται σε ναυτιλιακή εταιρεία είναι το δίκαιο της καταστατικής της έδρας [Αρειος Πάγος 186/2008]

Κατά το άρθρο 10 του Αστικού Κώδικα, η ικανότητα μιας εταιρείας να είναι φορέας δικαιωμάτων και υποχρεώσεων («ικανότητα δικαίου»), ρυθμίζεται από το δίκαιο της έδρας της. Κατά την κρατούσα γνώμη, η «έδρα» στο άρθρο αυτό είναι ο τόπος στον οποίο πραγματικά ασκείται η διοίκησή της («θεωρία της έδρας»), και όχι ο τόπος που αναγράφεται ως έδρα στο καταστατικό της («θεωρία της ίδρυσης»). Έτσι, η ικανότητα δικαίου μιας εταιρείας καθορίζεται από το εάν έχει συσταθεί σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους στο οποίο βρίσκεται το κέντρο της διοίκησής της. Ωστόσο, κατά το άρθρο 1 του νόμου 791/1978 και το άρθρο 25 του νόμου 27/1975, αλλοδαπές ναυτιλιακές εταιρείες, των οποίων η διοίκηση ασκείται στην Ελλάδα, διέπονται ως προς τη σύσταση και την ικανότητα δικαίου, από το δίκαιο του κράτους της καταστατικής έδρας τους, δηλ. από το αλλοδαπό

δίκαιο σύμφωνα με το οποίο συστάθηκαν. Η υπ' αριθμόν 186/2008 απόφαση του Αρείου Πάγου αφορούσε σε μια λιβεριανή ναυτιλιακή εταιρεία, πλοιοκτήτρια 33 πλοίων, της οποίας η διοίκηση ασκείτο στην πραγματικότητα στον Πειραιά. Πιο συγκεκριμένα, ο Αρειος Πάγος έκρινε ότι η προσβαλλόμενη απόφαση του Εφετείου δεν είχε επαρκή αιτιολογία, διότι δεν προέκυπε από αυτήν ποιο είναι το δίκαιο σύμφωνα με το οποίο ορίζεται ο νόμιμος εκπρόσωπος της εταιρείας, ο οποίος θα υπέγραφε τη σύμβαση εργασίας με τον αρχιπλοίαρχο.

Για την ερμηνεία του άρθρου 10 του Αστικού Κώδικα υπό το πρίσμα της κοινοτικής ελευθερίας εγκατάστασης εταιρειών ακολουθεί παρουσίαση της κ. Ηρ. Σταματάκη στην ενότητα Θέματα Εμπορικού Δικαίου του παρόντος τεύχους.

Οι ελληνικές διατάξεις για το βασικό μέτοχο αντίκεινται στο κοινοτικό δίκαιο [Δικαστήριο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων C-213/07 της 16.12.2008]

Στην απόφαση αυτή το ΔΕΚ αποφάνθηκε ότι το άρθρο 14 παράγραφος 9 του Συντάγματος και ο νόμος 3021/2002 αντίκεινται στην Οδηγία 93/37/ΕΟΚ. Ειδικότερα, κατά το άρθρο 14 παράγραφος 9 του Συντάγματος, η ιδιότητα του βασικού μετόχου επιχείρησης μέσω ενημέρωσης είναι ασυμβίβαστη με την ιδιότητα του βασικού μετόχου επιχείρησης που αναλαμβάνει έναντι του Δημοσίου ή νομικού προσώπου του ευρύτερου δημόσιου τομέα την εκτέλεση έργων/προμηθειών ή την παροχή υπηρεσιών. Κατά το νόμο 3021/2002 βασικός είναι ο μέτοχος που βάσει του αριθμού των μετοχών του ή των δικαιωμάτων ψήφου ή άλλων ειδικών δικαιωμάτων του ή βάσει γενικών ή ειδικών συμφωνιών, μπορεί να επηρεάζει ουσιαστικά τη λήψη των

αποφάσεων για τη διοίκηση και τη λειτουργία που λαμβάνουν τα αρμόδια όργανα της εταιρείας. Το ΔΕΚ έκρινε ότι η Οδηγία απαριθμεί περιοριστικά τους αντικειμενικούς λόγους αποκλεισμού ορισμένων προσώπων από τη συμμετοχή σε διαγωνισμό για την ανάθεση σύμβασης δημόσιων έργων και ότι οι λόγοι αυτοί σχετίζονται με την επαγγελματική εντιμότητα, τη φερεγγυότητα και τη χρηματοδοτική και οικονομική ικανότητα των αποκλειόμενων προσώπων. Αντίθετα, το άρθρο 14 παράγραφος 9 του Συντάγματος αποκλείει τη συμμετοχή προσώπου στο διαγωνισμό μόνο διότι φέρει την ιδιότητα του βασικού μετόχου. Έτσι, αποτελεί ένα δυσανάλογο περιορισμό που δεν συμφωνεί με τα οριζόμενα στην κοινοτική Οδηγία. Κατά το ΔΕΚ, το κοινοτικό δίκαιο υπερισχύει του εθνικού δικαίου, ακόμα κι εάν πρόκειται για συνταγματικές διατάξεις. Επομένως, κρίνεται σκόπιμη η τροποποίηση των εν λόγω διατάξεων, ώστε να συμφωνούν προς το κοινοτικό δίκαιο.



3. Αναγκαστική Εκτέλεση

Η κατάσχεση επιχείρησης ως συνόλου είναι δυνατή [Άρειος Πάγος (Ολομέλεια) 7/2009]

Στην υπ' αριθμόν 7/2009 απόφασή της, η Ολομέλεια του Αρείου Πάγου ασχολήθηκε με το αμφισβητούμενο ζήτημα της κατάσχεσης επιχείρησης ως συνόλου. Κατά τα άρθρα 1022 – 1033 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, επιτρέπεται η κατάσχεση οποιουδήποτε περιουσιακού δικαιώματος που δεν ρυθμίζεται ειδικότερα σε άλλη διάταξη. Επιχείρηση είναι το σύνολο από πολλά ανομοιογενή στοιχεία – πράγματα, δικαιώματα, άυλα αγαθά (π.χ. επωνυμία, σήμα), πραγματικές καταστάσεις και σχέσεις (πελατεία, φήμη, θέση καταστήματος,

προοπτικές ανάπτυξης) – τα οποία οργανώνονται οικονομικά στη βάση μιας συγκεκριμένης επιχειρηματικής ιδέας γύρω από ένα συγκεκριμένο πρόσωπο, τον επιχειρηματία. Από την ύπαρξη ειδικών διατάξεων που ρυθμίζουν το καθεστώς της επιχείρησης ως συνόλου (μεταβίβαση, πώληση, αναγκαστική διαχείριση), συνάγεται ότι μπορεί να αποτελεί αντικείμενο δικαιώματος ως σύνολο. Έτσι, κατά το άρθρο 1022 Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας επιτρέπεται η κατάσχεση επιχείρησης ως συνόλου, με αποτέλεσμα ο αποκτών από πλειστηριασμό να μπορεί να συνεχίσει την επιχείρηση και να καθίσταται δικαιούχος όλων των επιμέρους δικαιωμάτων.

Ο οφειλέτης που ασκεί ανακοπή κατά της εκτέλεσης μπορεί να ισχυριστεί ότι δεν υπάρχει αιτία για την έκδοση συναλλαγματικής [Άρειος Πάγος 123/2008]

Στην υπ' αριθμόν 123/2008 απόφασή του, ο Άρειος Πάγος ασχολήθηκε με την επίδραση που μπορεί να ασκεί στο πλαίσιο της ανακοπής κατά της εκτέλεσης η ανύπαρκτη ή άκυρη αιτία για την έκδοση συναλλαγματικής. Η ενοχή από συναλλαγματική είναι ανατιώδης, δηλαδή η ύπαρξη και το κύρος της αιτίας για την οποία εκδόθηκε δεν επηρεάζουν το κύρος του αξιογράφου. Σε περίπτωση μη πληρωμής της συναλλαγματικής, ο κομιστής μπορεί να υποβάλει ενώπιον του Ειρηνοδίκη ή του δικαστή του Μονομελούς Πρωτοδικείου αίτηση για την έκδοση διαταγής πληρωμής, η απόφαση επί της οποίας αποτελεί εκτελεστό τίτλο. Ο οφειλέτης για να προστατευθεί, μπορεί να προβάλει τις αντιρρήσεις του ασκώντας ανακοπή κατά της εκτέλεσης (άρθρο 933 Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας). Οι αντιρρήσεις αυτές μπορεί να σχετίζονται και με την ύπαρξη ή το κύρος της απαίτησης. Επομένως, ενώ δεν έχει σημασία

για το κύρος της συναλλαγματικής η ύπαρξη ή το κύρος της απαίτησης για την οποία υπογράφεται, ο Άρειος Πάγος δέχτηκε ότι ο εκδότης στο πλαίσιο της ανακοπής κατά της εκτέλεσης που διενεργείται εναντίον του μπορεί να ισχυρισθεί ότι η συναλλαγματική εκδόθηκε για άκυρη ή ανύπαρκτη αιτία.

Αναγνώριση και εκτέλεση αλλοδαπής απόφασης [Δικαστήριο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων C-394/07 της 02.09.2009]

Στο πλαίσιο μιας αστικής διαφοράς σχετικά με την εκτέλεση αποφάσεων αγγλικού δικαστηρίου στην Ιταλία, υποβλήθηκε στο ΔΕΚ το ερώτημα, εάν κατά τη Σύμβαση των Βρυξελλών της 27.09.1968 «για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις», το ιταλικό δικαστήριο μπορούσε να λάβει υπόψη ότι ο καταδικασθείς διάδικος δεν είχε παραστεί στο ακροατήριο ενώπιον του αγγλικού δικαστηρίου κατόπιν σχετικής απαγορευτικής απόφασης του τελευταίου, το οποίο θεώρησε ότι η συμπεριφορά του διαδίκου συνιστούσε «περιφρόνηση του δικαστηρίου». Το ΔΕΚ αποφάνθηκε ότι κατά τη Σύμβαση των Βρυξελλών και τη νομολογία του δεν αναγνωρίζεται και δεν εκτελείται απόφαση η οποία αντίκειται στη δημόσια τάξη του κράτους αναγνώρισης. Ειδικότερα, η ρήτρα της δημόσιας τάξης τυγχάνει εφαρμογής μόνο στην περίπτωση κατά την οποία η αναγνώριση ή η εκτέλεση της αλλοδαπής απόφασης προσκρούει κατά τρόπο ανεπίτρεπτο στην έννομη τάξη του κράτους αναγνώρισης, διότι παραβιάζει κατάφωρα ουσιώδη κανόνα δικαίου του.

Για την αναγνώριση κι εκτέλεση αλλοδαπών αποφάσεων ακολουθεί αναλυτική παρουσίαση της κ. Αθ. Παπαντωνίου στην ενότητα Δικαστική Επίλυση Διαφορών του

παρόντος Ενημερωτικού Δελτίου.

4. Εμπορικές Συμβάσεις – Ελεύθερος ανταγωνισμός

Κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης από φαρμακευτική επιχείρηση [Δικαστήριο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-468/06 έως C-478/06, απόφαση της 16.09.2008]

Στην υπόθεση αυτή το ΔΕΚ κλήθηκε κατόπιν ερωτήματος του Εφετείου Αθηνών να απαντήσει στο ερώτημα εάν η άρνηση μιας επιχείρησης με δεσπόζουσα θέση να ικανοποιήσει πλήρως τις παραγγελίες που της απευθύνουν οι χονδρέμποροι φαρμάκων, για να περιορίσει τη ζημία που της προκαλεί το παράλληλο με αυτούς εμπόριο, είναι καθεαυτή καταχρηστική κατά το άρθρο 82 της Συνθήκης Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΣυνθΕΚ). Κατά πάγια νομολογία του ΔΕΚ, η άρνηση επιχείρησης που κατέχει δεσπόζουσα θέση στην αγορά ενός συγκεκριμένου προϊόντος, να ικανοποιήσει τις παραγγελίες παλαιού πελάτη αποτελεί καταχρηστική εκμετάλλευση της δεσπόζουσας θέσης, όταν δεν δικαιολογείται από αντικειμενικούς λόγους και μπορεί να εξαλείψει τον ανταγωνισμό. Ωστόσο, κάθε εταιρεία μπορεί να αντιτίθεται, σε βαθμό εύλογο και ανάλογο, στην απειλή που μπορεί να συνιστούν για τα εμπορικά της συμφέροντα οι δραστηριότητες άλλων επιχειρήσεων, οι οποίες προμηθεύονται από αυτήν σημαντικές ποσότητες προϊόντων και στη συνέχεια προβαίνουν σε παράλληλες εξαγωγές. Επομένως, το ΔΕΚ αποφάνθηκε ότι εναπόκειται στο αιτούν εθνικό δικαστήριο να διαπιστώσει το συνήθη χαρακτήρα των εν λόγω παραγγελιών, υπό το πρίσμα των προηγούμενων εμπορικών σχέσεων που διατηρούσε η φαρμακευτική εταιρεία με

δεσπόζουσα θέση με τους χονδρέμπορους, καθώς και του όγκου των παραγγελιών σε σχέση με τις ανάγκες της αγοράς του οικείου κράτους μέλους, ώστε να κρίνει in concreto εάν υπάρχει κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης.

5. Αθέμιτος ανταγωνισμός

Η παραβίαση ηθικά/αξιολογικά αδιάφορων διατάξεων δεν συνιστά άνευ ετέρου πράξη αθέμιτου ανταγωνισμού [Άρειος Πάγος 870/2008]

Στην υπ' αριθμόν 870/2008 απόφασή του, ο Άρειος Πάγος ασχολήθηκε με μια υγειονομική διάταξη. Ειδικότερα, το δικαστήριο ακολουθώντας την πάγια αντίληψη επιστήμης και νομολογίας, διέκρινε τις διατάξεις που διέπουν την επαγγελματική δραστηριότητα σε δύο κατηγορίες: (α) σε αυτές που έχουν κάποιο ηθικό περιεχόμενο (π.χ. απαγόρευση εμπορίας κλοπιμαίων) και (β) στις ηθικά/αξιολογικά αδιάφορες (αγορανομικές, τελωνειακές, φορολογικές, διοικητικές διατάξεις). Η τέλεση πράξεων που εμπíπτουν στην πρώτη κατηγορία θεωρείται πάντοτε αθέμιτη και αντίκειται στο νόμο 146/1914 «περί αθέμιτου ανταγωνισμού». Αντίθετα, η παραβίαση μιας ηθικά ουδέτερης διάταξης αποτελεί αθέμιτη πράξη, εάν ο παραβάτης παραβιάζει συστηματικά τη διάταξη αυτή επιδιώκοντας να αποκτήσει οικονομικό προβάδισμα έναντι των ανταγωνιστών του. Εάν δεν συντρέχει αυτή η πρόσθετη προϋπόθεση, η πράξη αποτελεί απλώς διοικητική ή/και ποινική παράβαση κι επισύρει τις σχετικές νόμιμες κυρώσεις. Στην εν λόγω υπόθεση η κάτοχος άδειας κυλικείου εντός νοσοκομείου προέβαινε στην πώληση ειδών ένδυσης και υπόδησης στους ασθενείς (πιτζάμες, νυχτικά, παντόφλες κλπ). Κατά τη σχετική υγειονομική διάταξη του Υπουργείου Υγείας και Πρό-

νοιας, στα κυλικεία νοσηλευτικών ιδρυμάτων επιτρέπεται να πωλούνται ροφήματα, γλυκίσματα, σάντουιτς κλπ, καθώς και άλλα είδη χρήσιμα για την ατομική καθαριότητα των ασθενών, όπως χαρτομάνιλα, κολόνιες, σαπούνι χεριών κλπ. Τα είδη ένδυσης και υπόδησης, συνεπώς, δεν επιτρέπεται να πωλούνται στα εν λόγω κυλικεία, διότι δεν εξυπηρετούν την ατομική καθαριότητα των ασθενών κι αποτελούν αντικείμενο εμπορίας άλλων καταστημάτων. Επειδή, μάλιστα, αποδείχτηκε επαρκώς ότι η κάτοχος της άδειας κυλικείου δρούσε με σκοπό ανταγωνισμού, κρίθηκε ότι η παραβίαση της υγειονομικής διάταξης στοιχειοθετούσε και παραβίαση του άρθρου 1 του νόμου 146/1914 «περί αθέμιτου ανταγωνισμού».

Αθέμιτη απόσπαση εργατικού δυναμικού [Εφετείο Αθηνών 3594/2008]

Το Εφετείο Αθηνών με την υπ' αριθμόν 3594/2008 απόφασή του επανέλαβε την πάγια θέση της νομολογίας ότι η απόσπαση εργαζομένων μιας επιχείρησης από ανταγωνιστή της δεν αποτελεί αθέμιτη απόσπαση εργατικού δυναμικού κατά την έννοια του άρθρου 1 του νόμου 146/1914. Και τούτο διότι κάθε εργαζόμενος είναι ελεύθερος να αποχωρήσει από μια επιχείρηση και να απασχοληθεί σε μια άλλη με καλύτερες συνθήκες εργασίας, ενώ κάθε εργοδότης μπορεί να προσελκύει εργαζομένους σε άλλες επιχειρήσεις, επιδιώκοντας να επανδρώσει τη δική του επιχείρηση με τα ικανότερα στελέχη. Περαιτέρω, η απομάκρυνση ορισμένων πελατών από την επιχείρηση λόγω της στενής τους συνεργασίας με τους εργαζομένους που αποχώρησαν, κι η εξυπηρέτησή τους από τον ανταγωνιστή πλέον, δεν χαρακτηρίζεται ως αθέμιτη προσέλκυση πελατείας, διότι ενα-

πόκειται στην ελεύθερη βούληση των πελατών, οι οποίοι επιθυμούν να εξυπηρετούνται από συγκεκριμένους εργαζομένους, αφού λάβουν υπόψη, όμως, και τις ευνοϊκότερες χρεώσεις από την ανταγωνιστική επιχείρηση. Στην προκειμένη περίπτωση επρόκειτο για έναν κομμωτή, ο οποίος αποχώρησε από το κομμωτήριο που εργαζόταν και ίδρυσε νέο κομμωτήριο σε απόσταση 500 μέτρων από το παλαιό. Μάλιστα, πρότεινε σε ορισμένους υπαλλήλους να αποχωρήσουν από την παλαιά τους θέση εργασίας και στη συνέχεια τους προσέλαβε στη νέα του επιχείρηση. Κατόπιν τούτου, πολλοί πελάτες προτίμησαν να εξυπηρετούνται από το νέο κομμωτήριο.

Για την αθέμιτη απόσπαση εργατικού δυναμικού ακολουθεί παρουσίαση της κ. Μ. Μαρκαντώνη στην ενότητα Θέματα Εμπορικού Δικαίου του παρόντος τεύχους.

6. Δίκαιο σημάτων

Σύνθετο σήμα – Για την προστασία σήματος φήμης δεν απαιτείται κίνδυνος σύγχυσης [Άρειος Πάγος 1030/2008]

Ο Άρειος Πάγος στην υπ' αριθμόν 1030/2008 απόφασή του ασχολήθηκε με την προσβολή σύνθετου σήματος φήμης. Ειδικότερα, η διεθνούς φήμης εταιρεία αθλητικών ειδών Adidas χρησιμοποιούσε στα υποδήματα παραγωγής της μαζί με τη λέξη Adidas ένα συγκεκριμένο σχέδιο με τρεις παράλληλες ρίγες. Το δικαστήριο αποφάνθηκε ότι σε περίπτωση σύνθετου σήματος, δηλαδή σήματος που περιλαμβάνει λέξεις, σχηματικές απεικονίσεις και χρωματισμούς, σημασία έχει η συνολική εντύπωση που δημιουργούν τα στοιχεία του στο μέσο, μη έμπειρο καταναλωτή. Περαιτέρω επειδή επρόκειτο και για σήμα

φήμης, δηλαδή για σήμα χρησιμοποιούμενο στην παγκόσμια αγορά, δεν ήταν αναγκαία για την προσβολή του η συνδρομή του κινδύνου σύγχυσης, αλλά αρκούσε ο κίνδυνος συσχέτισης με άλλο σήμα. Ειδικότερα, υπήρχαν ορισμένες διαφορές με το σήμα πάνω στα υποδήματα άλλης εταιρείας ως προς τον αριθμό, το χρώμα και το μέγεθος των παράλληλων ριγών, ενώ το όνομα της άλλης εταιρείας δεν ομοιάζε καθόλου με την Adidas. Στο ίδιο συμπέρασμα είχε καταλήξει και το Δικαστήριο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων για τα προϊόντα της ίδιας εταιρείας, βλ. σκέψη 31 στην απόφαση C-408/01 (Adidas) της 23.10.2003 του ΔΕΚ.

Για την προστασία σημάτων φήμης και τη μη συνδρομή του κινδύνου σύγχυσης υπήρχε αναλυτική παρουσίαση της κ. Μ. Τσουμήτα στην ενότητα Θέματα Εμπορικού Δικαίου του Ενημερωτικού Δελτίου της Άνοιξης 2009.

Ο κίνδυνος σύγχυσης στο κοινοτικό σήμα [Πρωτοδικείο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων αποφάσεις T-316/07 της 22.01.2009, T-109/07 της 25.03.2009, T-191/07 της 25.03.2009, T-402/07 της 25.03.2009]

Κατά τον Κανονισμό 40/94 «για το κοινοτικό σήμα», δεν καταχωρίζεται σήμα εάν είναι όμοιο/ταυτόσημο με προγενέστερο σήμα και (σωρευτικά) είναι όμοια/ταυτόσημα τα προσδιοριζόμενα προϊόντα, με αποτέλεσμα να δημιουργείται κίνδυνος σύγχυσης του καταναλωτικού κοινού εντός της περιοχής όπου το προγενέστερο σήμα απολαύει προστασίας. Το προγενέστερο σήμα πρέπει ακόμη να χρησιμοποιείται πράγματι στις συναλλαγές. Όσον αφορά τη σύγκριση των δύο σημάτων, εάν πρόκειται για σύνθετα σήματα, το καθένα εξετάζεται ως ενιαίο σύνολο. Ωστόσο, δεν

αποκλείεται ορισμένα στοιχεία που συνιστούν το σύνθετο σήμα να κυριαρχούν στη συνολική εντύπωση που δημιουργείται στο κοινό. Εφόσον τα υπόλοιπα συστατικά στοιχεία του σήματος είναι αμελητέα, αυτό το δεσπόζον στοιχείο θα αποτελέσει το μοναδικό κριτήριο για την εκτίμηση της ομοιότητας. Περαιτέρω, για την εκτίμηση της ομοιότητας μεταξύ των προσδιοριζόμενων προϊόντων, λαμβάνονται υπόψη όλοι οι σχετικοί παράγοντες που χαρακτηρίζουν τη σχέση μεταξύ τους, όπως η φύση τους, ο προορισμός τους κι ο ανταγωνιστικός ή συμπληρωματικός τους χαρακτήρας. Συμπληρωματικά είναι τα προϊόντα μεταξύ των οποίων υφίσταται στενή σχέση, υπό την έννοια ότι το ένα είναι αναγκαίο ή σημαντικό για τη χρήση του άλλου, με αποτέλεσμα οι καταναλωτές εύλογα να θεωρούν ότι η ίδια επιχείρηση φέρει την ευθύνη κατασκευής όλων των προϊόντων. Από το γεγονός ότι τα συμπληρωματικά προϊόντα μπορούν να χρησιμοποιηθούν μαζί, συνάγεται ότι απευθύνονται και στο ίδιο καταναλωτικό κοινό.

Ακυρότητα σήματος λόγω ύπαρξης προγενέστερου σημείου [Πρωτοδικείο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, συνεκδικαζόμενες υποθέσεις T-318/06 έως 321/06, απόφαση της 24.03.2009]

Κατά τα οριζόμενα στον Κανονισμό 40/94, η ύπαρξη σημείου που δεν είναι σήμα δικαιολογεί την κήρυξη ακυρότητας ενός κοινοτικού σήματος, εάν το σημείο αυτό πληροί σωρευτικά 4 προϋποθέσεις: (α) χρησιμοποιείται στις εμπορικές συναλλαγές, (β) δεν έχει μόνον τοπική ισχύ, (γ) το δικαίωμα επί του σημείου έχει κτηθεί σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους μέλους όπου χρησιμοποιήθηκε το σημείο πριν από την ημερομηνία κατάθεσης της αίτησης καταχώρισης κοι-

νοικού σήματος, (δ) το σημείο παρέχει στο δικαιούχο τη δυνατότητα να απαγορεύει τη χρήση πιο πρόσφατου σήματος. Όσον αφορά τη δεύτερη προϋπόθεση, δεν μπορεί να προσδιορίζεται a priori και αφηρημένα ποιο μέρος ενός εδάφους λαμβάνεται υπόψη για να αποδειχθεί ότι η ισχύς του σημείου δεν είναι μόνον τοπική, αλλά κρίνεται στο πλαίσιο των συγκεκριμένων περιστάσεων της κάθε περίπτωσης. Η σχετική απόδειξη προκύπτει από την ύπαρξη υποκαταστημάτων στο κρίσιμο έδαφος, αλλά και άρθρα του Τύπου από τα οποία καταδεικνύεται ο βαθμός στον οποίο το κοινό γνωρίζει το σημείο του οποίου γίνεται επίκληση.

7. Εργατικό δίκαιο

Οι διευθύνοντες υπάλληλοι δικαιούνται επίδομα εορτών [Άρειος Πάγος 178/2008]

Στην υπ' αριθμόν 178/2008 απόφασή του, ο Άρειος Πάγος αποφάνθηκε, σε συνέχεια της πάγιας νομολογίας του, ότι οι διευθύνοντες υπάλληλοι εξαιρούνται από την εφαρμογή διατάξεων της εργατικής νομοθεσίας που αφορούν στα χρονικά όρια της εργασίας, τη χορήγηση κανονικής άδειας, την αμοιβή για εργασία νυχτερινή ή κατά τις Κυριακές. Ωστόσο, καταρχήν εφαρμόζονται και σε αυτούς οι διατάξεις για τα επίδομα εορτών,

εκτός εάν έχει συμφωνηθεί το αντίθετο στη σύμβαση εργασίας τους. Στην προκειμένη περίπτωση, ένα διευθυντικό στέλεχος εταιρείας που διατηρούσε γυναικολογικό – μαιευτικό κέντρο, ζήτησε με αγωγή την καταβολή των επιδομάτων εορτών. Το δικαστήριο έκρινε, ωστόσο, ότι από την ερμηνεία της σύμβασης εργασίας του προέκυπε ότι στο μισθό του συμπεριλαμβάνονταν και τα επίδομα εορτών, των οποίων η επιπρόσθετη καταβολή είχε με τον τρόπο αυτό αποκλειστεί.

Για το εργασιακό καθεστώς των διευθυνόντων υπαλλήλων είχε περιληφθεί αναλυτική παρουσίαση της κ. Μ. Μάτση στην ενότητα Θέματα Εργατικού Δικαίου του Ενημερωτικού Δελτίου της Άνοιξης 2009.

Ανώμαλη Εξέλιξη της Σύμβασης Franchising

Ιωάννα Λαζαρίδου - Ελμαλόγλου, LL.M. (Bristol)

1. Λύση της Σύμβασης Franchising

1.1. Λύση με Τακτική Καταγγελία

Η σύμβαση franchising αορίστου χρόνου μπορεί καταρχήν να λυθεί με τακτική καταγγελία. Το δικαίωμα της τακτικής καταγγελίας ασκείται με δήλωση βούλησης που απευθύνεται στον αντισυμβαλλόμενο και παράγει τα αποτελέσματά της μόνον αφότου περιέλθει σε αυτόν. Οι συμβάσεις franchising περιέχουν συνήθως ρυθμίσεις σχετικές με την προθεσμία τακτικής καταγγελίας. Εάν δεν υπάρχει σχετική συμβατική πρόβλεψη, γίνεται αναλογική εφαρμογή των διατάξεων για τους εμπορικούς αντιπροσώπους, σύμφωνα με τις οποίες η προθεσμία τακτικής καταγγελίας αρχίζει από τον 1 μήνα για το πρώτο έτος της σύμβασης και ανεβαίνει κλιμακωτά μέχρι και τους 6 μήνες κατ' ανώτατο όριο (άρθρο 8 παράγραφος 4 του Προεδρικού Διατάγματος 219/1991). Οι συμβαλλόμενοι δεν μπορούν να ορίσουν μικρότερες προθεσμίες, έχουν όμως τη δυνατότητα να ορίσουν μεγαλύτερες, υπό την απαραίτητη προϋπόθεση ότι η προθεσμία καταγγελίας την οποία πρέπει να τηρήσει ο δικαιούχος/δότης (franchisor) δεν μπορεί να είναι μικρότερη από εκείνη που ισχύει για το δικαιούχο/λήπτη (franchisee). Αν και δεν προβλέπεται ρητά κάποια κύρωση για τον παραβάτη της παραπάνω διάταξης, γίνεται δεκτό ότι η τυχόν συνομολόγηση μικρότερης προθεσμίας καταγγελίας για τον δικαιούχο είναι άκυρη και στη θέση της ισχύει η προθεσμία καταγγελίας που προβλέφθηκε

για το δικαιούχο.

1.2. Λύση με Έκτακτη Καταγγελία

Η σύμβαση franchising αορίστου ή ορισμένου χρόνου μπορεί να λυθεί οποτεδήποτε με έκτακτη καταγγελία οποιουδήποτε από τα μέρη, δηλαδή με καταγγελία που θεμελιώνεται σε σπουδαίο λόγο που δικαιολογεί τη λύση της συνεργασίας δικαιούχου και δικαιούχου. Σπουδαίο λόγο που δικαιολογεί την έκτακτη καταγγελία της σύμβασης franchising αποτελεί, μεταξύ άλλων, η επανειλημμένη μη καταβολή από το δικαιούχο του περιοδικού τέλους (royalties).

1.3. Αυτόματη Λύση

Η σύμβαση franchising λύεται αυτόματα με την πάροδο του συμβατικού χρόνου διάρκειάς της. Αυτόματη λύση της σύμβασης επέρχεται και στην περίπτωση θανάτου, πτώχευσης, υποβολής σε δικαστική συμπαράσταση και λύσης του νομικού προσώπου είτε του δικαιούχου είτε του δικαιούχου. Στο κείμενο της σύμβασης μπορεί να προβλέπεται ότι την αυτόματη λύση επιφέρουν και άλλα σημαντικά περιστατικά, όπως η θέση σε αναγκαστική διαχείριση ή εκκαθάριση οποιουδήποτε των συμβαλλομένων.

1.4. Λύση με Κοινή Συμφωνία

Τα μέρη μπορούν οποτεδήποτε να λύσουν με κοινή συμφωνία τη σύμβαση franchising. Η συμφωνία αυτή, που θεωρείται σκόπιμο να είναι έγγραφη, θα πρέπει να ρυθμίζει και τις μετασυμβατικές

τους σχέσεις.

2. Υποχρέωση Αποζημίωσης

Όταν ο δικαιούχος καταγγέλλει τη σύμβαση franchising για λόγους ανώτερης βίας, απαλλάσσεται από την υποχρέωση καταβολής αποζημίωσης, εφόσον αποδεικνύει ότι η αδυναμία του οφείλεται σε γεγονός για το οποίο δεν φέρει ευθύνη. Αντίθετα, όταν η σύμβαση λύεται με έγκυρη τακτική καταγγελία για σπουδαίο λόγο που συνίσταται σε υπαίτια αντισυμβατική συμπεριφορά, ο υπαίτιος υποχρεώνεται να καταβάλει αποζημίωση στον καταγγέλαντα. Σε αυτή την περίπτωση, οι αποκαταστατικές ζημιές του δικαιούχου συνίστανται στα πάσης φύσεως έσοδα που θα εισέπρατε, κατά τη συνήθη πορεία των πραγμάτων, μέχρι το πέρας του συμβατικού χρόνου διάρκειας της σύμβασης franchising, καθώς και στις επενδυτικές εκείνες δαπάνες του που δεν αποσβέστηκαν εξαιτίας της παράνομης και υπαίτιας συμπεριφοράς του δικαιούχου.

Το σημαντικότερο ζήτημα που προκύπτει στις συμβάσεις franchising αφορά στην ενδεχόμενη υποχρέωση του δικαιούχου να καταβάλει αποζημίωση μετά τη λύση της σύμβασης στο δικαιούχο τόσο για την πελατεία που ο τελευταίος με δικές του ενέργειες δημιούργησε όσο και για την συμμετοχή του στην αύξηση της εμπορικής φήμης του συστήματος και δικτύου franchising. Η συγκεκριμένη αξίωση του δικαιούχου μπορεί να θεμελιωθεί νομικά στο άρθρο 9 του προεδρικού διατάγματος

219/1991 «περί εμπορικών αντιπροσώπων» που αναφέρεται στην αποζημίωση του εμπορικού αντιπροσώπου και μπορεί να εφαρμοσθεί αναλογικά στη σύμβαση franchising. Ειδικότερα, κατά το άρθρο αυτό, ο εμπορικός αντιπρόσωπος δικαιούται αποζημίωση μετά τη λύση της σύμβασης, εάν κατά τη διάρκειά της έφερε νέους πελάτες ή προήγαγε σημαντικά τις υποθέσεις με τους υπάρχοντες και ο εντολέας διατηρεί ουσιαστικά οφέλη που προκύπτουν από τις υποθέσεις με τους πελάτες αυτούς. Η καταβολή της αποζημίωσης αυτής πρέπει να είναι δίκαιη, λαμβανομένων υπόψη των περιστάσεων (π.χ. ρήτρα μη ανταγωνισμού), ενώ δεν στερεί από τον εμπορικό αντιπρόσωπο την αξίωση για την ανόρθωση της περαιτέρω ζημίας την οποία αυτός υπέστη βάσει των διατάξεων του Αστικού Κώδικα. Η αποζημίωση ή η αποκατάσταση της επιπρόσθετης ζημίας δεν οφείλεται: (α) όταν ο εντολέας προβεί σε έκτακτη καταγγελία της σύμβασης για υπαίτιο σπουδαίο λόγο που οφείλεται σε αντισυμβατική συμπεριφορά του εμπορικού αντιπροσώπου, (β) όταν ο εμπορικός αντιπρόσωπος καταγγέλλει τη σύμβαση, εκτός αν η λύση αυτή οφείλεται σε υπαιτιότητα του αντιπροσωπευόμενου ή δικαιολογείται από λόγους ηλικίας, σωματικής αδυναμίας ή ασθένειας του εμπορικού αντιπροσώπου εξαιτίας των οποίων δεν είναι δυνατό να απαιτηθεί εύλογα από αυτόν η εξακολούθηση της δραστηριότητάς του, και (γ) όταν μετά από συμφωνία με τον αντιπροσωπευόμενο, ο αντιπρόσωπος εκχωρεί σε τρίτο τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που έχει αναλάβει δύναμη της σύμβασης. Ο εμπορικός αντιπρόσωπος χάνει την αξίωση αποζημίωσης ή ανόρθωσης ζημίας, εάν εντός έτους από τη λύση της σύμβασης δεν γνωστοποιήσει στον αντιπροσωπευόμενο ότι προτίθεται να ασκήσει το δικαίωμά του. Η αποζημίωση δεν

μπορεί να υπερβαίνει ποσό ισοδύναμο με το μέσο ετήσιο όρο των αμοιβών που εισέπραξε ο εμπορικός αντιπρόσωπος κατά τα πέντε τελευταία έτη. Εάν η σύμβαση διήρκεσε λιγότερο από πενταετία, η αποζημίωση υπολογίζεται με βάση το μέσο όρο της συγκεκριμένης περιόδου.

Αναλογικά, στο franchising ως βάση υπολογισμού της αξίωσης αποζημίωσης του δικαιοδόχου λαμβάνεται υπόψη ο ετήσιος μέσος όρος των κερδών του κατά την τελευταία πενταετία ή το τυχόν μικρότερο διάστημα της συμβατικής σχέσης. Τα εν λόγω κέρδη προκύπτουν από τη διαφορά της τιμής αγοράς των προϊόντων του συστήματος από τον δικαιοπάροχο ή τους τρίτους προμηθευτές σε σχέση με την τιμή της πώλησής τους από το δικαιοδόχο στο καταναλωτικό κοινό, αφού αφαιρεθούν τα περιοδικά καταβληθέντα στο δικαιοπάροχο ποσά που αντιστοιχούσαν στα διαρκή δικαιώματα.

3. Οι Ποινικές Ρήτρες στη Σύμβαση Franchising

Στις συμβάσεις franchising αποτελεί σύνθετο φαινόμενο η συνομολόγηση ποινικών ρητρών προς εξαναγκασμό του οφειλέτη για την εκτέλεση της σύμβασης. Οφειλέτης στη συμφωνία για την ποινική ρήτρα είναι κατά κύριο λόγο ο δικαιοδόχος ο οποίος υπόσχεται ότι θα καταβάλει στο δικαιοπάροχο ορισμένο χρηματικό ποσό ως ποινή, εάν δεν εκπληρώσει ή δεν εκπληρώσει προσκόντως τις κύριες συμβατικές υποχρεώσεις του. Ωστόσο, φρόνιμο είναι οι συμβαλλόμενοι να μην κάνουν αλόγιστη χρήση των ποινικών ρητρών ούτε και να συμφωνούν ποινές δυσανάλογα μεγάλες. Και τούτο γιατί η δυσανάλογα μεγάλη ποινική ρήτρα πλήττει τη δίκαιη στάθμιση των συμφερόντων και δημιουργεί την ανάγκη της δικαστικής παρέμβασης για τη μείωσή της στο μέτρο που αρμόζει, ώστε

να μην αποτελέσει πλουτισμό του ενός συμβαλλομένου σε βάρος του άλλου. Κατευθυντήριους κανόνες για την ανεύρεση του ορθού μέτρου για τη μείωση από το δικαστή της δυσανάλογα μεγάλης ποινικής ρήτρας αποτελούν η υπέρμετρη δέσμευση της ελευθερίας του προσώπου (άρθρο 179 Αστικού Κώδικα), η προφανής υπέρβαση των ορίων του δικαιώματος (άρθρο 281 Αστικού Κώδικα), το υπέρμετρα επαχθές της παροχής (άρθρο 388 Αστικού Κώδικα) και η εκπλήρωση σύμφωνα με την καλή πίστη και τα συναλλακτικά ήθη (άρθρο 288 Αστικού Κώδικα).

4. Προσφυγή σε Διαιτισία

Αυξητική είναι διεθνώς η τάση για την υποβολή της επίλυσης των διαφορών που προκύπτουν από τις συμβάσεις franchising σε διαιτισία. Η λύση αυτή αποτελεί τον πιο ενδεδειγμένο τρόπο επίλυσης των διαφορών, αν και στην Ελλάδα η μέχρι σήμερα νομολογία αναφορικά με το franchising παραμένει ελάχιστα. Η φτωχή νομολογιακή αντιμετώπιση του franchising οφείλεται βασικά σε δύο λόγους: (α) στο ότι η ανάπτυξη του franchising είναι πρόσφατη και (β) στην αναμφισβήτητη επιτυχία της μεθόδου αυτής ανάπτυξης επιχειρήσεων, η οποία πραγματικά δεν αφήνει πολλά περιθώρια για τη δημιουργία σοβαρών διενέξεων μεταξύ των συμβαλλομένων.

Αστική Ευθύνη του Τύπου

Μάνια Τσουμπίτα, LL.M (Humboldt, Βερολίνο)

1. Το Νομικό Πλαίσιο

Σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 14 του Συντάγματος καθένας μπορεί να εκφράζει και να διαδίδει προφορικά, γραπτά και δια του τύπου τους στοχασμούς του τρωτώντας τους νόμους του κράτους, ενώ κατά την παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου ο Τύπος είναι ελεύθερος και η λογοκρισία και κάθε άλλο προληπτικό μέτρο απαγορεύονται. Επίσης, κατά το άρθρο 10 παράγραφος 1 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ), «παν πρόσωπο έχει το δικαίωμα εις την ελευθερία εκφράσεως».

2. Σύγκρουση Δικαιωμάτων

Η ελευθερία της έκφρασης ιδεών αποσκοπεί στη διαφύλαξη ύψιστων κοινωνικών αγαθών και κυρίως στο δικαιολογημένο συμφέρον του κοινού για ενημέρωση. Όμως, η ελευθερία του Τύπου δεν αποτελεί αυτοσκοπό και συνακόλουθα δεν πρέπει να συνεπάγεται χωρίς άλλο τη θυσία άλλων έννομων αγαθών. Επομένως, το δικαίωμα της ελεύθερης έκφρασης δια του Τύπου υπόκειται σε περιορισμούς και κυρώσεις που προβλέπονται από το νόμο και αποσκοπούν, μεταξύ άλλων, στην προστασία της υπόληψης και των δικαιωμάτων τρίτων. Υπό το πρίσμα των περιορισμών αυτών κρίνεται απαραίτητη η εξεύρεση της αλήθειας και του ακριβούς περιεχομένου των αποδιδόμενων πληροφοριών. Σε αντίθετη περίπτωση, δηλαδή σε περίπτωση μη επίδειξης της δέουσας επιμέλειας κατά τη συλλογή πληροφοριών και παράβασης του καθήκοντος αλήθειας κατά την ενάσκηση του δημοσιογραφικού επαγγέλματος,

θεμελιώνεται ευθύνη του δημοσιογράφου/υπεύθυνου του εντύπου. Σήμερα, μάλιστα, με τη δύναμη που έχουν λάβει τα μέσα ενημέρωσης, η δυσφήμιση θεωρείται «πολύ εύκολη υπόθεση» και αποτελεί καθημερινή πρακτική. Έτσι, ο νομοθέτης με το νόμο 1178/1981 «Περί Αστικής Ευθύνης του Τύπου», όπως τροποποιήθηκε με το νόμο 2243/1994, θέσπισε κατώτατα όρια χρηματικής ικανοποίησης για την ηθική βλάβη που προξενήθηκε από δημοσιεύματα, ενισχύοντας με τη διάταξη αυτή την ανάγκη προστασίας της τιμής και της υπόληψης του ατόμου. Ειδικότερα, σύμφωνα με το άρθρο 1 του νόμου 1178/1981, καθορίζεται ως ελάχιστο ποσό χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης του θιγόμενου το ποσό των €30.000 κατά προσέγγιση (10.000.000 δρχ.) για τις ημερήσιες εφημερίδες Αθηνών και Θεσσαλονίκης και για τα περιοδικά που κυκλοφορούν μέσω των πρακτορείων εφημερίδων, και το ποσό των €6.000 κατά προσέγγιση (2.000.000 δρχ.) για τις άλλες εφημερίδες και περιοδικά. Υπόχρεος προς αποζημίωση για την παράνομη περιουσιακή ζημία λόγω αναληθών δημοσιευμάτων και για την χρηματική ικανοποίηση για την ηθική βλάβη του θιγόμενου προσώπου είναι ο ιδιοκτήτης του εντύπου. Και τούτο έστω και αν η κατά το άρθρο 919 Αστικού Κώδικα πρόθεση και η κατά το άρθρο 920 Αστικού Κώδικα γνώση ή υπαίτια άγνοια της αλήθειας συντρέχει στο πρόσωπο του συντάκτη του δημοσιεύματος ή, εάν αυτός είναι άγνωστος, στο πρόσωπο του εκδότη ή του διευθυντή σύνταξης του εντύπου (παράγραφος 1). Δηλαδή πρόκειται για αντικειμενική ευθύνη του

ιδιοκτήτη του εντύπου, για τη θεμελίωση της οποίας απαιτείται να γίνεται η δημοσιοποίηση των πληροφοριών με τέτοιο τρόπο ώστε να θίγεται υπαίτια η τιμή και η υπόληψη του προσώπου που αναφέρεται στο δημοσίευμα.

3. Ραδιοφωνικοί – Τηλεοπτικοί Σταθμοί

Με το άρθρο 4 παράγραφος 10 του νόμου 2328/1995 υπήχθησαν στο ίδιο καθεστώς κι οι ραδιοφωνικοί και τηλεοπτικοί σταθμοί. Εκεί τα ελάχιστα όρια ανέρχονται κατά προσέγγιση σε €300.000 (100.000.000 δρχ.) για τους τηλεοπτικούς σταθμούς εθνικής εμβέλειας, σε €88.000 (30.000.000 δρχ.) για τους σταθμούς τοπικής ή περιφερειακής εμβέλειας, σε € 146.000 (50.000.000 δρχ.) για τους ραδιοφωνικούς σταθμούς με δικτύωση σε περισσότερους νομούς και σε € 58.700 (20.000.000 δρχ.) για τους λοιπούς ραδιοφωνικούς σταθμούς. Υπόχρεος προς αποζημίωση λόγω ανακριβούς περιεχομένου σε ραδιοτηλεοπτικές εκπομπές είναι ο νόμιμος εκπρόσωπος της αδειούχου εταιρείας, ο οποίος ταυτίζεται με τον ιδιοκτήτη εντύπου (βλ. ανωτέρω). Ως «διευθυντής» νοείται εδώ ο υπεύθυνος προγράμματος ή ο διευθυντής τμήματος ειδήσεων και ως «συντάκτης του δημοσιεύματος» νοείται ο παραγωγός ή ο δημοσιογραφικός υπεύθυνος ή ο δημοσιογράφος – συντονιστής ή παρουσιαστής της εκπομπής αντίστοιχα.

Σύμφωνα με την υπ' αριθμόν 1043/2001 απόφαση του Αρείου Πάγου, τα προαναφερόμενα ελάχιστα όρια αποζημίωσης δεν αποτελούν επέμβαση στη δικαιοδοτική εξουσία του δικαστή, αλλά

είναι σύμφωνα με το άρθρο 26 παράγραφος 1 Συντάγματος που παρέχει στο νομοθέτη το δικαίωμα, κατά τη ρύθμιση των βιοτικών σχέσεων και τον ορισμό κυρώσεων και υποχρεώσεων που απορρέουν από τη συμπεριφορά των πολιτών, να θέτει κατώτατα ή ανώτατα όρια, εντός των οποίων ο δικαστής προβαίνει στην εξειδίκευση του κανόνα δικαίου, ενόψει της συγκεκριμένης σχέσης και περίπτωσης. Προς περιορισμό παρόλα αυτά των κατώτατων αυτών ορίων εφαρμόζεται από τα δικαστήρια η αρχή της αναλογικότητας.

4. Άλλες Κυρώσεις

Πέραν της υποχρέωσης αποζημίωσης και ικανοποίησης της ηθικής βλάβης, σε περίπτωση που γίνει δεκτή η αγωγή εις βάρος εφημερίδας, το δικαστήριο διατάσσει την καταχώρηση στην εφημερίδα αυτή της περίληψης της απόφασης εντός 15 ημερών από την επίδοση της τελεσίδικης απόφασης (άρθρο 1 παράγραφος 6 νόμου 1178/1981). Με τη διορθωτική αυτή καταχώρηση γνωστοποιείται ο αριθμός και η χρονολογία δημοσίευσης της απόφασης, το δικαστήριο που την εξέδωσε, το ονοματεπώνυμο του θιγμένου από το επλήψιμο δημοσίευμα, οι φράσεις που κρίθηκαν δυσφημιστικές ή εξυβριστικές, το φύλλο της εφημερίδας και η ημερομηνία δημοσίευσής της.

5. Σχετική Νομολογία

Το θέμα της ειδοσεογραφίας και της με αυτόν τον τρόπο πιθανής προσβολής της προσωπικότητας έχει απασχολήσει πολύ τη νομολογία τόσο στο παρελθόν όσο και πρόσφατα. Ειδικότερα, ο Άρειος Πάγος με την υπ' αριθμόν 346/2004 απόφασή του έκρινε ότι η βαρύτητα των αποδιδόμενων, μη εξακριβωμένων κατηγοριών σε ημερήσια αθηναϊκή εφημερίδα πανελληνίας κυκλοφορίας για το δανεισμό και τις οικονομικές ατα-

θαλίες ενός αντισυνταγματάρχη και η αναφορά περί δυσμενούς μετάθεσής του, ήταν τέτοια ώστε δεν δικαιολογούσε το ενδιαφέρον του κοινού για ενημέρωση, αφού δεν ήταν αντικειμενικώς αναγκαία για το σχηματισμό γνώμης του κοινού περί της κλοπής των χρημάτων από το στρατόπεδο. Έτσι, το δικαστήριο έκρινε ότι στοιχειοθετείται το αδίκημα της εξύβρισης από πρόθεση. Περαιτέρω, δέχθηκε ότι η σύνταξη του δημοσίουματος έγινε χωρίς έλεγχο της ακρίβειας των σχετικών πληροφοριών. Συνεπεία των ανωτέρω, το δικαστήριο επιδίκασε χρηματική ικανοποίηση για ηθική βλάβη λόγω προσβολής της προσωπικότητας του θιγόμενου.

Αντίθετα, με την υπ' αριθμόν 167/2008 απόφασή του, ο Άρειος Πάγος έκρινε ότι το δημοσίευμα εφημερίδας που αναφερόταν στο παραδικαστικό κύκλωμα και σε ύποπτες απαλλοτριώσεις στη Βόρεια Ελλάδα, κάνοντας μνεία σε δικαστή που σύχναζε σε καζίνο και είχε καταδικαστεί σε παύση άσκησης του δικηγορικού λειτουργήματος, δεν ήταν ουκονομικό, εξυβριστικό, ούτε και μειωτικό της υπόληψής του. Και αυτό γιατί το εν λόγω δημοσίευμα δεν περιείχε κανένα σαφές χαρακτηριστικό για το πρόσωπό του με τρόπο που να μην άφηνε στον αναγνώστη (ακόμη και αν προερχόταν από το νομικό κόσμο) αμφιβολία και ενδοιασμό για την ταυτότητά του.

6. Συμπέρασμα

Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι δεν τίθεται θέμα ιεράρχησης μεταξύ των συνταγματικών δικαιωμάτων, δηλαδή μεταξύ της ελευθερίας της έκφρασης και του τύπου από τη μια και του δικαιώματος στην προσωπικότητα από την άλλη. Η κατά περίπτωση (ad hoc) στάθμιση των συγκρουόμενων δικαιωμάτων σε συνδυασμό με τη χρήση αντικειμενικώς οριζόμενων κριτη-

ρίων για τη στάθμιση αυτή, είναι η μόνη ασφαλής οδός στην κρίση για το ποιο δικαίωμα είναι στη συγκεκριμένη περίπτωση άξιο προστασίας έναντι του άλλου. Επομένως, πρέπει να προσμετρούνται το δικαιολογημένο ενδιαφέρον του κοινού για ενημέρωση και η αντικειμενική αναγκαιότητα των αποδιδόμενων χαρακτηρισμών αφενός και αφειτέρου η βαρύτητα της αληθείας των πληροφοριών αυτών, καθώς και ο δόλος ή η αμέλεια από την πλευρά του δημοσιογράφου/υπεύθυνου του εντύπου να ελέγξει την αλήθεια των πληροφοριών.

Η Κοινοτική Ελευθερία Εγκατάστασης Εταιρειών

Ηρώ Σταματάκη, LL.M. (Χαϊδελβέργη)

1. Το Ελληνικό Δίκαιο

Κατά το άρθρο 10 του Αστικού Κώδικα, η ικανότητα δικαίου μιας εταιρείας (δηλ. εάν μπορεί να υφίσταται ως νομικό πρόσωπο με δικαιώματα και υποχρεώσεις) ρυθμίζεται από το δικαιο της έδρας της. Για την έννοια της έδρας έχουν υποστηριχθεί διάφορες θεωρίες, αλλά δύο είναι οι σημαντικότερες.¹ Κατά τη θεωρία της έδρας κρίσιμη είναι η πραγματική έδρα της εταιρείας, δηλαδή ο τόπος στον οποίο ασκείται πραγματικά η διοίκησή της (*effective management*). Κατά τη θεωρία της ίδρυσης, κρίσιμη είναι η καταστατική έδρα της εταιρείας, δηλαδή ο τόπος που αναγράφεται ως έδρα στο καταστατικό της.

Κρατούσα στο ελληνικό δίκαιο είναι η «θεωρία της έδρας», και μάλιστα σε μια «βελτιωμένη» της εκδοχή.² Ειδικότερα, η ικανότητα δικαίου μιας εταιρείας καθορίζεται από το εάν έχει συσταθεί σύμφωνα με το δικαιο του κράτους στο οποίο βρίσκεται η διοίκησή της. Εάν μια εταιρεία έχει συσταθεί σε άλλο κράτος (π.χ. στην Αγγλία ή στην Κύπρο ως *Ltd*) και λειτουργεί μόνο στην Ελλάδα, για να θεωρηθεί ότι μπορεί να είναι φορέας δικαιωμάτων και υποχρεώσεων πρέπει να συσταθεί και

πάλι σύμφωνα με τους όρους του ελληνικού δικαίου (π.χ. κατά το δικαιο της ελληνικής Ανώνυμης Εταιρείας, ΑΕ, ή της Εταιρείας Περιορισμένης Ευθύνης, ΕΠΕ) και να αποκτήσει έτσι εκ νέου νομική προσωπικότητα. Σε περίπτωση μη πλήρωσης των ανωτέρω όρων, η εταιρεία αντιμετωπίζεται ως εν τοις πράγμασι (*de facto*) εταιρεία, της οποίας οι εταίροι ευθύνονται απεριόριστα για τα χρέη της.³ Έτσι, η θεωρία της έδρας επιτρέπει στο κράτος να ελέγχει τις εταιρείες που ασκούν παραγωγική δραστηριότητα σε αυτό.

Αντίθετα, η θεωρία της ίδρυσης είναι πιο φιλελεύθερη. Οι ιδρυτές επιλέγουν το δικαιο που θεωρούν πιο ευνοϊκό και συστήνουν την εταιρεία τους στο συγκεκριμένο κράτος, π.χ. στην Αγγλία ή την Κύπρο. Στη συνέχεια, η νομίμως συσταθείσα εταιρεία μεταφέρει την κεντρική διοίκησή της σε άλλο κράτος που ακολουθεί τη θεωρία της ίδρυσης, το οποίο κι αναγνωρίζει την εταιρεία με τη νομική μορφή με την οποία αυτή έχει ιδρυθεί (ως *Ltd* αγγλικού ή κυπριακού δικαίου), χωρίς να απαιτείται η τήρηση οποιουδήποτε όρου του εθνικού δικαίου του. Προκειμένου να προσελκύσει αλλοδαπούς επενδυτές στη χώρα

μας, ο έλληνας νομοθέτης υιοθέτησε κατ' εξαίρεση τη θεωρία της ίδρυσης για τις ναυτιλιακές εταιρείες, εισάγοντας μια βασική εξαίρεση στο άρθρο 10 του Αστικού Κώδικα.⁴ Έτσι, κατά το άρθρο 1 του νόμου 791/1978, η σύσταση και ικανότητα δικαίου των ναυτιλιακών εταιρειών που είναι πλοιοκτήτριες ή διαχειρίστριες πλοίων με ελληνική σημαία (π.χ. λιβερτιανικές, παναμαϊκές κλπ) ορίζεται από το δικαιο του κράτους σύστασής τους, ανεξάρτητα από τον τόπο άσκησης της διοίκησής τους.⁵ Τούτο ισχύει και για τις ναυτιλιακές εταιρείες που έχουν υποκαταστήματα και γραφεία στην Ελλάδα, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 25 του νόμου 27/1975 και στους αναγκαστικούς νόμους 89/1967 και 378/1968.⁶

2. Η Κοινοτική Ελευθερία Εγκατάστασης κατά τα Άρθρα 43 και 48 ΣυνθΕΚ

Κατά τα οριζόμενα στα άρθρα 43 και 48 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα (ΣυνθΕΚ), οι περιορισμοί της ελευθερίας εγκατάστασης των υπηκόων ενός κράτους – μέλους στην επικράτεια ενός άλλου κράτους – μέλους απαγορεύονται. Κατά το άρθρο 48 ΣυνθΕΚ αυτή η απαγόρευση εκτείνεται και για τις εταιρείες που

¹ Στο κείμενο αναπτύσσονται οι δύο σημαντικότερες θεωρίες (θεωρία της έδρας και θεωρία της ίδρυσης), και όχι οι διάφορες παραλλαγές τους.

² Άρειος Πάγος (Ολομέλεια) 461/1978, 2/2003, (B1 Τμήμα) 812/2008.

³ Σε κάθε περίπτωση, πάντως, η εταιρεία έχει μόνιμη εγκατάσταση στην Ελλάδα και υπέχει υποχρεώσεις κατά το ελληνικό φορολογικό δικαιο (άρθρο 100 κωδικοποιημένου νόμου 2238/1994 «περί φορολογίας εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων»).

⁴ Άρειος Πάγος (Ολομέλεια) 2/1999.

⁵ Κατά την κρατούσα γνώμη, το δικαιο του κράτους σύστασης διέπει μόνο τη σύσταση και την ικανότητα δικαίου της εταιρείας κι όχι όλα τα ζητήματα που την αφορούν. Έτσι, στις ναυτικές σχέσεις εργασίας ή τα ζητήματα φορολογικού δικαίου δεν εφαρμόζεται το δικαιο του κράτους σύστασης, αλλά ειδικοί νόμοι και τυχόν διεθνείς συμβάσεις.

⁶ Άρειος Πάγος (B1 Τμήμα) 186/2008.

έχουν συσταθεί σύμφωνα με τη νομοθεσία ενός κράτους – μέλους και έχουν την καταστατική τους έδρα, την κεντρική τους διοίκηση ή την κύρια εγκατάστασή τους εντός της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

Από τα δύο αυτά άρθρα συνάγονται οι προϋποθέσεις υπό τις οποίες κατοχυρώνεται στη ΣυνθΕΚ η ελευθερία εγκατάστασης για τις εταιρείες. Έτσι, μια εταιρεία απολαμβάνει την ελευθερία εγκατάστασης, εάν (α) έχει συσταθεί σε ένα κράτος – μέλος σύμφωνα με το εθνικό του δίκαιο και (β) έχει την καταστατική της έδρα, την κεντρική της διοίκηση ή την κύρια εγκατάστασή της εντός της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Οι ανωτέρω διατάξεις της ΣυνθΕΚ, ωστόσο, δεν καθορίζουν ποιες ακριβώς είναι οι συνέπειες της ελευθερίας εγκατάστασης και ποια τα όριά της. Τούτο εναπόκειται στην ερμηνεία του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΔΕΚ).

3. Η Νομολογία του ΔΕΚ

Το ΔΕΚ ασχολήθηκε με την ελευθερία εγκατάστασης των εταιρειών σε μια σειρά αποφάσεών του, οι οποίες διακρίνονται σε δύο κατηγορίες: αυτές που αφορούν την ελευθερία εισόδου σε ένα κράτος – μέλος μιας εταιρείας συσταθείσας κατά το δίκαιο ενός άλλου κράτους – μέλους (αποφάσεις

Centros, *Überseering* και *Inspire Art*)⁷ και αυτές που αφορούν την ελευθερία εξόδου από το κράτος – μέλος στο οποίο η εταιρεία έχει συσταθεί (αποφάσεις *Daily Mail* και *Cartesio*).

3.1. Ελευθερία Εισόδου

Η νομολογία του ΔΕΚ σχετικά με το δικαίωμα εισόδου μιας εταιρείας σε κράτος – μέλος (κράτος υποδοχής) διαφορικό από το κράτος – μέλος σύστασής της διακρίνεται από φιλελευθερισμό. Πιο συγκεκριμένα το ΔΕΚ στην απόφαση *Centros*⁸ αποφάνθηκε ότι αντίκειται στην κοινοτική ελευθερία εγκατάστασης το κράτος υποδοχής (εν προκειμένω: η Δανία) να απαγορεύει τη σύσταση υποκαταστήματος σε μια κοινοτική εταιρεία, δηλαδή μια εταιρεία συσταθείσα κατά το δίκαιο άλλου κράτους – μέλους (την αγγλική *Centros Ltd*), ακόμα κι όταν η εταιρεία αυτή δεν ασκεί καμία παραγωγική δραστηριότητα στο κράτος σύστασης. Δηλαδή κατά το ΔΕΚ η ίδρυση μιας εταιρείας σε άλλο κράτος – μέλος με μόνο σκοπό την αποφυγή διατάξεων του αυστηρότερου εθνικού δικαίου όχι μόνο δεν είναι κατακριτέα, αλλά αντιθέτως θεωρείται ότι αποτελεί αυτόθρον συνέπεια της κοινοτικής ελευθερίας εγκατάστασης, όπως κατοχυρώνεται στα άρθρα 43 και 48 ΣυνθΕΚ. Ο περιορισμός

της κοινοτικής ελευθερίας εγκατάστασης, όπως και κάθε κοινοτικής ελευθερίας, οριοθετείται από το «τεστ των 4 κριτηρίων». Ειδικότερα, κάθε μέτρο που λαμβάνει ένα κράτος – μέλος σε βάρος μιας αλλοδαπής εταιρείας πρέπει, για να μην θεωρηθεί αντίθετο προς τα άρθρα 43 και 48 ΣυνθΕΚ, να πληροί τις κάτωθι τέσσερις προϋποθέσεις:

(α) να εφαρμόζεται με τρόπο που να μη δημιουργεί διακρίσεις σε βάρος των κοινοτικών και υπέρ των εθνικών εταιρειών,

(β) να δικαιολογείται από επιτακτικούς λόγους γενικού (ευρωπαϊκού, όχι εθνικού) συμφέροντος,

(γ) να είναι κατάλληλο για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού, και

(δ) να είναι τόσο δεσμευτικό όσο είναι αναγκαίο για την επίτευξη του σκοπού αυτού.

Επειδή οι προϋποθέσεις αυτές δεν πληρούνταν στη συγκεκριμένη περίπτωση, το ΔΕΚ κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η άρνηση της εθνικής (δανικής) αρχής να εγγράψει την αγγλική εταιρεία (*Centros Ltd*) στο Εμπορικό της Μητρώο αποτελούσε παραβίαση των άρθρων 43 και 48 ΣυνθΕΚ.

Με την απόφαση *Überseering*⁹,

⁷ Κατά μία άποψη στην εν λόγω ομάδα εντάσσεται και η απόφαση *Sevic* (C-411/03, απόφαση της 13.12.2005). Η απόφαση αυτή, ωστόσο, δεν παρουσιάζεται αναλυτικά εδώ, διότι αφορούσε το ζήτημα της διασυννοριακής συγχώνευσης εταιρειών, το οποίο έχει ήδη ρυθμιστεί από την κοινοτική Οδηγία 2005/56/ΕΚ της 26.10.2005 «για τις διασυννοριακές συγχωνεύσεις κεφαλαιουχικών εταιρειών». Μάλιστα, την 24.04.2009 κατατέθηκε στη Βουλή το σχέδιο νόμου του Υπουργείου Ανάπτυξης για την ενσωμάτωση της εν λόγω Οδηγίας στην ελληνική έννομη τάξη.

⁸ Τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης *Centros* (απόφαση C-212/97 της 09.03.1999) είχαν ως εξής: Ένα ζεύγος Δανών ίδρυσε κατά το αγγλικό δίκαιο μια εταιρεία, τη *Centros Ltd*, η οποία δεν ανέπτυξε καμία παραγωγική δραστηριότητα στην Αγγλία. Οι ιδρυτές της υπέβαλαν στη συνέχεια αίτηση για εγγραφή στο δανικό Εμπορικό Μητρώο ενός υποκαταστήματος της *Centros Ltd*. Το αίτημα εγγραφής απορρίφθηκε από την αρμόδια δανική αρχή, με την αιτιολογία ότι η αγγλική εταιρεία δεν είχε αναπτύξει καμία δραστηριότητα στην Αγγλία, αλλά ιδρύθηκε εκεί μόνο για να μπορέσουν να αποφύγουν οι ιδρυτές της τις αυστηρότερες διατάξεις του δανικού εταιρικού δικαίου για τη σύσταση εταιρείας, ιδίως την καταβολή ελάχιστου εταιρικού κεφαλαίου. Κατά την κρίση της δανικής αρχής, οι ιδρυτές της αγγλικής εταιρείας δεν είχαν σκοπό να ιδρύσουν στη Δανία μια δευτερεύουσα εγκατάσταση, αλλά τη μοναδική εταιρεία που θα ασκούσε παραγωγική δραστηριότητα. Η υπόθεση υποβλήθηκε ενώπιον του εθνικού (δανικού) δικαστηρίου, το οποίο έθεσε στο ΔΕΚ το προδικαστικό ερώτημα, εάν η άρνηση των αρμόδιων εθνικών (δανικών) αρχών να εγγράψουν το υποκατάστημα μιας νομίμως συσταθείσας κοινοτικής (αγγλικής) εταιρείας συμφωνεί προς τα άρθρα 43 και 48 ΣυνθΕΚ.

το ΔΕΚ προχώρησε ακόμη ένα βήμα και σφράγισε, όπως χαρακτηριστικά ειπώθηκε, το «θάνατο της ξενοφοβικής θεωρίας της έδρας». Ειδικότερα έκρινε ότι κάθε κράτος υποδοχής πρέπει να αναγνωρίζει την ικανότητα μιας εταιρείας να είναι διάδικος και να παρίσταται ενώπιον των εθνικών του δικαστηρίων, όταν η εταιρεία αυτή έχει συσταθεί σύμφωνα με το δίκαιο οποιουδήποτε άλλου κράτους – μέλους.

Επειδή, όπως είναι προφανές, το ΔΕΚ απαντάει κάθε φορά μόνο στο ερώτημα που τίθεται ενώπιόν του και δεν προβαίνει γενικώς στη σύνταξη γνωμοδοτήσεων για το κοινοτικό δίκαιο, κάθε απόφασή του γεννά νέα ερωτήματα. Μετά την *Überseering*, λοιπόν, το ερώτημα που έπρεπε να απαντηθεί ήταν εάν ένα κράτος – μέλος που είναι υποχρεωμένο να αναγνωρίζει κάθε εταιρεία νομίμως συσταθείσα κατά το δίκαιο άλλου κράτους – μέλους, θα μπορούσε να θέσει άλλου είδους περιορισμούς

στην αλλοδαπή εταιρεία όταν αυτή μεταφέρει την πραγματική της έδρα στην επικράτειά του. Στο ερώτημα αυτό κλήθηκε να απαντήσει το ΔΕΚ στην υπόθεση *Inspire Art*.¹⁰

Στην απόφασή *Inspire Art* το ΔΕΚ, συνεπές προς τη νομολογία που είχε ήδη διαμορφώσει, αποφάνθηκε ότι οι εθνικές διατάξεις που επιβάλλουν την καταβολή κάποιου ελάχιστου κεφαλαίου κατά ή μετά τη σύσταση μιας αλλοδαπής εταιρείας και η ποινή της εις ολόκληρον ευθύνης των διαχειριστών της σε περίπτωση μη τήρησής τους αποτελούν αδικαιολόγητο (κι άρα απαγορευμένο) περιορισμό της κοινοτικής ελευθερίας εγκατάστασης. Κατά το ΔΕΚ το κράτος υποδοχής υποχρεούται όχι μόνο να αναγνωρίσει την αλλοδαπή εταιρεία, αλλά και να μην επιβάλλει σε αυτήν μέτρα αυστηρότερα από το κράτος σύστασης. Επομένως, το δίκαιο του κράτους σύστασης ρυθμίζει όλα τα εσωτερικά ζητήματα της

εταιρείας κι όλα τα θέματα που αφορούν στην οργάνωσή της. Η απόφαση αυτή παρουσιάζει ενδιαφέρον για την ελληνική πραγματικότητα, όπου συχνά οι κατά τόπο αρμόδιες νομαρχίες απαιτούν για τη σύσταση τοπικού υποκαταστήματος αλλοδαπής εταιρείας την πλήρωση όρων (π.χ. ελάχιστο μετοχικό κεφάλαιο) σύμφωνα με το ελληνικό δίκαιο. Αξιοσημείωτο είναι ότι η μέχρι τώρα νομολογία του ΔΕΚ απαγορεύει την εφαρμογή εθνικών διατάξεων που περιορίζουν την ελευθερία εγκατάστασης μιας κοινοτικής εταιρείας.¹¹ Οι διατάξεις αυτές καταρχήν βρίσκονται στο εθνικό εταιρικό δίκαιο, χωρίς αυτό να αποκλείει όμως και την απαγόρευση εφαρμογής άλλων διατάξεων, όπως π.χ. του πτωχευτικού δικαίου. Σε κάθε περίπτωση και δεδομένου ότι το ΔΕΚ απαντά πάντοτε μόνο στο συγκεκριμένο ερώτημα που υποβάλλεται σε αυτό, η εικόνα που προκύπτει είναι αποσπασματική. Ωστόσο, η

⁹ Τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης *Überseering* (απόφαση C-208/00 της 05.11.2002) ήταν τα εξής: Η εταιρεία *Überseering BV*, νομίμως συσταθείσα κατά το ολλανδικό δίκαιο, είχε στην κυριότητά της ένα ακίνητο στη Γερμανία. Το 1992 συνήψε σύμβαση με μια γερμανική εταιρεία, η οποία ανέλαβε την ανακαίνιση του ακινήτου. Το 1994 τα εταιρικά μερίδια της *Überseering BV* μεταβιβάστηκαν σε δύο Γερμανούς υπηκόους, οι οποίοι διοικούσαν εφεξής την εταιρεία από τη Γερμανία. Συνεπώς, από το 1994 η πραγματική έδρα της εταιρείας μεταφέρθηκε στη Γερμανία. Το 1996 η *Überseering BV* άσκησε αγωγή κατά της κατασκευαστικής εταιρείας ενώπιον του αρμόδιου γερμανικού δικαστηρίου λόγω ύπαρξης ελαττωμάτων στο ακίνητο. Επειδή κρατούσα στη Γερμανία (όπως και στην Ελλάδα) ήταν η θεωρία της έδρας, τα γερμανικά δικαστήρια έκριναν ότι η αγωγή πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη. Ειδικότερα, η *Überseering BV* δεν αποτελούσε νομικό πρόσωπο κατά το γερμανικό δίκαιο, εφόσον μετά τη μεταβίβαση των εταιρικών της μεριδίων σε Γερμανούς υπηκόους και τη μεταφορά της πραγματικής της έδρας στη Γερμανία δεν είχε ανασυσταθεί σύμφωνα με το γερμανικό δίκαιο. Επομένως, δεν μπορούσε να ασκεί αγωγή ενώπιον των γερμανικών δικαστηρίων (δεν είχε ικανότητα διαδίκου). Το Γερμανικό Ακυρωτικό υπέβαλε τότε στο ΔΕΚ το προδικαστικό ερώτημα εάν η μη αναγνώριση της ικανότητας διαδίκου μιας εταιρείας, που έχει συσταθεί νόμιμα κατά το δίκαιο ενός κράτους – μέλους και έχει μεταφέρει την κεντρική της διοίκηση σε άλλο κράτος – μέλος αντίκειται στην κοινοτική ελευθερία εγκατάστασης.

¹⁰ Τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης *Inspire Art* (απόφαση C-167/01 της 30.09.2003) ήταν τα εξής: Η *Inspire Art Ltd* ιδρύθηκε κατά το αγγλικό δίκαιο, αλλά δεν άσκησε καμία παραγωγική δραστηριότητα στην Αγγλία, διότι ο μοναδικός λόγος για τον οποίο συστάθηκε εκεί ήταν η αποφυγή των αυστηρότερων διατάξεων ολλανδικού δικαίου. Ωστόσο, είχε ένα υποκατάστημα στην Ολλανδία, όπου ασκούσε αποκλειστικά τη δραστηριότητά της. Στην Ολλανδία ίσχυε τότε ένας νόμος για τις εταιρείες που ιδρύονται σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο άλλου κράτους, ασκούν την παραγωγική τους δραστηριότητα αποκλειστικά στην Ολλανδία και δεν έχουν κανένα πραγματικό σύνδεσμο με το κράτος σύστασης. Κατά το νόμο αυτό, οι εν λόγω εταιρείες υπείχαν ορισμένες υποχρεώσεις, όπως την καταβολή ελάχιστου εταιρικού κεφαλαίου. Σε περίπτωση μη τήρησης του νόμου οι διαχειριστές της εταιρείας θα ευθύνονταν με την προσωπική τους περιουσία εις ολόκληρον με την εταιρεία, δηλαδή σαν να επρόκειτο για προσωπική εταιρεία. Έτσι, η *Inspire Art Ltd* έπρεπε να τηρήσει τους όρους του νόμου αυτού. Το αρμόδιο ολλανδικό δικαστήριο έθεσε στο ΔΕΚ το προδικαστικό ερώτημα εάν εθνικές διατάξεις, όπως οι θεσπιζόμενες με το συγκεκριμένο ολλανδικό νόμο, αποτελούν περιορισμό της κοινοτικής ελευθερίας εγκατάστασης.

¹¹ Σημειωτέον ότι η νομολογία του ΔΕΚ αφορά μόνο τις εταιρείες που έχουν συσταθεί σε ένα κράτος – μέλος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και μεταφέρουν την πραγματική τους έδρα σε άλλο κράτος – μέλος. Δεν αφορά εταιρείες συσταθείσες κατά το δίκαιο τρίτων χωρών, εκτός Ευρωπαϊκής Κοινότητας, π.χ. Λιβερία, Παναμά.

μέχρι σήμερα νομολογία του ΔΕΚ για την ελευθερία εισόδου σε ένα κράτος – μέλος διαφορετικό από το κράτος – μέλος σύστασης της εταιρείας έχει δημιουργήσει μια νέα κοινοτική θεωρία της ίδρυσης κι ευνοεί τη λειτουργία εταιρειών σε κράτη με αυστηρότερα εταιρικά δίκαια (π.χ. εταιρείες *Ltd* αγγλικού ή κυπριακού δικαίου στην Ελλάδα).

3.2. Ελευθερία Εξόδου

Σε αντίθεση με τη φιλελεύθερη νομολογία του για την είσοδο μιας κοινοτικής εταιρείας σε άλλο κράτος – μέλος, το ΔΕΚ υιοθέτησε για την ελευθερία εξόδου από το κράτος – μέλος σύστασης μια πιο συντηρητική θέση. Συγκεκριμένα, στην υπόθεση *Daily Mail*¹² το ΔΕΚ αποφάνθηκε ότι το κοινοτικό δίκαιο δεν εξασφαλίζει την έξοδο μιας εταιρείας από το κράτος σύστασης με ταυτόχρονη διατήρηση της υπόστασής της. Επειδή από το 1988, έτος έκδοσης της ανωτέρω απόφασης, μέχρι το 2008, το ΔΕΚ δεν αποφάνθηκε εκ νέου για το θέμα αυτό, επικράτησε διχογνωμία. Κατά μια άποψη, θεωρούνταν συνεπές προς την ως τότε νομολογία του ΔΕΚ να αντιμετωπίζονται διαφορετικά η ελευθερία εισόδου κι εξόδου εταιρειών στον κοινοτικό χώρο. Κατά άλλη άποψη, η *Daily Mail*, μετά

τις νεότερες αποφάσεις του ΔΕΚ για την ελευθερία εισόδου σε ένα κράτος – μέλος, έπρεπε να θεωρηθεί ξεπερασμένη.¹³ Και τούτο γιατί σε μια ενιαία αγορά δεν θα μπορούσε να διχοτομείται η ελευθερία εγκατάστασης σε ελευθερία εισόδου και εξόδου. Έτσι, το ενδιαφέρον του νομικού κόσμου για την απόφαση του ΔΕΚ στην πρόσφατη υπόθεση *Cartesio* ήταν αυξημένο.¹⁴

Στην υπόθεση αυτή το κρίσιμο προδικαστικό ερώτημα ήταν εάν αντίκειται στα άρθρα 43 και 48 ΣυνθΕΚ εθνικό μέτρο του κράτους σύστασης που εμποδίζει εταιρεία να μεταφέρει την έδρα της σε άλλο κράτος – μέλος. Προς έκπληξη και απογοήτευση πολλών, το ΔΕΚ έμεινε πιστό στη νομολογία του για τη *Daily Mail*. Έτσι, αποφάνθηκε ότι το κράτος σύστασης μπορεί να θέτει περιορισμούς, ακόμα και να απαγορεύει τη μεταφορά μιας εταιρείας από αυτό σε άλλα κράτη – μέλη.

4. Συμπέρασμα

Η αξία της νομολογίας του ΔΕΚ για την ελεύθερη είσοδο σε οποιοδήποτε κράτος υποδοχής μειώνεται από την περιοριστική και αυστηρή ερμηνεία της ελευθερίας εξόδου από το κράτος σύστασης. Εάν η Αγγλία π.χ. αποφασίσει ότι η έξοδος αγγλικής *Ltd* από την

επικράτειά της συνεπάγεται τη λύση της, η επιλογή του ευνοϊκότερου αγγλικού δικαίου για την ίδρυσή της παύει να έχει οποιαδήποτε σημασία, διότι το κράτος υποδοχής (Ελλάδα) θα πρέπει να την αναγνωρίσει ως λυθείσα εταιρεία, γεγονός που δεν θα έχει πλέον καμία εμπορική/οικονομική αξία για τους ιδρυτές της. Η διχοτόμηση αυτή της ελευθερίας εγκατάστασης σε ελευθερία εισόδου και σε ελευθερία εξόδου και η διαφορετική αντιμετώπισή τους από το ΔΕΚ αποτελεί εμπόδιο στη θεσμοθέτηση της ενιαίας αγοράς εντός του κοινοτικού χώρου. Όλες οι ελπίδες εναποκείνται πλέον στην αποκαλούμενη «14η Οδηγία» για τη μεταφορά της (καταστατικής και πραγματικής) έδρας, της οποίας η ψήφιση βρίσκεται σε εκκρεμότητα.

¹² Τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης *Daily Mail* (απόφαση C-81/87 της 27.09.1988) ήταν τα κάτωθι: Η εταιρεία *Daily Mail and General Trust PLC*, συσταθείσα κατά το αγγλικό δίκαιο, αποφάσισε να μεταφέρει την κεντρική της διοίκηση στην Ολλανδία, όπου θα είχε ευνοϊκότερη φορολογική μεταχείριση, διότι στο αγγλικό φορολογικό δίκαιο υπάγονται μόνο οι εταιρείες που έχουν την πραγματική τους έδρα στην Αγγλία. Ωστόσο, κατά το αγγλικό δίκαιο η μεταφορά της φορολογικής έδρας σε άλλο κράτος απαιτούσε ειδική άδεια του βρετανικού Δημόσιου Ταμείου. Μετά την άρνηση του τελευταίου να χορηγήσει την απαραίτητη άδεια, η εταιρεία προσέφυγε ενώπιον του αρμόδιου αγγλικού δικαστηρίου, το οποίο υπέβαλε στο ΔΕΚ το προδικαστικό ερώτημα εάν είναι σύμφωνο με την κοινοτική ελευθερία εγκατάστασης, ένα κράτος – μέλος (η Αγγλία) να απαγορεύει σε μια εταιρεία που έχει την κεντρική της διοίκηση σε αυτό να την μεταφέρει σε άλλο κράτος – μέλος για να αποφύγει την καταβολή φόρου.

¹³ Αυτό υποστήριξε στις από 07.07.2005 προτάσεις του ο Γενικός Εισαγγελέας Tizzano πριν από την έκδοση της απόφασης *Sevic*, βλ. σκέψη 45, καθώς και ο Γενικός Εισαγγελέας *Maduro* πριν την έκδοση της απόφασης *Cartesio* στις από 22.05.2008 προτάσεις του, βλ. σκέψεις 31-35.

¹⁴ Τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης *Cartesio* (απόφαση C-210/06 της 16.12.2008) ήταν τα εξής: Η *Cartesio BT*, εταιρεία νομίμως συσταθείσα κατά το ουγγρικό δίκαιο, υπέβαλε αίτηση στο αρμόδιο ουγγρικό δικαστήριο για να τροποποιήσει την έδρα της στο εθνικό Μητρώο Εταιρειών, ώστε να αναγράφεται ως νέο κέντρο των δραστηριοτήτων της η Ιταλία. Το δικαστήριο, ακολουθώντας τη θεωρία της έδρας, απέρριψε την αίτηση, με την αιτιολογία ότι κατά το ουγγρικό δίκαιο μια εταιρεία δεν μπορεί να μεταφέρει το κέντρο των δραστηριοτήτων της σε άλλο κράτος – μέλος και παράλληλα να εξακολουθεί να έχει τη νομική μορφή εταιρείας ουγγρικού δικαίου. Δηλαδή, η *Cartesio BT* έπρεπε να λυθεί στην Ουγγαρία και κατόπιν να συσταθεί εκ νέου κατά το ιταλικό δίκαιο, προκειμένου να μεταφέρει το κέντρο των δραστηριοτήτων της στην Ιταλία. Η *Cartesio BT* άσκησε έφεση ενώπιον της απόφασης αυτής και το Εφετείο απευθύνθηκε στο ΔΕΚ με σχετικό προδικαστικό ερώτημα.

Το Τραπεζικό Απόρρητο στην Ελληνική Έννομη Τάξη

Μανώλης Τρούλης

1. Οι Ρίζες του Τραπεζικού Απορρήτου

Ο θεσμός του τραπεζικού απορρήτου εκκινεί το 18ο αιώνα από την Ελβετία, τη χώρα που υπήρξε διαχρονικά καταφύγιο τραπεζικών καταθέσεων για «διάσημους» πελάτες της εποχής, όπως ο Λουδοβίκος ΙΣΤ΄ κι αργότερα ο Ναπολέων. Η μυστικότητα είχε αρχικά ως βάση το εθνικό δίκαιο, το οποίο σταδιακά ξελιχθθηκε μέσω διατάξεων του αστικού κι εμπορικού κώδικα, αλλά και τη νομολογία των δικαστηρίων της εποχής. Το 1934, με αφορμή τις υποθέσεις *Basler Handelsbank* και *Swiss Volksbank* που συγκλόνισαν το τότε τραπεζικό σύστημα, θεοπίσθηκε ο ελβετικός ομοσπονδιακός νόμος, με τον οποίο το απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων όχι μόνον κατοχυρώθηκε νομοθετικά, αλλά πέρασε και στη σφαίρα του ποινικού δικαίου, καθώς η παραβίασή του επέφερε μέχρι και ποινή φυλάκισης.

2. Το Τραπεζικό Απόρρητο στην Ελλάδα

Η υποχρέωση επαγγελματικής εχεμύθειας ως προς τις πάσης φύσεως συναλλαγές και σχέσεις του πελάτη με την τράπεζα, αποτελεί νομικό θέμα με σοβαρές προεκτάσεις που συνδέονται με σημαντικά και κρίσιμα πρακτικά ζητήματα της συναλλακτικής καθημερινότητας. Αντίθετα με ό,τι συμβαίνει στα υπόλοιπα κράτη, η ελληνική έννομη τάξη διακρίνει το τραπεζικό απόρρητο σε γενικό και ειδικό. Το *γενικό τραπεζικό απόρρητο* αφορά στο καθήκον

των τραπεζών να τηρούν επαγγελματική εχεμύθεια για όλες τις συναλλαγές τους με πελάτες. Βασίζεται στις γενικές ρήτρες του Αστικού Κώδικα, όπως η προστασία της προσωπικότητας (άρθρο 57), η διεξαγωγή διαπραγματεύσεων και η εκπλήρωση των συμβατικών υποχρεώσεων σύμφωνα με την καλή πίστη και τα συναλλακτικά ήθη (άρθρα 197-198 και 288, αντίστοιχα).¹ Από την άλλη, το *ειδικό τραπεζικό απόρρητο* ή *απόρρητο των καταθέσεων* βασίζεται στο νομοθετικό διάταγμα (ν.δ.) 1059/1971 και τις μετέπειτα τροποποιήσεις του. Η θεμελίωση του γενικού τραπεζικού απορρήτου σε γενικές ρήτρες, δηλαδή αόριστες νομικές έννοιες που καλείται να εξειδικεύσει ο εκάστοτε δικαστής ενόψει των πραγματικών περιστατικών που έχουν προσαχθεί ενώπιόν του, διευκολύνει την προσαρμογή του στις ανάγκες των συναλλαγών. Αντίθετα, η άρση του απορρήτου των καταθέσεων μόνο στις περιοριστικά απαριθμούμενες στο ν.δ. 1059/1971 διατάξεις παραμένει προβληματική, παρά τις μετέπειτα προσπάθειες του νομοθέτη για τη θέσπιση εξαιρέσεων που να την επιτρέπουν ευρύτερα.

3. Η Ποινική Διάσταση του Τραπεζικού Απορρήτου

Σύμφωνα με το άρθρο 2 παράγραφος 1 του ν.δ. 1059/1971, τον Ποινικό Κώδικα και τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, εάν ο κάτοχος θέσης οργάνου ή υπαλλήλου της τράπεζας αποκαλύψει με δόλο οποιαδήποτε πληροφορία καλυ-

πτόμενη από το απόρρητο των καταθέσεων τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον 6 μηνών. Πρόκειται για ειδική εφαρμογή του άρθρου 371 παράγραφος 1 του Ποινικού Κώδικα περί παραβίασης επαγγελματικής εχεμύθειας.

4. Η Άρση του Γενικού Τραπεζικού Απορρήτου – «ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ Α.Ε.»

Το τραπεζικό απόρρητο, γενικό ή ειδικό, αίρεται σε περιπτώσεις σοβαρών αδικημάτων, όπως η διακίνηση ναρκωτικών ή ανθρωπών, η εκβίαση, η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες («ξέπλυμα βρώμικου χρήματος»), η φορολογική απάτη κ.ο.κ. Οι αρχές της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας οριοθετούν την άρση του τραπεζικού απορρήτου. Ειδικότερα, η έκταση της επέμβασης (δηλ. η άρση του απορρήτου) πρέπει να είναι ανάλογη με την αξία του έννομου αγαθού για τη διασφάλιση του οποίου ζητείται η άρση και να περιορίζεται στο απολύτως αναγκαίο μέτρο για την εξυπηρέτηση του σκοπού αυτού.

Σημειωτέον ότι σε περίπτωση μη συμμόρφωσης του πελάτη προς τις συμβατικές του υποχρεώσεις απέναντι στην τράπεζα, η υποχρέωση προστασίας του απορρήτου εξασθενεί ενώπιον του υπέρτερου έννομου συμφέροντος της ολότητας για την ασφάλεια των συναλλαγών. Έτσι, η καταγραφή στο σύστημα «ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ», που αποτελεί μία μορφή άρσης του τραπεζικού απορρήτου των κακόπιστων και αφερέγγυων συναλλασσομένων, καθίσταται αναγκαία για την

¹ Γνωμοδότηση Εισαγγελέα Αρείου Πάγου 23/1986.

προστασία του δημόσιου συμφέροντος. Όμως *ad hoc* υπάρχουν και περιπτώσεις που η καλή πίστη επιβάλλει την προστασία εκείνων που βρέθηκαν σε παροδική οικονομική δυσκολία ή λόγω τυχαίων γεγονότων αμέλησαν τις υποχρεώσεις τους. Η νομολογία δέχεται ότι οι τράπεζες έχουν υποχρέωση βάσει της καλής πίστης να μη λαμβάνουν μέτρα απηνούς δίωξης των πελατών τους, που παρουσιάζουν απροσδόκητες και παροδικές οικονομικές δυσκολίες, αλλά αντίθετα να τους διευκολύνουν.²

5. Το Ειδικό Τραπεζικό Απόρρητο ή Απόρρητο των Καταθέσεων

Το κύριο χαρακτηριστικό του ν.δ. 1059/1971 είναι ο περιορισμός της άρσης του απορρήτου των καταθέσεων. Παρά τις προσπάθειες διεύρυνσης των λόγων άρσης του απορρήτου με τις τροποποιήσεις των νόμων 1806/1988, 1858/1989, 1868/1989 και 2915/2001,³ ο κανόνας αναγκαστικού δικαίου του ν.δ. 1059/1971 δεν επιτρέπει την άρση, ακόμη και αν συμφωνηθεί ρητά μεταξύ τράπεζας και πελάτη ή αν ο δικαιούχος της κατάθεσης παραχωρήσει ρητά τη συναίνεση ή έγκρισή του για αυτήν. Σκοπός της εν λόγω διάταξης ήταν η προσέλκυση κεφαλαίων υπό τη μορφή τραπεζικών καταθέσεων για την ενίσχυση της εθνικής οικονομίας.

Οι λόγοι για τους οποίους δύναται καταρχήν να αρθεί το απόρρητο των καταθέσεων είναι οι εξής:

(α) η άρση υπέρ δικαστικών ή άλλων αρχών για την καταπολέμηση της εγκληματικότητας, τη διασφάλιση της διαφάνειας και της νομιμότητας στο δημόσιο βίο και ειδικότερα στο χρηματοπιστωτικό σύστημα,

(β) η άρση υπέρ των φορολογικών αρχών και

(γ) η άρση για την εξυπηρέτηση ιδιωτικών έννομων συμφερόντων.

6. Οι Αξιώσεις Οικογενειακού Δικαίου σε σχέση με το Απόρρητο των Καταθέσεων

Παρόλο που κατά τα ανωτέρω επιτρέπεται η άρση του απορρήτου των καταθέσεων για την εξυπηρέτηση ιδιωτικών έννομων συμφερόντων, ο Άρειος Πάγος γνωμοδότησε αρνητικά για τη δυνατότητα αυτή ενόψει της ικανοποίησης ιδιωτικών αξιώσεων οικογενειακού δικαίου (δικαιούχοι διατροφής, συμμετοχή στα αποκτήματα). Ειδικότερα, η γνωμοδότηση αναφέρει ότι: «...*οι εξαιρέσεις από το νομοθετικό χαρακτηρισμό του απορρήτου των χρηματικών καταθέσεων στις ελληνικές τράπεζες ειδικώς καταγράφονται και οριοθετούνται στο νόμο και έχουν ως σκοπό να αποδείξουν και να υπηρετήσουν μόνο δύο δημόσιες αξιώσεις (την πολιτειακή ποινική αξίωση επί κακουργήματι και την πολιτειακή φορολογική αξίωση λόγω κληρονομίας) και καμία ατομική αξίωση*».⁴

Περαιτέρω, παρά το γεγονός ότι το άρθρο 21 παράγραφος 1 του Συντάγματος θεμελιώνει την αρχή της προστασίας της οικογένειας, το μεγαλύτερο μέρος της θεωρίας και της νομολογίας δέχεται τη μη άρση του απορρήτου των καταθέσεων για τη δικαστική ικανοποίηση οικογενειακών αξιώσεων. Έτσι, ουσιαστικά αποκλείεται η άρση για την ικανοποίηση τέτοιων απαιτήσεων. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, ωστόσο, υπό το πρίσμα της αρχής της αναγκαιότητας

θα μπορούσε να γίνει δεκτή η άρση του απορρήτου των καταθέσεων, όπως όταν η απόδειξη της περιουσιακής κατάστασης του ανυδίκου με άλλον τρόπο είναι αδύνατη και παραμένει κρίσιμη για την εφαρμογή κανόνων του οικογενειακού δικαίου.

7. Το Τραπεζικό Απόρρητο σε Διεθνές Επίπεδο

Στην παγκοσμιοποιημένη οικονομία ανακύπτει ζήτημα θέσπισης ομοιόμορφων διεθνών κανόνων σχετικών με την κατοχύρωση και τα όρια του απορρήτου, ώστε να μην αποτελεί μέσο κάλυψης της διατραπεζικής διακίνησης κεφαλαίων από χώρα σε χώρα για την εξυπηρέτηση παράνομων σκοπών, όπως η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα, η φοροδιαφυγή, η αδιαφανής λειτουργία επιχειρήσεων κ.ο.κ. Το κυριότερο βήμα προς την κατεύθυνση αυτή αποτέλεσε η υιοθέτηση της Οδηγίας 91/308, η οποία ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη με το νόμο 2331/1995. Σημαντικό επίσης βήμα αποτελεί η Ευρωπαϊκή Σύμβαση «για το ξέπλυμα, την έρευνα, την κατάσχεση και δήμευση των προϊόντων που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες», που υπογράφηκε την 08.11.1990 στο Στρασβούργο από τις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες. Η εν λόγω Σύμβαση κυρώθηκε από την Ελλάδα με το νόμο 2655/1998 και έχει αυξημένη τυπική ισχύ σε σχέση με τους εθνικούς νόμους (άρθρο 28 παράγραφος 1 Συντάγματος).

8. Υπόθεση UBS, Ελβετία – Αμφισβήτηση του Τραπεζικού Απόρρητου

Πέρασαν πολλές δεκαετίες χωρίς

² Εφετείο Αθηνών 5025/1990.

³ Ο νόμος 2915/2001 εισήγαγε τη δυνατότητα κατάσχεσης στα χέρια της τράπεζας και μόνο για το χρηματικό ποσό που απαιτείται για την ικανοποίηση του δανειστή.

⁴ Γνωμοδότηση Εισαγγελέα Αρείου Πάγου 23/1986.

ποτέ να αμφισβητηθεί το ελβετικό τραπεζικό απόρρητο μέχρι που τον Ιούνιο του 2008 το FBI υπέβαλε επίσημο αίτημα προς την τράπεζα UBS, ώστε να επιτραπεί η διεξαγωγή έρευνας για υπόθεση φοροδιαφυγής πολιτών των ΗΠΑ.

Ο αριθμός των λογαριασμών, στους οποίους ζητήθηκε από την τράπεζα να επιτρέψει την πρόσβαση σταδιακά έφτασε τους 52.000, με την τράπεζα να αρνείται να αποκαλύψει για διάστημα 8 περίπου μηνών οποιοδήποτε στοιχείο. Ακόμη κι όταν η υπόθεση έφτασε στα δικαστήρια των ΗΠΑ και απαγγέλθηκαν συγκεκριμένες

κατηγορίες εναντίον ανώτατων στελεχών της UBS, αλλά και της ίδιας της τράπεζας, η τελευταία δεν δέχθηκε να προβεί σε άρση του απορρήτου, παρά μόνο μετά την παρέμβαση των ελβετικών εποπτικών αρχών (FINMA) στις αρχές Φεβρουαρίου του 2009. Υπό την πίεση της διεθνούς οικονομικής κρίσης, οι ελβετικές αρχές ζήτησαν από τη UBS να αποκαλύψει στοιχεία «για περιορισμένο μόνο αριθμό πελατών της στις αρχές των ΗΠΑ», με σκοπό «την αποτροπή δραματικών συνεπειών για την τράπεζα και τη ρευστότητά της και εν τέλει την ίδια

την ύπαρξή της».

Δεν είναι η πρώτη φορά που η Ελβετία δέχεται έντονη κριτική για αυτό το ζήτημα. Η εν εξελίξει υπόθεση της UBS στις ΗΠΑ πράγματι κλονίζει τα «θεμέλια» της ελβετικής παράδοσης αναφορικά με το τραπεζικό απόρρητο, θεωρείται όμως μάλλον απίθανο ότι θα αποτελέσει τελικά αφορμή για την κατάργηση ή αποδυνάμωσή του. Άλλωστε, η UBS στην ουσία συμμορφώθηκε μόνο με την εντολή των ελβετικών εποπτικών αρχών (FINMA) και όχι με τα αιτήματα των αρχών των ΗΠΑ.

Αθέμιτος Ανταγωνισμός και Απόσπαση Εργατικού Δυναμικού

Μαρίνα Μαρκαντώνη

1. Γενικά – Νομικό Πλαίσιο

Ο ανταγωνισμός στο πεδίο της αγοράς εργασίας είναι κατά βάση θεμιτός. Ως εκ τούτου, εάν ανταγωνιστής προσφέρει σε εργαζόμενους άλλης επιχείρησης καλύτερους όρους εργασίας, δεν ενεργεί αθέμιτα, ακόμα και αν η απόσπαση πλήττει καίρια την επιχείρηση από την οποία αποχωρούν οι εργαζόμενοι. Προκειμένου να στοιχειοθετηθεί αθέμιτη απόσπαση ξένου εργατικού δυναμικού,¹ η οποία αποτελεί σήμερα την κυριότερη περίπτωση αθέμιτης εκμετάλλευσης ξένης οργάνωσης, πρέπει να πληρούνται όλοι οι όροι του άρθρου 1 νόμου 146/1914 «περί αθέμιτου ανταγωνισμού». Ειδικότερα, σύμφωνα με τη διάταξη αυτή «*απαγορεύεται κατά τις εμπορικές, βιομηχανικές ή γεωργικές συναλλαγές πάσα προς τον σκοπόν ανταγωνισμού γενομένη πράξις*

ανικείμενη εις ανόρθωσιν της προσγενομένης ζημίας». Έτσι, κατά πάγια νομολογία πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά τα ακόλουθα στοιχεία: (α) πράξη ή παράλειψη, (β) πρόθεση ανταγωνισμού² και (γ) αντίθεση της πράξης/παράλειψης στα χρηστά ήθη.³

2. Μορφές Απόσπασης Εργατικού Δυναμικού

2.1. Παρότρυνση για αθέτηση σύμβασης

Αθέμιτη πράξη ανταγωνισμού συνιστά η απόσπαση, η οποία επιτυγχάνεται ύστερα από παρότρυνση τρίτου (ανταγωνιστή του παροτρύνοντος). Ειδικότερα, ο τρίτος αυτός παρακινεί εργαζόμενους σε ανταγωνιστική του επιχείρηση να αθετήσουν βασικές συμβατικές τους υποχρεώσεις έναντι του εργοδότη τους. Το επιλήψιμο, λοιπόν, εντοπίζεται στις προθέσεις του

παροτρύνοντος τρίτου, ο οποίος αδιαφορώντας για τη ζημία που μπορεί να προκληθεί στον ανταγωνιστή του εργοδότη, επιδιώκει να επηρεάσει τη βούληση των εργαζομένων, ώστε οι τελευταίοι να αθετήσουν τις συμβατικές τους υποχρεώσεις.

2.2. Εκμετάλλευση αθιτηθείσας σύμβασης

Αντίθετα, δεν είναι κατά βάση αθέμιτη η εκμετάλλευση ήδη αθιτηθείσας σύμβασης από τον ίδιο τον εργαζόμενο. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η πρόσληψη εργαζομένου, ο οποίος παραβίασε τις συμβατικές του υποχρεώσεις με δική του πρωτοβουλία, χωρίς δηλαδή την υποκίνηση εκ μέρους του ανταγωνιστή. Κατ' εξαίρεση, η συμπεριφορά του ανταγωνιστή καθίσταται επιλήψιμη, όταν συντρέχουν ειδικά περιστατικά, όπως όταν η πρόσληψη γίνεται

¹ Άλλως αποκαλούμενη και ως «παρασιτικός ανταγωνισμός».

² Για να στοιχειοθετηθεί πρόθεση ανταγωνισμού, μάλιστα, δεν αρκεί η πρόθεση του παρακινούντος εργοδότη να επανδρώσει την επιχείρησή του, αλλά απαιτείται και πρόθεση βλάβης του ανταγωνιστή.

³ Αντίθεση της πράξης/παράλειψης στα χρηστά ήθη υπάρχει, όταν οι τρόποι και τα μέσα που χρησιμοποιούνται αντίκεινται προς την ομαλή ηθική των συναλλαγών. Δηλαδή, κριτήριο για το χαρακτηρισμό μιας πράξης ως αντίθετης στα χρηστά ήθη αποτελούν οι ανυψήψεις του μέσου ανθρώπου για την κοινωνική ηθική.

pros το σκοπό πληροφόρησης από τους αποσπώμενους επαγγελματικών απορρήτων του ανταγωνιστή ή προσέλκυσης, μέσω των αποσπώμενων, και άλλων εργαζομένων ή πελατών, ώστε να πληγεί, με τον τρόπο αυτόν, η θέση του ανταγωνιστή στην αγορά.

2.3. Παρότρυνση για νόμιμη λύση της σύμβασης

Σύμφωνα με πάγια νομολογία, αθέμιτη πράξη ανταγωνισμού δεν συνιστά κατά κανόνα η παρακίνηση από ανταγωνιστή ξένων εργαζομένων για νόμιμη λύση της σύμβασης εργασίας τους, εκτός εάν συντρέχουν ειδικά επιβαρυντικά περιστατικά. Τέτοια περιστατικά συντρέχουν ενδεικτικά όταν η απόσπαση εργαζομένων έχει ως σκοπό την παρεμπόδιση ή την αποδιοργάνωση της επιχείρησης του ανταγωνιστή ή το σφετερισμό απορρήτων ή την υφαρπαγή πελατείας. «Παρότρυνση» συνιστά σύμφωνα με το γράμμα του νόμου και τη σχετική νομολογία ιδίως η προσφορά άδελων ωφελημάτων, όπως η μεγαλύτερη αμοιβή, η κάλυψη ποινικών ρητρών που θα καταπέσουν από την αθέτηση της σύμβασης κλπ.

3. Ελληνική Νομολογία

Τα ελληνικά δικαστήρια εμφανίζονται αυστηρότερα στον τομέα των φωνογραφικών επιχειρήσεων. Πιο συγκεκριμένα, η ελληνική νομολογία έχει αντιμετώπισει το ζήτημα αυτό, στο πλαίσιο της σύμβασης που συνδέει μια επιχείρηση κι έναν καλλιτέχνη, όταν άλλη επιχείρηση διαταράσσει τις σχέσεις αυτές επιδιώκοντας την απόσπαση του τελευταίου. Σε σωρεία αποφάσεων έχει γίνει δεκτό ότι όχι μόνο η γνώση για την αποκλειστικότητα της συνεργασίας αλλά και η παράλειψη να πληροφορηθεί ο τρίτος για μια τέτοια σχέση του καλλιτέχνη καθιστά τη συνεργασία με αυτόν αθέμιτη. Μάλιστα, κατά την κρατούσα νομολογία, στο εννοιο-

λογικό περιεχόμενο του όρου «καλλιτέχνης» εντάσσεται κάθε πρόσωπο που έχει ιδιαίτερες καλλιτεχνικές ικανότητες, όπως ενδεικτικά οι τραγουδιστές, οι ηθοποιοί και οι παρουσιαστές τηλεοπτικών προγραμμάτων ψυχαγωγικού ή μουσικού χαρακτήρα.

Χαρακτηριστική είναι η υπ' αριθμόν 22493/1994 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών. Η υπόθεση αυτή αναφέρεται σε παρουσιάστρια μεγάλου ιδιωτικού καναλιού, η οποία παρουσίαζε δύο τηλεοπτικές εκπομπές, μία καθημερινή πρωινή και μία ζωντανή απογευματινή. Η παρουσιάστρια αυτή, ενώ είχε υπογράψει με τον εν λόγω τηλεοπτικό σταθμό σύμβαση με ρήτρα αποκλειστικότητας, κατά τη διάρκεια της σύμβασης της είχε μουσικές συζητήσεις με ανταγωνιστικό τηλεοπτικό κανάλι. Στο πλαίσιο των συζητήσεων αυτών, το ανταγωνιστικό κανάλι την παρότρυνε με αθέμιτα μέσα να καταγγείλει τη σύμβαση εργασίας της χωρίς σπουδαίο λόγο, δηλαδή προσφέροντας σε αυτήν δια των εκπροσώπων του υψηλότερες αποδοχές και πριμ.

Ωστόσο, σε αντίθεση με τα δικαστήρια του αγγλοσαξονικού Κοινού Δικαίου (*Common Law*), τα ελληνικά δικαστήρια επιδεικνύουν διστακτικότητα στο χαρακτηρισμό μιας υπόθεσης ως αθέμιτης απόσπασης προσωπικού, ακόμη και σε περιπτώσεις που, τουλάχιστον κατά τον κοινό νομικό, οι νόμιμες προϋποθέσεις δείχνουν να συντρέχουν. Αυτή η αρνητική στάση των ελληνικών δικαστηρίων απέναντι στις εν λόγω υποθέσεις, συχνά προβληματίζει τις πληγείσες επιχειρήσεις που θεωρούν πολύ αμφίβολη την επιτυχή έκβαση των σχετικών αγωγών.

4. Συνέπειες

4.1. Εγκυρότητα νέας σύμβασης

Η συναφθείσα σύμβαση εργασίας

με το νέο εργοδότη είναι καταρχήν έγκυρη. Όμως, εάν στην αθέμιτη απόσπαση έχει συμπράξει κι ο εργαζόμενος, είναι άκυρη ως αντίθετη στα χρηστά ήθη (άρθρο 178 Αστικού Κώδικα). Σχετική είναι η υπ' αριθμόν 11952/1996 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, σύμφωνα με την οποία αθέμιτα μπορεί να ενεργεί κι ο εργαζόμενος που αποσπάται από το νέο εργοδότη, ανταγωνιστή του παλαιού.

4.2. Αξίωση αποζημίωσης

Κατά την κρατούσα γνώμη, ο παλαιός εργοδότης δεν έχει αξίωση κατά του νέου να μην απασχολεί τον εργαζόμενο, ούτε καν προσωρινά, δηλαδή μέχρι ο παλαιός εργοδότης να τον ανυκαταστήσει. Αυτό απορρέει από την προστασία της προσωπικότητας του εργαζομένου (άρθρο 57 Αστικού Κώδικα) και τη συνταγματικώς κατοχυρωμένη ελευθερία ανάπτυξης της προσωπικότητας κι επιλογής εργασίας. Δεδομένης, άλλωστε, της φύσης του αθέμιτου ανταγωνισμού ως υλικής πράξης, η μόνη αξίωση που έχει ο παλαιός εργοδότης είναι χρηματική αποζημίωση. Δεν αποκλείεται, μάλιστα, και επιπλέον αξίωση για χρηματική ικανοποίηση της ηθικής βλάβης του παλαιού εργοδότη. Στις ανωτέρω αξιώσεις μπορεί να σωρευθεί και η αξίωση για παράλειψη της προσβολής στο μέλλον.

4.3. Αξίωση μη γνωστοποιήσεως απορρήτων

Τέλος, σύμφωνα και με νεότερη απόφαση (υπ' αριθμόν 3597/2000 Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών) είναι νόμιμη και η αξίωση του αρχικού εργοδότη κατά του τέως εργαζομένου του που προσλήφθηκε από ανταγωνιστή του, να μην γνωστοποιήσει στον τελευταίο τυχόν εμπορικά απόρρητά του. Η αξίωση αυτή μπορεί να εξασφαλισθεί και με τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων.

⁴ Στην πράξη, η αξίωση καλύπτει το ποσό που προκύπτει από τη σύγκριση μεταξύ της παρούσας κατάστασης της περιουσίας της ζημιωθείσας μετά την απόσπαση επιχείρησης κι εκείνης που θα υπήρχε εάν δεν λάμβανε χώρα η απόσπαση.

Ομαδικές Απολύσεις Εργαζομένων

Μαργαρίτα Μάτον, LL.M (Angers)

1. Έννοια και Νομοθετικό Πλαίσιο

Κατά το άρθρο 1 παράγραφος 1 του νόμου 1387/1983, ομαδικές είναι οι απολύσεις που γίνονται από επιχειρήσεις ή εκμεταλλεύσεις, στις οποίες απασχολούνται περισσότεροι από 20 εργαζόμενοι, για λόγους που δεν αφορούν στο πρόσωπο των απολυόμενων και υπερβαίνουν κάθε ημερολογιακό μήνα τα αριθμητικά όρια του νόμου. Οι ομαδικές απολύσεις, σε αντιδιαστολή προς τις συνήθεις περιπτώσεις απολύσεων, διέπονται από ειδικό νομοθετικό καθεστώς, που στόχο έχει την ενίσχυση της προστασίας των εργαζομένων από την άκρατη εργοδοτική ελευθερία για λύση της εργασιακής σχέσης. Και τούτο, γιατί οι ομαδικές απολύσεις, ως συλλογικό μέτρο της εργοδοτικής πλευράς, πλήττουν όχι μόνο τον κάθε απολυόμενο ατομικά αλλά και την κοινωνία ως σύνολο, με πλήθος οικονομικών, εργασιακών και κοινωνικών προεκτάσεων. Οι ειδικότερες προϋποθέσεις και οι όροι εφαρμογής των ομαδικών απολύσεων διέπονται από το νόμο 1387/1983, ο οποίος αποτελεί ενσωμάτωση στο ελληνικό δίκαιο της κοινοτικής Οδηγίας 75/129 και ισχύει στην ελληνική έννομη τάξη κατόπιν τροποποίησής του από τους νεότερους νόμους 2736/1999 και 2874/2000, οι οποίοι εκδόθηκαν σε εφαρμογή της νεότερης κοινοτικής Οδηγίας 92/56.

2. Πεδίο Εφαρμογής του Νόμου 1387/1983

Στο πεδίο εφαρμογής του νόμου

και της Οδηγίας περί ομαδικών απολύσεων εμπίπτουν οι εργαζόμενοι που απασχολούνται με καθεστώς εξαρτημένης εργασίας, δηλαδή όλοι οι εργαζόμενοι που παρέχουν τις υπηρεσίες τους υπό τις οδηγίες του εργοδότη τους και μάλιστα ανεξαρτίτως της θέσης τους (υπάλληλος, εργάτης, διευθυντικό στέλεχος). Επομένως, για τον υπολογισμό των απασχολούμενων σε επιχείρηση ή εκμετάλλευση που προβαίνει σε απολύσεις δεν λαμβάνονται υπόψη όσοι παρέχουν τις υπηρεσίες τους με σύμβαση ανεξάρτητων υπηρεσιών. Περαιτέρω, εξαιρούνται από την εφαρμογή του νόμου οι απασχολούμενοι με σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου ή με σύμβαση έργου, εκτός κι εάν οι απολύσεις υλοποιηθούν πριν από τη λήξη της σύμβασης εργασίας ή την αποπεράτωση του έργου αυτού. Το ειδικό καθεστώς των ομαδικών απολύσεων εφαρμόζεται στις επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα, αλλά και σε εκείνες του δημοσίου, υπό την προϋπόθεση ότι λειτουργούν σύμφωνα με τους κανόνες της ιδιωτικής οικονομίας. Κατά συνέπεια, δεν εφαρμόζεται στο Δημόσιο, τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης και τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου. Τέλος, κατά το άρθρο 1 παράγραφος 2 περίπτωση δ' της κοινοτικής Οδηγίας 75/129, οι διατάξεις για τις ομαδικές απολύσεις δεν εφαρμόζονται σε περίπτωση διακοπής των εργασιών της επιχείρησης ή εκμετάλλευσης μετά από την έκδοση δικαστικής απόφασης. Μετά από προδικαστικό ερώτημα του Αρεί-

ου Πάγου,¹ το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΔΕΚ) έκρινε ότι η διάταξη αφορά αποκλειστικά στις απολύσεις που οφείλονται σε διακοπή της λειτουργίας της επιχείρησης ή εκμετάλλευσης κατόπιν δικαστικής απόφασης και ότι σε όλες τις άλλες περιπτώσεις, συμπεριλαμβανομένης της περίπτωσης οριστικής διακοπής των δραστηριοτήτων της επιχείρησης με οικειοθελή απόφαση του εργοδότη, οι απορρέουσες από την οδηγία 75/129 υποχρεώσεις του εργοδότη παραμένουν στο ακέραιο.²

3. Κριτήρια Υπαγωγής στο Νόμο 1387/1983

Για την εφαρμογή των διατάξεών του, ο νόμος 1387/1983 προϋποθέτει τη σωρευτική πλήρωση των εξής προϋποθέσεων:

3.1. Οι απολύσεις να λαμβάνουν χώρα σε επίπεδο επιχείρησης ή εκμετάλλευσης

Ως επιχείρηση ορίζεται η συνένωση προσώπων, τεχνικών μέσων και άυλων αγαθών για την επίδιωξη ενός κερδοσκοπικού ή εν γένει οικονομικού σκοπού, ενώ εκμετάλλευση αποτελεί η οργανική ενότητα προσώπων, τεχνικών μέσων, εγκαταστάσεων και άυλων αγαθών για την επίδιωξη ορισμένου εργασιακού – τεχνικού και εν γένει παραγωγικού σκοπού.³ Εάν η επιχείρηση είναι οργανωμένη σε μία παραγωγική μονάδα, μπορεί να ταυτίζεται με την εκμετάλλευση, ενώ, εάν είναι οργανωμένη σε περισσότερες ανεξάρτητες μεταξύ τους παραγωγικές μονάδες, δεν ταυτίζεται με την εκμετά-

¹ Άρειος Πάγος 25/2005.

² Συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-187/05 έως C-190/05, απόφαση της 07.09.2006.

³ Άρειος Πάγος (Ολομέλεια) 36/2005 και 12/1987, Άρειος Πάγος 443/1999 και 97/1988, Εφετείο Θεσσαλονίκης 1084/2001, Εφετείο Αθηνών 1592/1993.

λευση, αλλά συνίσταται σε περισσότερες εκμεταλλεύσεις.⁴

Σε κάθε περίπτωση, για τον υπολογισμό των απολυόμενων, σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου, λαμβάνεται υπόψη είτε η επιχείρηση είτε η εκμετάλλευση, υπό την προϋπόθεση ότι η επιχείρηση θα νοείται ως μία διακριτή παραγωγική μονάδα, με ορισμένη διάρκεια και σταθερότητα, η οποία θα πρέπει να διαθέτει ένα σύνολο εργαζομένων και να επιδιώκει συγκεκριμένο εργατοτεχνικό σκοπό, έχοντας τα αναγκαία τεχνικά μέσα και την οργάνωση που απαιτείται.⁵ Στο πλαίσιο αυτό, η επιχείρηση, χωρίς να διαθέτει απαραίτητα αυτονομία στη διοίκηση, τον τεχνολογικό εξοπλισμό και την οικονομική διαχείριση, τοποθετείται πλησιέστερα στην έννοια της εκμετάλλευσης.

3.2. Αριθμός απασχολούμενων

Με γνώμονα την προστασία των μικρών επιχειρήσεων, ο νόμος προϋποθέτει για την εφαρμογή του ότι η επιχείρηση ή εκμετάλλευση που προβαίνει σε ομαδικές απολύσεις απαριθμεί τουλάχιστον 21 εργαζομένους.

3.3. Προσδιορισμός της έννοιας της απόλυσης

Για την εφαρμογή των ομαδικών απολύσεων, ο νόμος απαιτεί τη συνδρομή ενός ποιοτικού κριτηρίου, ορίζοντας ότι η καταγγελία των συμβάσεων θα πρέπει να

γίνεται για λόγους που δεν αφορούν στο πρόσωπο των απολυόμενων. Επομένως, οι λόγοι σχετίζονται κυρίως με την οικονομικοτεχνική κατάσταση της επιχείρησης,⁶ όπως ενδεικτικά η μείωση της ζήτησης των παραγόμενων προϊόντων ή η πώση της ζήτησης των προσφερόμενων υπηρεσιών,⁷ το υψηλό κόστος παραγωγής των προϊόντων ή των δαπανών του προσωπικού,⁸ οι τεχνολογικές και παραγωγικές αναδιαρθρώσεις που επιβάλλονται από την ανάγκη οικονομικής ανάκαμψης της επιχείρησης ή ποιοτικής βελτίωσης των παραγόμενων προϊόντων,⁹ η μεταβίβαση τμήματος της επιχείρησης σε άλλη εταιρεία ή η μεταφορά της επιχείρησης ή των εγκαταστάσεων αυτής σε άλλον τόπο,¹⁰ το κλείσιμο της επιχείρησης ή της εγκατάστασης,¹¹ η διακοπή δανειοδότησης από τρίτους,¹² διάφορα διεθνή γεγονότα¹³ και φυσικά φαινόμενα.¹⁴ Αντίθετα, δεν εμπίπτουν στο πεδίο

εφαρμογής του νόμου 1387/1983 απολύσεις που γίνονται για λόγους αναγόμενους στο πρόσωπο των εργαζομένων, όπως η ακαταλληλότητα ή παράβαση των συμβατικών υποχρεώσεων του μισθωτού, ασθένεια ή υποβολή μήνυσης.¹⁵

Τέλος, για τον υπολογισμό του αριθμού των απολύσεων, ο νόμος εξομοιώνει με απολύσεις όλους τους τρόπους λήξης της σύμβασης εργασίας, υπό τον όρο ότι οι απολύσεις θα είναι τουλάχιστον 5.

3.4. Αριθμός απολυόμενων

Ο νόμος καθορίζει το ποσοτικό κριτήριο, που απαραίτητως πρέπει να συντρέχει για το χαρακτηρισμό των απολύσεων ως ομαδικών, το οποίο αποτελεί συνάρτηση του συνολικού αριθμού των απασχολούμενων μισθωτών και των απολυόμενων. Συγκεκριμένα, προβλέπονται τα εξής:

A/A	Αριθμός Απασχολούμενων	Αριθμός Απολυόμενων
1	21 - 200	Τουλάχιστον 5
2	201 και άνω	<ul style="list-style-type: none"> • Ποσοστό ανώτερο του 2-3% (όπως ακριβώς ορίζεται για κάθε ημερολογιακό εξάμηνο με απόφαση του Υπουργού Εργασίας) και • Τουλάχιστον 30 εργαζόμενοι (ακόμη και αν ο αριθμός αυτός εκπροσωπεί ποσοστό μικρότερο του 2-3%)

⁴ Εφετείο Αθηνών 1592/1993.

⁵ C-270/05, απόφαση της 15.02.2007, ύστερα από προδικαστικό ερώτημα του Αρείου Πάγου (Ολομέλεια) 36/2005.

⁶ Άρειος Πάγος 690/2001 και 562/1998, Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών 705/2002.

⁷ Άρειος Πάγος 902/1998, 1567/1986, 1228/1985.

⁸ Άρειος Πάγος 412/2004, 320/1997, 575/1995, 653/1983.

⁹ Άρειος Πάγος 1199/2002, 597/2002, 279/1996.

¹⁰ Βλ. περίπτωση της εταιρείας «Ι. Σακαλίδης κλωστοϋφαντουργική βιομηχανία Α.Ε.» σχετικά με τη μεταφορά της παραγωγικής δραστηριότητας της επιχείρησης στο εργοστάσιο της Πάτρας από το εργοστάσιο του Αγ. Ιωάννη Ρέντη, το οποίο έκλεισε λόγω πώλησης του ακινήτου, όπου στεγαζόταν.

¹¹ Άρειος Πάγος 1567/1986, Εφετείο Θεσσαλονίκης 2062/1999 και 142/1994.

¹² Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών 630/1991.

¹³ Βλ. περίπτωση των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων Χανδρά, που λόγω της πολεμικής σύρραξης στον Κόλπο το 1991 αντιμετώπισαν σοβαρά προβλήματα απασχόλησης, συνεπεία της δραματικής πτώσης του τουρισμού.

¹⁴ Βλ. περίπτωση Κοινοπραξίας Φράγματος Ευήνου, κατά την οποία η κατασκευαστική κοινοπραξία δημοσίων έργων προέβη σε απολύσεις λόγω των συνεχών βροχών που κατέστησαν αδύνατη τη συνέχιση του έργου.

4. Η Διαδικασία των Ομαδικών Απολύσεων

4.1. Το στάδιο της ενημέρωσης και διαβούλευσης του εργοδότη με τους εργαζόμενους

Αναγκαία προϋπόθεση για τη σύννομη διεξαγωγή της διαδικασίας είναι η προηγούμενη ενημέρωση των εκπροσώπων των εργαζομένων σχετικά με τις επικείμενες απολύσεις και ιδίως τους λόγους των απολύσεων, τον αριθμό και τις κατηγορίες των υπό απόλυση εργαζομένων, τον αριθμό και τις κατηγορίες των συνήθως απασχολούμενων, το χρονικό διάστημα εντός του οποίου πρόκειται να γίνουν οι απολύσεις και τα κριτήρια για την επιλογή των εργαζομένων που θα απολυθούν (απόδοση, αρχαιότητα, ηλικία, οικογενειακά βάρη, οικονομική κατάσταση κλπ). Περαιτέρω, επιβεβλημένη είναι και η διεξαγωγή διαβουλεύσεων μεταξύ του εργοδότη και των εκπροσώπων των εργαζομένων, προκειμένου να διερευνηθούν η δυνατότητα αποφυγής ή μείωσης των απολύσεων και η λήψη μέτρων για την επαναπασχόληση των εργαζομένων. Τέτοια μέτρα είναι ιδίως η αναδιοργάνωση του χρόνου εργασίας, οι μεταθέσεις, η παροχή αποζημιώσεων ή οικονομικών διευκολύνσεων για αυτοαπασχόληση. Η προθεσμία των διαβουλεύσεων είναι 20 ημέρες από τη σχετική πρόσκληση του εργοδότη προς τους εκπροσώπους των εργαζομένων.

Την υποχρέωση ενημέρωσης και διαβούλευσης φέρει ο εργοδότης, ενώ το αντίστοιχο δικαίωμα αναγνωρίζεται στους νόμιμους εκπροσώπους του σωματείου των εργαζομένων στην επιχείρηση ή εκμετάλλευση (διεπαγγελματικό ή ομοιοεπαγγελματικό), το οποίο έχει μέλη τουλάχιστον το 70% των εργαζομένων και συγχρόνως την πλειοψηφία των εργαζομένων που πρόκειται να απολυθούν. Εάν υφίστανται περισσότερα σωματεία, χωρίς ωστόσο κανένα

να συγκεντρώνει τις ως άνω προϋποθέσεις, ως εκπρόσωποι των εργαζομένων θεωρούνται εκείνοι που υποδεικνύονται αναλογικά με τη δύναμη των σωματείων, εφόσον εκπροσωπούν το 70% των εργαζομένων και την πλειοψηφία των απολυόμενων. Εάν δεν υπάρχει σωματείο, η αρμοδιότητα για τη διενέργεια των διαβουλεύσεων ανατίθεται στο συμβούλιο των εργαζομένων και σε κάθε άλλη περίπτωση σε επιτροπή, τα μέλη της οποίας εκλέγονται με μυστική ψηφοφορία από τη συνέλευση των εργαζομένων στην επιχείρηση ή εκμετάλλευση, η οποία συνεχίζεται εντός 7 ημερών από τη σχετική πρόσκληση του εργοδότη.

Με το πέρας των διαβουλεύσεων, τα μέλη υπογράφουν πρακτικό, που υποβάλλεται στο Νομάρχη ή τον Υπουργό Εργασίας. Εάν επέλθει συμφωνία, η διαδικασία θεωρείται ότι έχει περατωθεί και μετά την πάροδο 10 ημερών από την ημερομηνία υποβολής του πρακτικού πραγματοποιούνται οι απολύσεις. Σε αντίθετη περίπτωση, προβλέπεται η συνδρομή της διοικητικής αρχής, από την οποία εξαρτάται η έγκριση ή μη των απολύσεων.

4.2. Παρέμβαση της διοικητικής αρχής

Η διοικητική παρέμβαση εκδηλώνεται στη διαδικασία των ομαδικών απολύσεων υπό διττή έννοια. Αρχικά, ο εργοδότης οφείλει να κοινοποιήσει στο Νομάρχη και την Επιθεώρηση Εργασίας την πρόσκληση προς τους εκπροσώπους των εργαζομένων σε διαβουλεύσεις, πρόκειται δηλαδή για ενέργεια με αμιγώς ενημερωτικό χαρακτήρα. Επομένως, η ουσιαστική παρέμβαση της διοικητικής αρχής συναρτάται με το αποτέλεσμα των διαβουλεύσεων. Και τούτο, όχι τόσο στην περίπτωση συμφωνίας των διαβουλεύομένων μερών, οπότε της γίνεται απλή κοινοποίηση του σχετικού πρακτικού (βλ. 4.1.), όσο

στην περίπτωση αποτυχίας των διαβουλεύσεων, οπότε η διοικούσα αρχή (ο Νομάρχης ή ο Υπουργός Εργασίας) καλείται να αποφασίσει για τις ομαδικές απολύσεις. Πιο συγκεκριμένα, στην περίπτωση αυτή, η διοίκηση θα πρέπει εντός 10 ημερών από την υποβολή του πρακτικού διαβουλεύσεων και αφού εξετάσει τα στοιχεία του φακέλου και συνεκτιμήσει τις συνθήκες της αγοράς, την κατάσταση της επιχείρησης και τις ανάγκες της εθνικής οικονομίας, να εκδώσει αιτιολογημένη απόφαση, με την οποία είτε θα ορίζει την παράταση των διαβουλεύσεων για ακόμη 20 ημέρες, ύστερα από σχετικό αίτημα, είτε θα εγκρίνει/απορρίψει τη διενέργεια του συνόλου ή μέρους των σχεδιαζόμενων απολύσεων. Εάν εντός της ως άνω προθεσμίας δεν ακολουθήσει απάντηση της διοίκησης, ο εργοδότης μπορεί να προβεί σε ομαδικές απολύσεις, εντός του πλαισίου των δεσμεύσεών του κατά το στάδιο των διαβουλεύσεων.

4.3. Λύση των συμβάσεων εργασίας

Ομαδικές απολύσεις που λαμβάνουν χώρα κατά παράβαση των διατάξεων του νόμου είναι άκυρες, δηλαδή θεωρούνται ως ουδέποτε γενόμενες. Αντίθετα, επί ομαδικών απολύσεων, που διεξάγονται υπό τους όρους και τις προϋποθέσεις του ως άνω νόμου, εφαρμόζονται κανονικά οι γενικές διατάξεις για την καταγγελία της σύμβασης εργασίας από τον εργοδότη. Ως εκ τούτου, θα πρέπει να τηρηθεί ο έγγραφος τύπος και να καταβληθεί η νόμιμη αποζημίωση απόλυσης, σύμφωνα με τις διατάξεις των νόμων 2112/1920 και 3198/1955. Συγχρόνως, ισχύουν και οι ειδικές διατάξεις προστασίας της εγκύου, των συνδικαλιστικών στελεχών και άλλων κατηγοριών εργαζομένων.

Αναπτυξιακός Νόμος: Κριτική και Ατελείς Λύσεις της Πρόσφατης Τροποποίησης

Το παρόν άρθρο δημοσιεύθηκε στο φύλλο της εφημερίδας *Ναυτεμπορική* με ημερομηνία 23.02.2009.

Γιάννης Κελεμένης, D.Phil (Οξφόρδη)

Ψηφίστηκε στη Βουλή στις 17.02.2009 ο νόμος 3752/2009 σχετικά με «Τροποποιήσεις επενδυτικών νόμων και άλλες διατάξεις», με τον οποίο αναμορφώνεται, μεταξύ άλλων, ο Αναπτυξιακός Νόμος 3299/2004. Με τις νέες ρυθμίσεις τα συναρμόδια υπουργεία Οικονομίας και Ανάπτυξης επιχείρησαν να τονώσουν το επενδυτικό κλίμα χωρίς, παράλληλα, να επιβαρύνουν τα (αρνητικά) δημοσιονομικά δεδομένα. Έτσι, ενισχύθηκε σημαντικά το κίνητρο της φορολογικής απαλλαγής, προστέθηκαν νέες κατηγορίες επιχειρηματικών δραστηριοτήτων κι έγιναν εξειδικεύσεις στις υφιστάμενες. Τα νέα μέτρα αφορούν ιδιαίτερα στις επενδύσεις σε ξενοδοχειακές υποδομές και φωτοβολταϊκές εγκαταστάσεις και φιλοδοξούν να επισπεύσουν τις χρονοβόρες μέχρι σήμερα διαδικασίες υπαγωγής κι έγκρισης των ενισχυόμενων επενδύσεων. Ωστόσο, ήδη από την κατάθεση του σχεδίου νόμου στη Βουλή, την 23.01.2009, οι αντιδράσεις των ενδιαφερόμενων φορέων κατέγραψαν τη δυσπιστία της αγοράς για τη δυνατότητα των προτεινόμενων ρυθμίσεων να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά τις αδυναμίες του υφιστάμενου Αναπτυξιακού Νόμου και να ενισχύσουν ουσιαστικά την επενδυτική δραστηριότητα. Τούτο δεν είναι τυχαίο, αφού η κριτική που ασκήθηκε τόσο ως προς την αναγκαιότητα των μέτρων όσο και ως προς την πιθανολογούμενη αποτελεσματικότητά τους ήταν σε αρκετά σημεία εύλογη. Η συζήτηση στη Βουλή επιβεβαίωσε τη διαφορά

απόψεων και κατέληξε σε αναθεώρηση μερικών εκ των προτεινόμενων ρυθμίσεων.

Φορολογική Απαλλαγή

Με το νόμο ενισχύεται το κίνητρο της φορολογικής απαλλαγής για τις επενδύσεις που υπάγονται στον Αναπτυξιακό Νόμο ώστε αυτό να καταστεί ισοδύναμο με το κίνητρο της επιχορήγησης. Προς αυτήν την κατεύθυνση η φορολογική απαλλαγή θα συνίσταται σε μη καταβολή φόρου εισοδήματος από τα μη διανεμόμενα κέρδη της επιχείρησης και θα ισούται με το ποσό που θα διατίθεται μέσω επιχορήγησης. Η απαλλαγή θα ισχύει για μια δεκαετία από την πραγματοποίηση του επενδυτικού σχεδίου και θα απεικονίζεται σε αφορολόγητο αποθεματικό που θα σχηματίζεται για το σκοπό αυτό. Έτσι, με το νέο μέτρο επιχειρείται, χωρίς άμεση δημοσιονομική επιβάρυνση, να αναδειχθεί το κίνητρο της φορολογικής απαλλαγής ως εναλλακτικό κίνητρο εξίσου ελκυστικό με αυτό της επιχορήγησης.

Αν και κίνητρο θεωρητικά εξίσου ευεργετικό με την επιχορήγηση, η φορολογική απαλλαγή στην πράξη είναι αμφίβολο εάν θα προσελκύσει επενδυτές. Πρώτον, η επιλογή της φορολογικής απαλλαγής «προεξοφλεί» την επίτευξη κερδών και μάλιστα κατά κανόνα υψηλών, εφόσον στοχεύει να είναι ισόποση με την αντίστοιχη επιχορήγηση. Στην παρούσα οικονομική συγκυρία, αλλά και στο ορατό μέλλον, μια τέτοια προεξόφληση κερδοφορίας είναι

παράτολη και προφανώς υστερεί συγκριτικά με την επιχορήγηση. Δεύτερον, είναι δύσκολο να ισοσκελιστεί το όφελος της (άμεσης) επιχορήγησης με το όφελος της (μεταχρονολογημένης) φορολογικής απαλλαγής κυρίως για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Τούτο είναι ζήτημα τόσο επιχειρηματικής κουλτούρας όσο και οικονομικής βιωσιμότητας, αφού είναι τουλάχιστον άκαιρο υπό τη σημερινή δύσκολη οικονομική συγκυρία να προβεί ο υποψήφιος επενδυτής σε φορολογικό σχεδιασμό με ορίζοντα 10ετίας αντί να ενισχύσει άμεσα - με επιχορήγηση - την επενδυτική του δαπάνη.

Ενίσχυση Φωτοβολταϊκών Έργων

Η τροποποίηση προβλέπει ότι επενδύσεις για την παραγωγή ηλεκτρισμού με τη χρήση φωτοβολταϊκών συστημάτων μπορούν να υπαχθούν στον Αναπτυξιακό Νόμο, εφόσον η αποκτώμενη από την επένδυση ισχύς δεν υπερβαίνει τα 2 MW. Σημαντικό είναι το γεγονός ότι το όριο αυτό ισχύει για αιτήσεις επενδυτικών σχεδίων που υποβλήθηκαν ή θα υποβληθούν στη Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας (ΡΑΕ) μετά την κατάθεση του σχεδίου νόμου στη Βουλή, δηλ. μετά τις 23.01.2009. Η δικαιολογητική βάση, ωστόσο, του ανώτατου ορίου ισχύος για την υπαγωγή στον Αναπτυξιακό Νόμο (δηλ. τα 2 MW) δεν είναι πειστική. Συγκεκριμένα, το Υπουργείο Ανάπτυξης προβάλλει τον ισχυρισμό ότι οι οικονομίες κλίμακος, τα εγγυημένα τιμολόγια πώλησης 20ετίας και το μειωμένο κόστος παραγωγής φωτοβολταϊκού εξο-

πλισμού (που, πράγματι, από 5 €/W πριν από δύο χρόνια έχει φθάσει σήμερα ακόμη και σε 2€/W) έχουν δημιουργήσει συνθήκες που δεν καθιστούν αναγκαία την κρατική ενίσχυση για τα μεγάλα φωτοβολταϊκά έργα στο βαθμό που αυτή είναι απαραίτητη για μικρότερου μεγέθους επενδύσεις. Η προβαλλόμενη δικαιολογητική βάση παραπέμπει περισσότερο σε δημοσιονομική στενότητα παρά σε παιδευμένη επιλογή. Στην πραγματικότητα, αυτό που θα επιτύχει με βεβαιότητα η νέα ρύθμιση είναι να καταστήσει απίθανη την υποβολή στη ΡΑΕ νέων αιτήσεων για σταθμούς παραγωγής με ισχύ μεγαλύτερη των 2 MW. Η προοπτική αυτή δεν είναι εξ ορισμού αρνητική, αλλά απομακρύνει την Ελλάδα από τους στόχους της για διείσδυση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στο ενεργειακό ισοζύγιο της χώρας.

Αναβάθμιση Ξενοδοχειακών Μονάδων

Η νέα ρύθμιση θέτει ως προϋπόθεση για την υπαγωγή σχεδίων εκσυγχρονισμού ξενοδοχείων την αναβάθμισή τους καταρχήν σε κατηγορία τουλάχιστον 4 αστέρων. Δυνατότητα ενίσχυσης για αναβάθμιση σε ξενοδοχειακές μονάδες 3 αστέρων εισάγεται μόνο για τον εκσυγχρονισμό ολοκληρωμένων μονάδων (κι όχι για την αναβάθμιση διατηρητέων ή παραδοσιακών μονάδων ή τη δημιουργία μεμονωμένων έργων, όπως πισίνες και αθλητικές εγκαταστάσεις), εφόσον το ενισχυόμενο κόστος δεν υπερβαίνει το €1.000.000. Επίσης, αυξάνεται (από 5 σε 8 χρόνια) ο χρόνος που μια ξενοδοχειακή μονάδα μπορεί, μετά από προηγούμενη υπαγωγή, να ενταχθεί ξανά στις διατάξεις του Αναπτυξιακού Νόμου. Επιπλέον, εισάγεται ένα πιο ευέλικτο καθεστώς για τις «κορεσμένες» τουριστικά περιοχές, αφού προβλέπεται ότι η Κοινή Υπουργική

Απόφαση (ΚΥΑ) θα μπορεί πλέον να τροποποιείται οποτεδήποτε και να αποτυπώνει την ξενοδοχειακή «υπερουγκέντρωση». Η τελευταία ρύθμιση έχει ήδη χαρακτηριστεί «απόλυτα θετική» από τους εμπλεκόμενους φορείς, αφού η προηγούμενη νομοθετική εξουσιοδότηση για την έκδοση της ΚΥΑ ανά διετία, είχε οδηγήσει σε στρεβλώσεις. Αντιθέτως, οι άλλες δύο ρυθμίσεις (δηλ. η υποχρεωτική αναβάθμιση σε πολυτελή κατηγορία και η επιμήκυνση του χρόνου νέας υπαγωγής), κυρίως όπως είχαν αρχικώς προταθεί στο σχέδιο νόμου, προκάλεσαν οξείες αντιδράσεις. Συγκεκριμένα, η αρχικώς προταθείσα τροπολογία προέβλεπε την υποχρεωτική αναβάθμιση της ξενοδοχειακής μονάδας μόνο σε κατηγορία 4 και 5 αστέρων και το διπλασιασμό του χρόνου για τη δυνατότητα νέας υπαγωγής από 5 σε 10 χρόνια. Η πρόταση αυτή κατηγορήθηκε έντονα ότι ευνοούσε τους μεγάλους ξενοδόχους κι ότι δημιουργούσε αγορά «δύο ταχυτήτων», η οποία θα απαξίωνε τις μικρότερες ξενοδοχειακές μονάδες μέχρι 3 αστέρων (δηλ. την πλειονότητα του ελληνικού ξενοδοχειακού δυναμικού). Επιπλέον, κατηγορήθηκε ορθά στη βάση ότι η επιμήκυνση του χρόνου της εκ νέου υπαγωγής αγνοούσε βασικούς κανόνες της σύγχρονης ξενοδοχειακής αγοράς, οι οποίοι απαιτούν συχνή αναδιάρθρωση των ξενοδοχειακών υποδομών προκειμένου να διασφαλίζεται η ανταγωνιστικότητα των ελληνικών μονάδων. Στην πραγματικότητα, οι δύο αυτές ρυθμίσεις εμπνέονταν περισσότερο από την ανάγκη εξισορρόπησης των δημόσιων δαπανών παρά από την προσπάθεια εξορθολογισμού των ξενοδοχειακών επενδύσεων.

Κατόπιν της συζήτησης στη Βουλή, και οι δύο τροπολογίες αναθεωρήθηκαν. Έτσι, η πρόβλεψη για την παρέλευση 10ετίας από την προηγούμενη υπαγωγή μετα-

τράπηκε σε δετία. Η τελική ρύθμιση είναι περισσότερο σύμφωνη με τις απαιτήσεις της αγοράς, οι οποίες επιζητούν συχνή ανανέωση των υποδομών, προκειμένου να διατηρηθεί ή επαυξηθεί η ανταγωνιστικότητα των ελληνικών ξενοδοχείων. Ως προς την αρχική πρόβλεψη για την υποχρεωτική αναβάθμιση των ενισχυόμενων μονάδων σε ξενοδοχεία τουλάχιστον 4 αστέρων, η δικαιολογητική της βάση, αν και κινείτο στη σωστή κατεύθυνση υποστηρίζοντας την ανάγκη αναβάθμισης της ποιότητας των ξενοδοχειακών υπηρεσιών στην Ελλάδα, αγνοούσε τα δεδομένα της ελληνικής αγοράς, η οποία σε ποσοστό σχεδόν 87% συγκροτείται από μονάδες που δεν ανήκουν στην κατηγορία των 4 και 5 αστέρων. Το τελικό κείμενο του νόμου, όπως διαμορφώθηκε μετά τη συζήτηση στη Βουλή, απέφυγε τον αποκλεισμό αυτό και υιοθέτησε, έστω και σε μικρή κλίμακα, τη δυνατότητα ενίσχυσης της αναβάθμισης μονάδων σε ξενοδοχεία 3 αστέρων – ρύθμιση που είναι σίγουρα πιο συμβατή με τα χαρακτηριστικά της ελληνικής πραγματικότητας.

Νέες Διαδικασίες

Ο νόμος προβλέπει πλέον δύο κατηγορίες επενδυτικών σχεδίων: αυτά που έχουν ύψος μικρότερο και αυτά που έχουν ύψος μεγαλύτερο των €10.000.000. Στόχος είναι η επίσπευση της διαδικασίας έγκρισης και υλοποίησης των επενδύσεων των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Μολονότι η ρύθμιση αυτή ομολογεί ουσιαστικά τις μεγάλες γραφειοκρατικές καθυστερήσεις που παρουσίασε ο Αναπτυξιακός Νόμος την τετραετία 2005 – 2008, εντούτοις υποπίπτει στο γνωστό ελληνικό σφάλμα, ότι δηλαδή πρακτικά προβλήματα που θα έπρεπε να βρίσκουν αυτόνομες λύσεις μπορούν να επιλυθούν μόνο με θεσμικές παρεμβάσεις. Έτσι, η δημιουργία δύο επιτροπών δεν εγγυάται την αποσυμ-

φόρση της διαδικασίας, η οποία κατά κανόνα πλήττει από πρακτικά προβλήματα (π.χ. συγκρότηση επιτροπών, συχνότητα συνεδριάσεων, εσωτερική οργάνωση, κατανομή αρμοδιοτήτων, επάρκεια εσωτερικών διαδικασιών) που παραμένουν άλυτα και μένει να αποδειχθεί το ευέλικτο του νέου σχήματος στην πράξη.

Ο νέος νόμος επιχειρεί επίσης την απλοποίηση της διαδικασίας έγκρισης για το σύνολο των επιχειρήσεων καθώς δεν απαιτείται πλέον προέγκριση (δηλ. βεβαίωση επιλεξιμότητας της επενδυτικής δαπάνης), αλλά αρκεί η υποβολή της αίτησης πριν από την έναρξη των επενδυτικών δαπανών. Τούτο συνιστά σίγουρα μία θετική εξέλιξη που πιθανότατα θα βοηθήσει την επιτάχυνση των διαδικασιών.

Όρια Ενίσχυσης

Ανώτατο όριο ενίσχυσης ανά πενταετία για μεμονωμένες επιχειρήσεις για κάθε γεωγραφική περιφέρεια της χώρας ορίζεται με τις αγνές ρυθμίσεις το ποσό των €10.000.000. Για τις συνδεδεμένες και συνεργαζόμενες επιχειρήσεις το ανώτατο όριο τίθεται στο ποσό των €20.000.000. Κατά τη συζήτηση στη Βουλή αποφασίστηκε ότι τα παραπάνω όρια δεν θα εφαρμοσθούν για επενδυτικά σχέδια που αφορούν σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας – ρύθμιση που κυριολεκτικά την τελευταία στιγμή αποσόβησε μέγα πλήγμα στην ανάπτυξη της ενεργειακής αγοράς.

Ο νέος νόμος προβλέπει επίσης ότι τα επιπρόσθετα ποσά ενίσχυσης, τα οποία ανέρχονται μέχρι 10% για τις μεσαίες επιχειρήσεις

και μέχρι 20% για τις μικρές επιχειρήσεις, θα παρέχονται μέχρι του συνολικού ποσού των €15.000.000 για τα επενδυτικά σχέδια των μεσαίων επιχειρήσεων και μέχρι του συνολικού ποσού των €10.000.000 για τα επενδυτικά σχέδια των μικρών επιχειρήσεων. Οι νέες ρυθμίσεις αιτιολογούνται ως προσπάθεια ορθολογικότερης εφαρμογής του Αναπτυξιακού Νόμου. Ωστόσο, και εδώ, η προτεινόμενη διαβάθμιση των πλαφόν ενίσχυσης εκπορεύεται περισσότερο από την ανάγκη δημοσιονομικής εγκράτειας παρά από την προσπάθεια ισόρροπης ανάπτυξης του συνόλου των περιφερειών της χώρας.

Αναγνώριση και Εκτελεσιμότητα Αποφάσεων Κρατών - Μελών της ΕΚ στην Ελλάδα

Αθανασία Παπαντωνίου

1. Νομικό Πλαίσιο

Τα ελληνικά δικαστήρια είναι σε γενικές γραμμές δεκτικά στην αναγνώριση και κήρυξη εκτελεσιμότητας αλλοδαπών τίτλων και αποφάσεων. Η διαδικασία καθορίζεται είτε από τον Κανονισμό 44/2001 «Για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις» («Κανονισμός») εντός των κρατών – μελών της Κοινότητας είτε, για τις περιπτώσεις τίτλων και αποφάσεων τρίτων χωρών εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης, από τυχόν διμερείς συμβάσεις σε συνδυασμό με τα άρθρα 323 και 905 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας (ΚΠολΔ). Σχετικά με τις αποφάσεις γαμικών διαφορών μεταξύ κρατών – μελών η εκτελεσιμότητά τους διέπεται από το καθεστώς του Κανονισμού 2201/2003 «Για τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας», ο οποίος κατήργησε τον προγενέστερο Κανονισμό 1347/2000.¹ Το παρόν άρθρο ασχολείται με τις προϋποθέσεις αναγνώρισης και κήρυξης εκτελεσιμότητας στην Ελλάδα αλλοδαπών αποφάσεων προερχόμενων από κράτη – μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης σύμφωνα με τον Κανονισμό 44/2001.

2. Διαδικασία

2.1. Καθ' ύλην αρμοδιότητα

Αρμόδιο δικαστήριο για την κήρυξη ως εκτελεστής της απόφασης (με ισχύ δεδικασμένου) ενός κράτους – μέλους είναι το Μονομελές Πρωτοδικείο, το οποίο κρίνει σύμφωνα με τις διατάξεις της εκούσιας δικαιοδοσίας, η οποία χαρακτηρίζεται από ελαστικότητα. Και τούτο, διότι στη διαδικασία αυτή δεν υφίσταται κατά κανόνα αντιδικία.

2.2. Υποβαλλόμενα δικαιολογητικά

Για να μειωθούν οι διαδικαστικές διατυπώσεις που βαρύνουν τον αιτούντα, ο Κανονισμός περιορίζει τα υποχρεωτικά υποβαλλόμενα στο δικαστήριο δικαιολογητικά έγγραφα (άρθρο 41 παρ. 3). Έτσι, όταν ζητείται η αναγνώριση, αναγκαίο είναι μόνον αντίγραφο της εκτελούμενης απόφασης, το οποίο πρέπει να συγκεντρώνει τις αναγκαίες προϋποθέσεις γνησιότητας (άρθρο 53 παρ. 1). Εάν επιδιώκεται η κήρυξη της εκτελεσιμότητας, ο αιτών είναι υποχρεωμένος να προσκομίσει, επιπρόσθετα, βεβαίωση (άρθρο 53 παρ. 2), που συντάσσεται από το αρμόδιο δικαστήριο ή την αρμόδια αρχή του κράτους – μέλους προέλευσης (άρθρο 54). Η βεβαίωση αυτή παρέχει στο ελληνικό δικαστήριο επαρκή στοιχεία που θα του επι-

τρέψουν να κηρύξει εκτελεστή την απόφαση, ενώ, παράλληλα, η ενιαία τήρηση του περιεχομένου της από τα κράτη – μέλη παρέχει σημαντική εξασφάλιση για την πληρότητα της αίτησης, της οποίας οι τυπικές προϋποθέσεις ελέγχονται πλέον με βάση το περιεχόμενο του εντύπου. Τα προαναφερθέντα δικαιολογητικά έγγραφα αποτελούν πλέον τις μόνες τυπικές προϋποθέσεις για την αναγνώριση ή την κήρυξη της εκτελεσιμότητας της αλλοδαπής απόφασης, χωρίς επικύρωσή τους από άλλη αρχή (άρθρο 56).

2.3. Έρευνα Έλληνα δικαστή

Η έρευνα του δικαστή βασίζεται στον αλλοδαπό τίτλο ή απόφαση σύμφωνα με το καθεστώς και το ενιαίο πλαίσιο του Κανονισμού 44/2001. Έτσι, ο Έλληνας δικαστής δεν έχει εξουσία να αποφασίσει εάν ο αλλοδαπός συνάδελφός του εφάρμοσε σωστά το νόμο του κράτους του ή τον κανόνα του ελληνικού ή διεθνούς δικαίου.²

3. Λόγοι Αποκλεισμού Αναγνώρισης κι Εκτελεσιμότητας

Οι λόγοι που εμποδίζουν την αναγνώριση αλλοδαπής απόφασης προβλέπονται περιοριστικά στα άρθρα 34 και 35 του Κανονισμού. Οι ίδιοι λόγοι ισχύουν και για την απόκρουση της κήρυξης της εκτελεσιμότητας (άρθρο 41). Ειδικότερα:

¹ Ο Κανονισμός 2201/2003 αφορά τις αστικές διαδικασίες σχετικά με το διαζύγιο, το δικαστικό χωρισμό ή την ακύρωση ενός γάμου, καθώς επίσης κι όλα τα ζητήματα που έχουν σχέση με τη γονική μέριμνα. Ως γονική μέριμνα ορίζεται το σύνολο των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων ως προς το πρόσωπο ή την παρουσία ενός τέκνου, όπως το δικαίωμα επιμέλειάς του και το δικαίωμα προσωπικής επικοινωνίας με αυτό. Οι αστικές διαδικασίες που αφορούν τις υποχρεώσεις διατροφής, εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού 44/2001.

² Εφετείο Θεσσαλονίκης 1159/2001.

3.1. Προφανής αντίθεση προς τη δημόσια τάξη του κράτους αναγνώρισης

Αντίθεση στη δημόσια τάξη (άρθρο 34 σημείο 1) υπάρχει μόνον όταν η αναγνώριση ή η εκτέλεση προσκρούει κατά τρόπο ανεπίτρεπτο στην έννομη τάξη του κράτους υποδοχής, παραβιάζοντας κατάφωρα θεμελιώδεις αρχές και δικαιώματα που αντιτίθενται καταρχήν σε συνταγματικούς κανόνες κι όχι απλώς σε νομοθετικές διατάξεις.³ Χαρακτηριστικό παράδειγμα αντίθεσης στη δημόσια τάξη αποτελεί η παραβίαση του δικαιώματος υπεράσπισης που κατοχυρώνεται στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (άρθρο 6 ΕΣΔΑ).

3.2. Παραβίαση του δικαιώματος υπεράσπισης του εναγομένου στη χώρα έκδοσης της απόφασης

Κάθε εισαγωγικό της δίκης ή άλλο ισοδύναμο έγγραφο (π.χ. αγωγή) πρέπει να επιδίδεται ή να κοινοποιείται στον εναγόμενο εγκαίρως και κατά τέτοιο τρόπο ώστε ο εναγόμενος να μπορεί να αμυνθεί. Εάν δεν έλαβε χώρα η επίδοση ή η κοινοποίηση κι ο εναγόμενος δεν παραστάθηκε κατά τη συζήτηση της υπόθεσης ενώπιον του αρμόδιου αλλοδαπού δικαστηρίου, η αλλοδαπή απόφαση δεν θα αναγνωρισθεί από το ελληνικό δικαστήριο (άρθρο 34 παρ. 2),⁴ εκτός εάν ο εναγόμενος παρέλειψε να ασκήσει προσφυγή κατά της απόφασης, ενώ μπορούσε να το πράξει.⁵

3.3. Απόφαση ασυμβίβαστη με απόφαση του κράτους αναγνώρισης

Η απόφαση άλλου κράτους – μέλους δεν αναγνωρίζεται εάν

είναι ασυμβίβαστη με απόφαση που εκδόθηκε προγενέστερα μεταξύ των ιδίων διαδίκων, με το ίδιο αντικείμενο και την ίδια αιτία, σε άλλο κράτος – μέλος ή σε τρίτο κράτος, με την προϋπόθεση ότι η προγενέστερη αυτή απόφαση συγκεντρώνει τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για την αναγνώρισή της στο κράτος αναγνώρισης (άρθρο 34 σημείο 4).⁶

4. Προστασία κατά της Απόφασης του Έλληνα Δικαστή – Άσκηση Ένδικου Μέσου

Κατά τις συνδυασμένες διατάξεις των άρθρων 38 έως 47 του Κανονισμού, η απόφαση που κηρύσσει εκτελεστή την αλλοδαπή απόφαση γνωστοποιείται στον οφειλέτη κατά του οποίου στρέφεται («καθ' ου η εκτέλεση»). Ο τελευταίος μπορεί να αμφισβητήσει τη διαδικασία και το κύρος της, εάν θεωρεί ότι στοιχειοθετείται ένας από τους λόγους μη εκτέλεσης που προβλέπονται στα προαναφερθέντα άρθρα 34 και 35, και να προσφύγει κατά της απόφασης μέσα σε ένα μήνα από την επίδοσή της. Η προσφυγή ασκείται, προκειμένου για την Ελλάδα, στο Εφετείο, όπου η σχετική δίκη διεξάγεται κατ' αντιδικία. Κατά της απόφασης του Εφετείου χωρεί αίτηση αναίρεσης ενώπιον του Αρείου Πάγου.

5. Προσωρινή Εκτελεσιμότητα της Απόφασης του Έλληνα Δικαστή

Η απόφαση που αναγνώρισε τον αλλοδαπό τίτλο δεν είναι προσωρινά εκτελεστή κατά το χρόνο που τρέχει η προθεσμία του άρθρου 43 παρ. 5 για την άσκηση προσφυγής ενώπιον του Εφετείου. Εάν ασκηθεί προσφυγή από τον οφειλέτη, η αναστολή της εκτελεσιμότητας ισχύει μέχρι την έκδοση της εφετειακής απόφασης. Στο

διάστημα αυτό, ο δανειστής προστατεύεται μόνο με τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων σε βάρος της περιουσίας του οφειλέτη. Η προοπτική λήψης ασφαλιστικών μέτρων ενισχύεται από την εκδοθείσα απόφαση του ελληνικού δικαστηρίου (άρθρο 47 παρ. 2), την οποία ο δανειστής μπορεί να χρησιμοποιήσει για τη λήψη παντός πρόσφορου ασφαλιστικού μέτρου κατά το ελληνικό δίκαιο.

³ Άρειος Πάγος 1829/2006, Εφετείο Πειραιώς 110/2004, Μονομελές Πρωτοδικείο Δράμας 251/2000.

⁴ Εφετείο Πειραιώς 336/2005, Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών 2092/2005.

⁵ Εφετείο Θεσσαλονίκης 139/2001.

⁶ Άρειος Πάγος 1321/2004, Εφετείο Αθηνών 3886/2006.

Πρόσφατη Φορολογική Νομοθεσία

Επιμέλεια: Θανάσης Κυριακόπουλος

1. Νόμος 3756/2009 για το «Σύστημα Άυλων Τίτλων, Διατάξεις για την Κεφαλαιαγορά, Φορολογικά Θέματα και λοιπές διατάξεις»

Ο νόμος 3756/2009 περιλαμβάνει μεταξύ άλλων ρυθμίσεις φορολογικών θεμάτων, οι κυριότερες των οποίων είναι οι εξής:

● Θέματα είσπραξης δημοσίων εσόδων

Κατά το νόμο 3714/2008 «για την προστασία των δανειοληπτών»,¹ δεν επιτρέπεται η κατάσχεση μισθών, συντάξεων κι ασφαλιστικών βοηθημάτων που καταβάλλονται περιοδικά, εφόσον το ποσό αυτών μηνιαίως είναι μικρότερο των €1.000. Εάν είναι μεγαλύτερο, επιτρέπεται η κατάσχεση επί του 1/4 αυτών, το εναπομένον όμως ποσό δεν μπορεί να είναι κατώτερο των €1.000. Σύμφωνα με το νόμο 3756/2009, οι κατασχέσεις που έχουν επιβληθεί μέχρι την 03.11.2008 σε βάρος οφειλετών που υπάγονται στην ανωτέρω ρύθμιση, αίρονται ή περιορίζονται μετά από αίτηση του οφειλέτη.

● Έκπτωση δαπανών από τα ακαθάριστα έσοδα

Σύμφωνα με τον Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος, το καθαρό εισόδημα επιχειρήσεων ευρίσκεται λογιστικώς με έκπτωση από τα ακαθάριστα έσοδα των δικαιωμάτων ή αποζημιώσεων που καταβάλλονται σε αλλοδαπούς οργανισμούς κι αλλοδαπές επιχειρήσεις (με εξαίρεση τις εξωχώριες) για τη χρήση τεχνικής βοήθειας, ευρεσιτεχνιών,

σημάτων, σχεδίων, μουσικών βιομηχανικών μεθόδων, πνευματικής ιδιοκτησίας και άλλων συναφών δικαιωμάτων, υπό ορισμένες προϋποθέσεις. Με το νόμο 3756/2009 καταργείται η προέγκριση από την Επιτροπή που συστάθηκε στο Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, για την έκπτωση των δικαιωμάτων κι εξόδων διοικητικής υποστήριξης που καταβάλλονται σε αλλοδαπές επιχειρήσεις. Επιπλέον, τα ποσά που καταβάλλονται από εμπορικές επιχειρήσεις και αφορούν σε σήματα, μεθόδους εμπορίας ή διανομής και άλλα συναφή δικαιώματα, δεν πρέπει να έχουν ενσωματωθεί στην τιμή πώλησης. Αυτά ισχύουν και για τον κλάδο εμπορίας των μικτών επιχειρήσεων. Με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών καθορίζονται τα δικαιολογητικά και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια για την εφαρμογή των διατάξεων της περίπτωσης αυτής.

Τέλος, με το νόμο 3756/2009 προβλέπεται η έκπτωση της αξίας κινητών πραγμάτων, όταν υπερβαίνει ετησίως τα €500, καθώς και κατοικιών κι εγκαταστάσεων που δωρίζουν οι επιχειρήσεις από 01.01.2008 έως 31.12.2009 στο Ειδικό Ταμείο Αντιμετώπισης Έκτακτων Αναγκών. Οι δωρεές αυτές εκπίπτουν και στην περίπτωση που γίνονται προς τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης και τους μόνιμους κατοίκους των περιοχών που επλήγησαν από τις πυρκαγιές που εκδηλώθηκαν κατά το έτος 2007.

● Μετασχηματισμοί επιχειρήσεων – αναπροσαρμογή αξίας ακινήτων επιχειρήσεων

Με το νόμο 3756/2009 παρατείνεται μέχρι την 31.12.2011 η ισχύς των φορολογικών κινήτρων που παρέχονται από το άρθρο 18 του νόμου 3296/2004 για τη συγχώνευση μικρών επιχειρήσεων (αποκλειομένων των ανωνύμων εταιρειών) για τη δημιουργία μεγαλύτερων μονάδων. Επιπλέον, κατά το νέο νόμο, η ζημία που προκύπτει κατά την απορρόφηση (σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου 2166/1993) μητρικής εταιρείας από τη θυγατρική της λόγω ακύρωσης ιδίων μετοχών, δεν αναγνωρίζεται ως έκπτωση από τα ακαθάριστα έσοδα της απορροφώσας εταιρείας. Τα ανωτέρω ισχύουν για ισολογισμούς μετασχηματισμού που συντάσσονται από 01.01.2008 και μετά. Τέλος, τροποποιούνται οι διατάξεις του άρθρου 20 του νόμου 2065/1992, σχετικά με τους υπόχρεους σε αναπροσαρμογή της αξίας των ακινήτων κατά το νόμο αυτό, ώστε να καταλαμβάνουν και τις επιχειρήσεις που τηρούν τα βιβλία τους σύμφωνα με τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα (ΔΛΠ).

● Μείωση συντελεστή Ενιαίου Τέλους Ακινήτων (ΕΤΑΚ) για τις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις

Προβλέπεται ότι για τα έτη 2009 και 2010 η αξία των ιδιοχρησιμοποιούμενων ακινήτων των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων οποιασδήποτε μορφής υπάγεται σε ενιαίο τέλος με συντελεστή 0,33% αντί 1% επί της αξίας του οικοπέδου και 6% επί της αξίας του κτισματος που ίσχυε προηγουμένως. Για την περίπτωση αυτή δεν έχει εφαρμογή το ελάχιστο όριο του €1 ανά τετραγωνικό μέτρο των κτισμάτων.

¹ Βλ. επίσης Ενημερωτικό Δελτίο Άνοιξη 2009, Ενότητα Πρόσφατη Νομοθεσία, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτέλεσης, σ. 3.

2. Νόμος 3746/2009 για το Ταμείο Εγγύησης Καταθέσεων και Επενδύσεων (ΤΕΚΕ) και άλλες διατάξεις

Ψηφίστηκε την 16.02.2009 από τη Βουλή ο Νόμος 3746, ο οποίος περιέχει ορισμένες νέες ρυθμίσεις φορολογικού ενδιαφέροντος. Ειδικότερα:

● Φορολογία τόκων από έντοκα γραμμάτια του Ελληνικού Δημοσίου

Εξαιρούνται από τη φορολογία εισοδήματος οι τόκοι που προκύπτουν από τα έντοκα γραμμάτια του ελληνικού Δημοσίου και οι οποίοι αποκτώνται από επενδυτές μόνιμους κατοίκους αλλοδαπής. Οι διατάξεις αυτές ήδη εφαρμόζονται για εκδόσεις έντοκων γραμματίων του ελληνικού Δημοσίου που πραγματοποιήθηκαν από την 1η Ιανουαρίου 2009 κι εφεξής.

● Ρύθμιση εκκρεμών φορολογικών υποθέσεων

Τροποποιούνται οι διατάξεις του νόμου 3259/2004 για την «περαίωση εκκρεμών φορολογικών υποθέσεων», ως ακολούθως:

(α) Από τις υποθέσεις που υπάγονται στο νόμο 3259/2004, εξαιρούνται οι υποθέσεις για τις οποίες δεν έχει υποβληθεί μέχρι 30.09.2008 (εμπρόθεσμη ή εκπρόθεσμη) αρχική δήλωση φόρου εισοδήματος ή εκκαθαριστική δήλωση ΦΠΑ για κάποια από τις ανέλεγκτες χρήσεις.

(β) Επιπροσθέτως, προκειμένου για επιτηδεύματά που δεν τήρησε βιβλία ή τήρησε βιβλία Α΄/Β΄ κατηγορίας του ΚΒΣ, για να υπολογισθεί το ποσό του βεβαιωτέου φόρου, τα δηλούμενα ακαθάριστα έσοδα πολλαπλασιάζονται με συντελεστή λογιστικών διαφορών 2% για όλα τα επαγγέλματα. Κατ' εξαίρεση, ο συντελεστής είναι δια-

φορετικός για τα κάτωθι αναφερόμενα επαγγέλματα, για τα οποία τα δηλούμενα ακαθάριστα έσοδα πολλαπλασιάζονται:

- με συντελεστή λογιστικών διαφορών 0,7% (έμπορος: πρατήριο βενζίνης και πετρελαίου και πρατήριο χονδρικής πώλησης προϊόντων καπνοβιομηχανίας) και

- με συντελεστή λογιστικών διαφορών 0,12% (έμπορος πετρελαίου θέρμανσης με διανομή κατ' οίκον).

(γ) Το ποσό του φόρου δεν μπορεί να είναι μικρότερο από 0,2% των συνολικών ακαθάριστων εσόδων (δηλωθέντων και τυχόν αποκρυβέντων), με εξαίρεση το επάγγελμα του πρατηρίου - εμπόρου χονδρικής πώλησης προϊόντων καπνοβιομηχανίας, για το οποίο το ποσό του φόρου δεν μπορεί να είναι μικρότερο από 0,15% του ποσού των προαναφερόμενων ακαθάριστων εσόδων.

(δ) Για τον υπολογισμό του βεβαιωτέου φόρου σε περίπτωση αποκρυβείας φορολογητέας ύλης (όπως η έννοια αυτή ορίζεται στον εν λόγω νόμο), τα ποσά της απόκρυψης προσαυξάνουν τα δηλούμενα ακαθάριστα έσοδα του οικονομικού έτους που αφορούν στους συντελεστές που προβλέπονται στο νόμο, όπως ίσχυαν. Σημειώτεον ότι πριν από την τροποποίηση αυτή, για τον υπολογισμό του βεβαιωτέου φόρου τα δηλούμενα ακαθάριστα έσοδα προσαυξάνονταν με τα ποσά απόκρυψης ακαθάριστων εσόδων, εφόσον υπήρχε απόφαση επιβολής προστίμου ΚΒΣ ή έκθεση ελέγχου ΚΒΣ, από την οποία προέκυπε απόκρυψη ακαθάριστων εσόδων συγκεκριμένου ύψους ή δελτίο πληροφοριών με συγκεκριμένα ποσά απόκρυψης.

3. ΠΟΛ. 1179/31.12.2008: Αναστολή χορήγησης πιστοποιητι-

κού Ενιαίου Τέλους Ακινήτων (ΕΤΑΚ)

Η απαγόρευση σύνταξης συμβολαιογραφικού εγγράφου εάν δεν επισυναφθεί πιστοποιητικό Ενιαίου Τέλους Ακινήτων του αρμόδιου προϊστάμενου ΔΟΥ που προβλέπεται στο νόμο 3746/2009 «για το Ταμείο Εγγύησης Καταθέσεων και Επενδύσεων και άλλες διατάξεις» ισχύει για τα συμβολαιογραφικά έγγραφα, τα οποία θα συντάσσονται από 01.07.2009. Συνεπώς, δεν απαιτείται η επισύναψη του οικείου πιστοποιητικού ΕΤΑΚ στα συμβολαιογραφικά έγγραφα που συντάσσονται μέχρι και την 30.06.2009.

4. ΠΟΛ. 1004/20.01.2009: Παροχή διευκρινήσεων σχετικά με την αναπροσαρμογή της αξίας των ακινήτων των επιχειρήσεων κατά τα άρθρα 20 – 27 του νόμου 2065/1992

Σε συνέχεια της ΠΟΛ. 1173/2008 του Υπουργείου Οικονομικών, με την οποία δόθηκαν οδηγίες για την αναπροσαρμογή των ακινήτων των επιχειρήσεων, παρέχονται με την ΠΟΛ. 1004/20.01.2009 συμπληρωματικές διευκρινήσεις. Ειδικότερα, ως ακίνητα που βρίσκονται σε περιοχή στην οποία ισχύει το σύστημα του αντικειμενικού προσδιορισμού της αξίας των ακινήτων, θεωρούνται μόνον όσα βρίσκονται εντός σχεδίου πόλεως. Για τα ακίνητα που βρίσκονται εκτός σχεδίου πόλεως (ή εντός οικισμού), η αναπροσαρμοσμένη αξία τους δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερη εκείνης που προσδιορίζεται με βάση τις διατάξεις του νόμου 1249/1982. Εάν για τα ακίνητα αυτά προκύψει αξία μεγαλύτερη εκείνης που προσδιορίζεται κατά το νόμο 1249/1982, ως αναπροσαρμοσμένη αξία τους λαμβάνεται αυτή που προκύπτει από το νόμο αυτό, η οποία όμως σε κάθε περίπτωση δεν μπορεί να είναι μικρότερη

εκείνης που εμφανίζεται στα βιβλία της επιχείρησης. Σημειώτε-
ον ότι όπου για τις ανάγκες ανα-
προσαρμογής γίνεται αναφορά σε
ακίνητα εκτός σχεδίου πόλεως,
νοούνται και αυτά που βρίσκονται
εκτός οικισμού.

Περαιτέρω, προκειμένου για ακί-
νητα που βρίσκονται εντός σχεδί-
ου πόλεως κι η αξία τους με βάση
το σύστημα του αντικειμενικού
προσδιορισμού είναι μικρότερη
εκείνης που προσδιορίζεται με
βάση τους συντελεστές αναπρο-
σαρμογής, η αναπροσαρμοσμένη
αξία τους περιορίζεται υποχρεωτι-
κά στην αξία που προκύπτει με
βάση το σύστημα του αντικειμενι-
κού προσδιορισμού. Όσον αφορά
τα ακίνητα που βρίσκονται εντός
σχεδίου πόλεως ή οικισμού και
για τα οποία όμως δεν ισχύει πλή-
ρης αντικειμενικός προσδιορι-
σμός (δεν υφίστανται τιμές
ζώνης), ο υπολογισμός της αξίας
τους για τις ανάγκες της φορολο-
γίας κεφαλαίου γίνεται για τα κύ-
ρια με αντικειμενικά κριτήρια
(έντυπα Κ1-Κ9), ενώ για τα οικο-
πεδα με βάση συγκριτικά στοιχεία
που υπάρχουν στην αρμόδια
ΔΟΥ. Για τα ακίνητα που βρίσκο-
νται εντός σχεδίου πόλεως ή οικι-
σμού και στα οποία υπάρχουν
ειδικά κτίρια (π.χ. ξενοδοχεία,
βιομηχανίες, εκπαιδευτήρια,
νοσηλευτήρια, αθλητικές εγκατα-
στάσεις κλπ), η αξία των κτισμά-
των προσδιορίζεται με αντικειμε-
νικά κριτήρια (έντυπα Κ4-Κ9) και
η αξία των οικοπέδων κατά περί-
πτωση είτε με αντικειμενικό προσ-
διορισμό είτε με συγκριτικά στοι-
χεία.

Επίσης, σε αναπροσαρμογή αξίας
ακινήτων θα προβούν και οι επι-
χειρήσεις που εφαρμόζουν τα Διε-
θνή Λογιστικά Πρότυπα, ανεξάρ-
τητα από τον τρόπο τήρησης των
βιβλίων τους, χωρίς όμως να προ-
βούν σε κεφαλαιοποίηση της υπε-
ραξίας που θα προκύψει. Οι επι-
χειρήσεις αυτές, ως αξία κτίσης

επί της οποίας εφαρμόζονται οι
συντελεστές, λαμβάνουν την
εύλογη αξία που εμφανίζεται στα
βιβλία τους την 31.12.2004, ανε-
ξάρτητα εάν τα βιβλία αυτά τηρού-
νται με βάση τα ΔΛΠ ή τις αρχές
και τους κανόνες της φορολογι-
κής νομοθεσίας (ΚΒΣ). Διευκρινί-
ζεται ότι όσον αφορά τις επιχειρή-
σεις που εφαρμόζουν τα ΔΛΠ, ως
εύλογη αξία εμφανιζόμενη στα
βιβλία τους κατά την 31.12.2004
λαμβάνεται αυτή που είχε προκύ-
ψει από την εφαρμογή των διατά-
ξεων του άρθρου 15 του νόμου
3229/2004. Σε περίπτωση που οι
επιχειρήσεις αυτές είχαν αναπρο-
σαρμώσει την αναπόσβεστη αξία
των ακινήτων τους στην εύλογη
αξία, κáνοντας χρήση των ίδιων
ως άνω διατάξεων, ως αξία κτί-
σης για τις ανάγκες της αναπρο-
σαρμογής λαμβάνεται και για την
επόμενη χρήση (31.12.2005) αυτή
του έτους 2004.

5. ΠΟΛ. 1039/24.03.2009: Παρα- κράτηση φόρου επί μερισμάτων όταν διανέμονται μετοχές αντί μετρητών.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του
Κώδικα Φορολογίας Εισοδήμα-
τος, στα κέρδη που διανέμουν οι
ημεδαπές ανώνυμες εταιρείες με
τη μορφή αμοιβών και ποσοστών
σε μέλη του διοικητικού συμβου-
λίου και διευθυντές, αμοιβών
εργατοϋπαλληλικού προσωπικού,
εκτός μισθού, καθώς και μερισμά-
των ή προμερισμάτων σε φυσικά
ή νομικά, ημεδαπά ή αλλοδαπά
πρόσωπα, ενώσεις προσώπων ή
ομάδες περιουσίας, ανεξάρτητα
εάν η καταβολή τους γίνεται σε
μετρητά ή μετοχές, ενεργείται
παρακράτηση φόρου με συντελε-
στή 10%. Οι διατάξεις αυτές έχουν
εφαρμογή για διανεμόμενα κέρδη
που εγκρίνονται από γενικές
συνελεύσεις από την 01.01.2009
και εφεξής. Επιπροσθέτως, ορίζε-
ται ότι η παρακράτηση ενεργείται
κατά την καταβολή ή την εγγραφή
των εισοδημάτων αυτών σε πίστω-

ση των δικαιούχων και σε κάθε
περίπτωση όχι αργότερα από ένα
μήνα από τη γενική συνέλευση
των μετόχων. Σε περίπτωση δια-
νομής μερισμάτων από κέρδη
προηγούμενων χρήσεων, η παρα-
κράτηση φόρου ενεργείται μέσα
σε ένα μήνα από τη λήψη της σχε-
τικής απόφασης από τη γενική
συνέλευση των μετόχων. Ο παρα-
κρατηθείς φόρος αποδίδεται με
την υποβολή δήλωσης στο Δημό-
σιο εφάπαξ εντός του επόμενου
μήνα από αυτόν που έγινε παρα-
κράτηση.

Επομένως, παρακράτηση φόρου
πρέπει να γίνεται στο ποσό των
μερισμάτων ή επί της αξίας των
μετοχών που διανέμει η ανώνυμη
εταιρεία στους μετόχους της ως
μέρισμα, κατά περίπτωση. Όταν η
ανώνυμη εταιρεία αποφασίζει τη
διανομή μερισμάτων με τη μορφή
νέων μετοχών αντί της καταβολής
μετρητών, τα προς διανομή κέρδη
θα πρέπει πρώτα να κεφαλαιοποι-
ηθούν. Δηλαδή, το ποσό των κερ-
δών προς κεφαλαιοποίηση θα
είναι αυτό που απομένει μετά την
αφαίρεση του φόρου 10%, καθό-
σον σε διαφορετική περίπτωση η
ανώνυμη εταιρεία είτε θα διένειμε
μεγαλύτερο ποσό μερισμάτων
από αυτό που αποφάσισε η γενι-
κή συνέλευση είτε θα έπρεπε να
επιβαρυνθεί με τον εν λόγω
φόρο, παρά το γεγονός ότι δεν
υπόκειται σε αυτόν.

Πρόσφατη Φορολογική Νομολογία

Επιμέλεια: Ελένη Πίτσα

1. Έκθεση Κατάσχεσης (Συμβούλιο της Επικρατείας 1422/2008)

Εάν κατά τη διάρκεια φορολογικού ελέγχου διαπιστωθεί η ύπαρξη βιβλίων, εγγράφων και λοιπών στοιχείων που σχετίζονται με τον έλεγχο και από τα στοιχεία αυτά προκύπτει απόκρυψη φορολογικής ύλης, κατάσχονται από τον αρμόδιο υπάλληλο που ενεργεί τον έλεγχο και παραδίδονται στον Προϊστάμενο της ΔΟΥ. Ο τελευταίος, εφόσον με βάση αυτά ενεργεί φορολογική εγγραφή, τα διαφυλάσσει μέχρι την τελεσίδικία αυτής. Για τις ανωτέρω κατασχέσεις, θα πρέπει να συντάσσεται, με ποινή ακύρωσης, έκθεση κατάσχεσης, η οποία θα υπογράφεται από τους υπαλλήλους που διενεργούν την κατάσχεση και τον επιτηδευματία. Συνεπώς, σε περίπτωση ακύρωσης πράξης προϊτίμου ΚΒΣ λόγω μη τήρησης της διαδικασίας κατάσχεσης, απαιτείται η εκ νέου τήρησή της, δηλαδή κατάσχεση των βιβλίων και στοιχείων στην επαγγελματική εγκατάσταση του επιτηδευματία, σύνταξη της έκθεσης κατάσχεσης τη στιγμή του φορολογικού ελέγχου, υπογραφή της από τους υπαλλήλους κι επίδοση προς τον επιτηδευματία.

2. Υπεραξία επιχείρησης ως έξοδο πρώτης εγκατάστασης (Συμβούλιο της Επικρατείας 2452/2008)

Με τη σχολιαζόμενη απόφαση κρίθηκε ότι στην έννοια των εξόδων πρώτης εγκατάστασης εμπίπτει και η υπεραξία της επιχείρησης, αν και δεν κατονομάζεται ρητά στη διάταξη του άρθρου 31 παράγραφος 1 περίπτωση β' του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος, η οποία εφαρμόζεται και στην περίπτωση της επέκτασης ήδη λει-

τουργουσών επιχειρήσεων (πρβλ. Συμβούλιο της Επικρατείας 262/1981). Ως υπεραξία της επιχείρησης νοείται η διαφορά μεταξύ του υλικού τιμήματος αγοράς και της πραγματικής αξίας των επιμέρους περιουσιακών στοιχείων της. Η υπεραξία αυτή προκύπτει δίδου, εκτός από τα ενσώματα στοιχεία της επιχείρησης μεταβιβάζονται και άυλα στοιχεία αυτής, τα οποία αποτελούν σημαντικό παράγοντα ανάπτυξης και αποδοτικότητας της (όπως φήμη, πελατεία, αξιοπιστία στην αγορά, πιστοληπτική ικανότητα κλπ). Επίσης, προβλέπεται με την εν λόγω απόφαση ότι, βάσει της διάταξης του άρθρου 43 του κ.ν. 2190/1920, η υπεραξία της επιχείρησης δύναται να αποσβεσθεί είτε εφάπαξ κατά το έτος πραγματοποίησής της είτε τμηματικά και ισόποσα μέσα σε μια πενταετία.

3. Δικαίωμα επιστροφής του ΦΠΑ εισροών σε αλλοδαπή ναυτιλιακή εταιρεία (Συμβούλιο της Επικρατείας 916/2008)

Οι νόμοι 89/1967, 378/1968 και 27/1975 απαλλάσσουν τις αλλοδαπές ναυτιλιακές εταιρείες που εγκαθιστούν γραφεία στην Ελλάδα από κάθε φόρο που αφορά το εισόδημά τους καθώς και από το φόρο κύκλου εργασιών κατά το νόμο 660/1937. Επειδή οι διατάξεις περί απαλλαγής από το ΦΠΑ είναι αυτοτελείς κι ανεξάρτητες από τις προαναφερθείσες ειδικές διατάξεις, δεν μπορεί να συναχθεί το συμπέρασμα ότι οι ειδικές διατάξεις των νόμων περί ναυτιλιακών επιχειρήσεων εγκαθιδρύουν απαλλαγή από οποιονδήποτε μεταγενέστερο φόρο επί του κύκλου εργασιών, όπως ο ΦΠΑ που επιβάλλεται με το νόμο 1642/1986 (νυν νόμο 2859/2000). Συνεπώς, και οι ναυτιλιακές αυτές

επιχειρήσεις υπάγονται στις διατάξεις περί ΦΠΑ κι έχουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που αυτές προβλέπουν, έστω και αν εγκαταστάθηκαν στην Ελλάδα μετά την έναρξη ισχύος του νόμου 1642/1986.

4. Συμβιβαστική πράξη επίλυσης διαφοράς φορολογικής αρχής (Συμβούλιο της Επικρατείας 3284/2007)

Η πράξη συμβιβαστικής επίλυσης διαφοράς μεταξύ της φορολογικής αρχής και του φορολογούμενου αποτελεί καταλογιστική πράξη του φόρου, υποκείμενη σε διοικητική προσφυγή για συγκεκριμένους λόγους που αναφέρονται στο νόμο. Συνεπώς, η πράξη με την οποία η φορολογική αρχή αποφαινεται επί της διοικητικής αυτής προσφυγής καθώς και η σιωπηρή απόρριψη της προσφυγής αυτής υπόκεινται στο ένδικο μέσο της προσφυγής ενώπιον των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων. Κατά την εξέταση του ασκηθέντος ένδικου μέσου, το διοικητικό δικαστήριο, όπως και η φορολογική αρχή, αποφαινεται επί των αιτημάτων του προσφεύγοντος, ελέγχοντας συγχρόνως το κύρος της πράξης του συμβιβασμού, μέσα στα όρια του άρθρου 65 του νομοθετικού διατάγματος 3323/1955 (νυν άρθρου 75 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος).

5. Ανάκληση φορολογικής δήλωσης – Συγγνωστή πλάνη (Συμβούλιο της Επικρατείας 848/2008)

Η φορολογική δήλωση αποτελεί δεσμευτικό τίτλο για το φορολογούμενο. Μπορεί, όμως, για λόγους συγγνωστής πλάνης, να την ανακαλέσει εν όλω ή εν μέρει.

Στην περίπτωση αυτή, ο ανακλών τη δήλωσή του οφείλει να αποδείξει την πλάνη του και τα πραγματικά περιστατικά που τη συνιστούν, ενώ η ανάκληση μπορεί να αφορά φορολογητέα ύλη ή τεκμαρτή και πραγματική δαπάνη ή οποιοδήποτε προσδιοριστικό στοιχείο της δαπάνης, προκειμένου να προσδιοριστεί το εισόδημα με βάση τα τεκμήρια. Το άρθρο 61 παράγραφος 4 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος (ΚΦΕ) εστιάζει στην ανάκληση της δήλωσης «ένεκα συγγνωστής πλάνης», η οποία προσιδιάζει στην πραγματική και όχι στη νομική πλάνη, που θεωρείται ότι είναι πάντοτε συγγνωστή και δεν χρειάζεται αποδείξεις (βλ. Συμβούλιο της Επικρατείας 2941 – 2943/2000). Συνεπώς, η ανάκληση της φορολογικής δήλωσης λόγω νομικής πλάνης μπορεί να γίνει απευθείας με προσφυγή ενώπιον του αρμόδιου διοικητικού δικαστηρίου, δηλ. δεν είναι υποχρεωτική γι' αυτήν η τήρηση της διαδικασίας που προβλέπεται στο άρθρο 61 παράγραφος 4 ΚΦΕ.

Η διαδικασία που προβλέπεται από το άρθρο 61 παράγραφος 4 ΚΦΕ είναι η ακόλουθη: η ανάκληση γίνεται με την υποβολή της δήλωσης μέσα στο οικείο οικονομικό έτος στον προϊστάμενο της ΔΟΥ υποχρεούται να γνωστοποιήσει στο φορολογούμενο, επί αποδείξει, ότι η ανάκληση δεν γίνεται δεκτή λόγω παρόδου του οικονομικού έτους και ο φορολογούμενος μπορεί να προσφύγει μέσα στην προθεσμία που ορίζεται στο άρθρο 66 του νόμου 2717/1999 κατά της γνωστοποίησης αυτής ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου. Η συζήτηση της προσφυγής προσδιορίζεται κατά προτίμηση μέσα σε τρεις (3) μήνες το αργότερο από την κατάθεση της

προσφυγής.

6. Προσωρινή πράξη προσδιορισμού ΦΠΑ (Συμβούλιο της Επικρατείας 569/2008)

Κατά την έννοια των διατάξεων του ΦΠΑ, η πράξη προσδιορισμού ΦΠΑ εκδίδεται καταρχήν μόνο μετά τη διενέργεια ελέγχου. Εξαιρέση αποτελεί η έκδοση προσωρινής πράξης προσδιορισμού ΦΠΑ, εφόσον η παράλειψη της δήλωσης της φορολογητέας αξίας ή η ανακρίβεια της δηλωθείσας αξίας ή ο εσφαλμένος υπολογισμός των ποσοστών ή εκπτώσεων προκύπτει από τα βιβλία ή τα στοιχεία. Αποκλείεται στην περίπτωση αυτή η επέκταση του φορολογικού ελέγχου σε στοιχεία εκτός των βιβλίων και στοιχείων του υπόχρεου κι η προσθήκη φορολογητέας αξίας που δεν προκύπτει από τα βιβλία και στοιχεία. Οι ως άνω διατάξεις αφενός αποκλείουν τον εξωλογιστικό προσδιορισμό των εισροών και των ακαθάριστων εσόδων του υπόχρεου και αφετέρου επιτρέπουν τη λογιστική τους αναμόρφωση, μετά από έλεγχο της γνησιότητας και του εν γένει αληθούς των εγγραφών στα βιβλία, των τιμολογίων και του περιεχομένου της δήλωσης.

7. Αναλογικό παράβολο έφεσης (Διοικητικό Εφετείο Πειραιώς 1313/2008)

Η εν λόγω απόφαση διευκρινίζει ότι το άρθρο 277 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας, το οποίο θεσπίζει το αναλογικό παράβολο ποσοστού 2% επί του αντικειμένου της διαφοράς στις χρηματικές φορολογικές διαφορές, χωρίς παράλληλα να καθορίζει σχετικό ανώτατο όριο, αντιβαίνει στο άρθρο 20 παράγραφος 1 του Συντάγματος. Και τούτο διότι το μέγεθος του αντικειμένου της διαφοράς μπορεί να οδηγήσει σε τέτοιο ύψος παραβόλου, που να υπερακοντίζει το σκοπό της επιβολής του και να καθιστά δυσχερή

την άσκηση έφεσης (Συμβούλιο της Επικρατείας 2067/2005 και 647/2004). Σημειωτέον ότι μετά την τροποποίηση που επέφερε ο νόμος 3659/2008 στο άρθρο 277 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας, η διάταξη πλέον προβλέπει ότι εάν το παράβολο υπερβαίνει το ποσό των €3.000, θα καταβάλλεται αυτό το ποσό και το επιπλέον τυχόν οφειλόμενο παράβολο θα καταλογίζεται με την απόφαση, σε περίπτωση απόρριψης ή εν μέρει αποδοχής της έφεσης ή της αντέφεσης.

8. Η διάπραξη του αδικήματος της φοροδιαφυγής αποκλείει το έγκλημα της πλαστογραφίας (Συμβούλιο της Επικρατείας 484/2007)

Για τη στοιχειοθέτηση του εγκλήματος της πλαστογραφίας απαιτείται κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 216 παράγραφος 1 Ποινικού Κώδικα (ΠΚ), η κατάρτιση εγγράφου από το δράστη ώστε να φαίνεται σαν να καταρτίσθηκε από άλλον ή η νόθευση γνήσιου εγγράφου, δηλαδή η αλλοίωση του περιεχομένου του. Από την άλλη πλευρά, κατά το άρθρο 19 παράγραφος 1 του νόμου 2523/1997 («Ποινολόγιο»), το έγκλημα της φοροδιαφυγής διαπράττεται με την έκδοση πλαστών ή εικονικών φορολογικών στοιχείων, καθώς και με τη νοθεία τέτοιων στοιχείων, ανεξάρτητα από το εάν ο δράστης διαφεύγει ή μη την πληρωμή του φόρου. Η ως άνω ειδική διάταξη, που αναφέρεται στην αξιόποινη φοροδιαφυγή, αποκλείει την εφαρμογή της γενικής περί πλαστογραφίας διάταξης του άρθρου 216 ΠΚ. Εάν όμως η κατάρτιση των πλαστών φορολογικών στοιχείων οδηγεί όχι μόνο στη φοροδιαφυγή αλλά και στην παράνομη ωφέλεια ή βλάβη τρίτων ή στην πρόκληση κι άλλης περαιτέρω ζημίας του Δημοσίου ή σε επιπρόσθετο κέρδος ή άλλο όφελος του δράστη εκτός από τη μείωση ή την αποφυγή της φορο-

λογικής επιβάρυνσής του, τότε η ειδική διάταξη για την αξιόποινη φοροδιαφυγή δεν εκτοπίζει τη γενική διάταξη του άρθρου 216 ΠΚ για την πλαστογραφία ούτε αποκλείει την εφαρμογή της.

9. Δημόσια έργα – Αναθεώρηση συμβατικών τιμών με αναγωγή σε κάθε αναθεωρητική περίοδο (Συμβούλιο της Επικρατείας 205/2008)

Στους παράγοντες διαμόρφωσης των βασικών τιμών περιλαμβάνονται και οι επιβαρύνσεις των τιμών, όπως οι φόροι και τα τέλη, που ισχύουν κάθε φορά. Στα δημόσια έργα, στα οποία η προσφορά υποβλήθηκε πριν από την 01.01.1987, συνυπολογίζονται στις τιμές του χρόνου εκκίνησης ο φόρος κύκλου εργασιών και τα τέλη χαρτοσήμου, όχι μόνο διότι ίσχυαν πριν από την ημερομηνία αυτή και ρητώς ο νόμος προβλέπει το συνυπολογισμό τους στις τιμές των υλικών, αλλά και διότι ο ανάδοχος διαμόρφωσε την προσφορά του, συνυπολογίζοντας (ρητώς ή κατά τεκμήριο) και τις επιβαρύνσεις αυτές. Αντιθέτως, στην τιμή της αναθεωρητικής περιόδου δεν συνυπολογίζεται ο ΦΠΑ, διότι ο φόρος αυτός επιρρίπτεται στο Δημόσιο. Επιπροσθέτως, όπως ρητώς προβλέπεται από το άρθρο 10 παράγραφος 4 του νόμου 1418/1984, εάν πρόκειται για σύμβαση που καταρτίστηκε ύστερα από δημοπρασία, κρίσιμος χρόνος (χρόνος εκκίνησης) είναι το ημερολογιακό εξάμηνο μέσα στο οποίο υποβλήθηκε η προσφορά.

10. Δικαίωμα επιστροφής πιστωτικού υπολοίπου ΦΠΑ (Συμβούλιο της Επικρατείας 3063/2008)

Δικαίωμα επιστροφής πιστωτικού υπολοίπου ΦΠΑ παρέχεται σε κάθε περίπτωση που αποδεικνύεται αδυναμία μεταφοράς του υπολοίπου αυτού στη διαχειριστική περίοδο την επομένη εκείνης κατά την οποία προέκυψε. Αδυνα-

μία συμψηφισμού του πιστωτικού υπολοίπου στην επόμενη διαχειριστική περίοδο συνήθως υπάρχει, όταν ο υποκείμενος στο φόρο πραγματοποιεί αποκλειστικά ή κατά κύριο λόγο απαλλασσόμενες πράξεις με δικαίωμα έκπτωσης του φόρου εισροών τους, ή πραγματοποιεί άλλες πράξεις για τις οποίες ο φόρος καταβάλλεται με έκτακτη δήλωση, ή διακόπτει τις εργασίες της επιχείρησής του, ή η αξία των φορολογητέων εκροών (π.χ. λόγω επιδότησης) είναι χαμηλότερη από την αξία των φορολογητέων εισροών.

11. Παραβάσεις ΚΒΣ – Υποχρέωση προηγούμενης ακρόασης του παραβάτη από τη φορολογική αρχή (Συμβούλιο της Επικρατείας 2370/2007)

Στο άρθρο 20 παράγραφος 2 του Συντάγματος κατοχυρώνεται το δικαίωμα προηγούμενης ακρόασης του διοικουμένου, δηλ. ακρόασής του από την αρμόδια αρχή πριν από την έκδοση της εις βάρος του εκτελεστής πράξης. Επομένως, σε περίπτωση διενέργειας φορολογικού ελέγχου και διαπίστωσης παράβασης των διατάξεων του ΚΒΣ η φορολογική αρχή υποχρεούται πριν από την έκδοση της πράξης επιβολής προστίμου να διασφαλίζει στο φερόμενο ως παραβάτη την ευχέρεια να εκθέτει σχετικά τις απόψεις του, εφόσον η παράβαση αποδίδεται σε υπαίτια συμπεριφορά του ή η πράξη εκδίδεται κατόπιν επιμέτρησης του προστίμου, αφού ληφθούν υπόψη η βαρύτητα, οι συνθήκες τέλεσης της παράβασης και οι λοιπές περιστάσεις που διαμορφώνουν το ύψος του. Ειδικότερα, η αρμόδια αρχή υποχρεούται να επιδίδει στον παραβάτη το σχετικό σημείωμα με κλήση για παροχή εξηγήσεων, εκτός εάν είναι ιδιαίτερα δυσχερής η επίδοσή του, γεγονός το οποίο απαιτείται να βεβαιώνεται με ειδική αιτιολογία. Η συμμόρφωση της φορολογικής αρχής προς την

υποχρέωσή της αυτή αποτελεί προϋπόθεση νομιμότητας της διαδικασίας και δεν μπορεί να αναπληρωθεί από τη δυνατότητα που παρέχεται στον επιτηδευματία στον οποίο επιβλήθηκε το πρόστιμο, να ζητήσει τη διοικητική επίλυση της διαφοράς μετά την έκδοση της πράξης επιβολής προστίμου επιδιώκοντας την εξαφάνισή ή τροποποίησή της.

Διεθνή Εμπιστεύματα (Trusts) στην Κύπρο

Θανάσης Κυριακόπουλος

Ο Θεσμός των Εμπιστευμάτων

Κυπριακό εμπίστευμα είναι στην ουσία η σχέση/συμφωνία με την οποία ο εμπιστευματοπάροχος (*settlor*) αναθέτει τη διοίκηση περιουσιακών του στοιχείων σε έναν ή περισσότερους εμπιστευματοδόχους (*trustees*). Εμπιστεύματα υπάρχουν σε διάφορες μορφές, αλλά έχουν ένα βασικό κοινό χαρακτηριστικό στοιχείο. Ο εμπιστευματοδόχος, ο οποίος μπορεί να είναι φυσικό πρόσωπο ή εταιρεία, συμφωνεί να κατέχει περιουσιακά στοιχεία, για συγκεκριμένους σκοπούς, στο όνομα του αλλά για όφελος ενός ή περισσότερων τρίτων προσώπων που ονομάζονται δικαιούχοι (*beneficiaries*). Ο εμπιστευματοδόχος είναι ο εμφανιζόμενος ως ιδιοκτήτης κι έχει νόμιμο τίτλο κυριότητας επί της εν λόγω περιουσίας. Ωστόσο, οι δικαιούχοι είναι οι πραγματικοί ιδιοκτήτες. Τα δικαιώματα κι οι υποχρεώσεις των δικαιούχων προσδιορίζονται γραπτώς στο Έγγραφο Εμπιστεύματος (*Trust Deed*). Όλα τα περιουσιακά στοιχεία και το εισόδημα που προέρχεται από τα περιουσιακά στοιχεία του εμπιστεύματος (*Trust*) κατέχονται νόμιμα και είναι εγγεγραμμένα στο όνομα του εμπιστευματοδόχου, ο οποίος έχει το δικαίωμα αλλά και την υποχρέωση να τα κατέχει προς όφελος των δικαιούχων, σύμφωνα με τους όρους του Εγγράφου Εμπιστεύματος.

Αν και οι εμπιστευματοδόχοι είναι οι εγγεγραμμένοι ιδιοκτήτες της περιουσίας του εμπιστεύματος, δεν μπορούν να διαχειρίζονται την περιουσία ως απόλυτοι ιδιοκτήτες διότι είναι υποχρεωμένοι να συμμορφώνονται με τις διατάξεις του σχετικού με τα εμπιστεύματα νόμου και του Εγγράφου του Εμπιστεύματος. Εξίσου σημαντικό πρόσωπο του εμπιστεύμα-

τος είναι ο Προστάτης, πρόσωπο εξουσιοδοτημένο να ελέγχει τις εξουσίες του εμπιστευματοδόχου και να προσθέτει νέους δικαιούχους. Η περιουσία του εμπιστεύματος μπορεί να αποτελείται από κάθε είδος περιουσιακών στοιχείων οπουδήποτε στον κόσμο.

Κυπριακά Διεθνή Εμπιστεύματα

Τα Κυπριακά Διεθνή Εμπιστεύματα διέπονται από το νόμο περί Διεθνών Εμπιστευμάτων της Κύπρου και απολαμβάνουν φορολογικά πλεονεκτήματα με σημαντικές δυνατότητες φορολογικού προγραμματισμού στα ενδιαφερόμενα μέρη. Σε αυτά περιλαμβάνεται και η δυνατότητα χρήσης του εμπιστεύματος ως μέσου κληρονομικής διαδοχής περιουσίας. Προκειμένου το εμπίστευμα να έχει τα προβλεπόμενα από το νόμο φορολογικά πλεονεκτήματα, θα πρέπει να έχει τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

- Ο Εμπιστευματοπάροχος και οι δικαιούχοι να μην είναι μόνιμοι κάτοικοι Κύπρου.
- Ο ένας τουλάχιστον από τους εκάστοτε Εμπιστευματοδόχους, καθ' όλη τη διάρκεια του εμπιστεύματος, να είναι μόνιμος κάτοικος Κύπρου.
- Η περιουσία να μην περιλαμβάνει ακίνητο το οποίο βρίσκεται στην Κύπρο.

Τα κατωτέρω είναι κάποια από τα κυριότερα πλεονεκτήματα που προσφέρονται από τα Κυπριακά Διεθνή Εμπιστεύματα:

- Όλα τα εισοδήματα ενός Διεθνούς Εμπιστεύματος (δηλαδή εμπιστεύματος του οποίου η περιουσία είναι εκτός Κύπρου και τα έσοδα πηγάζουν εκτός Κύπρου) δεν υπόκεινται σε φορολογία στην Κύπρο είτε προέρχονται από εμπορική δραστηριότητα είτε όχι.

- Τα μερίσματα, οι τόκοι ή τα άλλα έσοδα που εισπράττει ένα εμπίστευμα από μια κυπριακή εταιρεία δεν φορολογούνται στην Κύπρο.

- Κέρδη από την εκποίηση περιουσιακών στοιχείων δεν υπόκεινται σε φορολογία στην Κύπρο.

- Το αφορολόγητο καθεστώς των Διεθνών Εμπιστευμάτων δεν επηρεάζεται, έστω κι αν οι αλλοδαποί που δημιουργούν Διεθνή Εμπιστεύματα ακολούθως εργαστούν ή εγκατασταθούν στην Κύπρο.

- Τα περιουσιακά στοιχεία ενός Διεθνούς Εμπιστεύματος δεν υπόκεινται σε φορολογία κληρονομίας στην Κύπρο.

- Τα Κυπριακά Διεθνή Εμπιστεύματα δεν υποχρεούνται σε υποβολή φορολογικών δηλώσεων ή λογιστικών λογαριασμών.

- Το Διεθνές Εμπίστευμα δεν είναι άκυρο ή ακυρώσιμο σε περίπτωση πτώχευσης ή εκκαθάρισης της περιουσίας του εμπιστευματοπάροχου ή σε διαδικασίες δικαστικής αγωγής των πιστωτών εναντίον του.

- Τα Κυπριακά Διεθνή Εμπιστεύματα μπορούν να ανοίξουν τραπεζικό λογαριασμό σε οποιοδήποτε νόμιμο.

Τα εμπιστεύματα που ιδρύονται στην Κύπρο δεν καταχωρούνται σε μητρώο στην Κύπρο. Η μοναδική περίπτωση κατά την οποία ειδοποιείται η Κεντρική Τράπεζα Κύπρου για την ίδρυση εμπιστεύματος είναι όταν ο εμπιστευματοδόχος είναι Κύπριος ή το εμπίστευμα έχει στην κυριότητα του μετοχές κυπριακής εταιρείας. Οι μόνες πληροφορίες που δίνονται στην Κεντρική Τράπεζα αφορούν στο όνομα του εμπιστεύματος και αυτές παραμένουν εντελώς εμπιστευτικές.

Γνωμοδότηση στην Endesa Hellas

Τον Απρίλιο του 2009, η Endesa Hellas ανέθεσε στην Κελεμένς & Συνεργάτες να γνωμοδοτήσει επί θεμάτων που αφορούν στη θερμοπλεκτρική μονάδα συνδυασμένου κύκλου φυσικού αερίου ισχύος 430 MW, η οποία κατασκευάζεται στην περιοχή Αγίου Νικολάου του νομού Βοιωτίας. Η Endesa Hellas αποτελεί την κοινοπρακτική εταιρεία της Endesa Ευropa, ενός εκ των μεγαλύτερων ηλεκτροπαραγωγών στην Ευρώπη, και του ομίλου «Μυτιληναίος». Η γνωμοδότηση παραδόθηκε στα τέλη Απριλίου 2009.

Η General Electric προεπέλεξε την Κελεμένς & Συνεργάτες ως μόνιμο συνεργαζόμενο δικηγορικό γραφείο στην Ελλάδα

Τον Απρίλιο του 2009 η General Electric, στο πλαίσιο της αναδιάρθρωσης των νομικών υπηρεσιών της σε 31 χώρες (Outside Counsel Policy Project), προεπέλεξε την Κελεμένς & Συνεργάτες ως μία από τις τρεις (3) δικηγορικές εταιρείες με τις οποίες θα συνεργάζεται στην Ελλάδα σε μόνιμη βάση. Οι τομείς στους οποίους η Κελεμένς & Συνεργάτες προεπιλέχθηκε να παρέχει τις υπηρεσίες της είναι η δικαστική επίλυση διαφορών, το εμπορικό δίκαιο και η κανονιστική/ρυθμιστική νομοθεσία. Η General Electric είναι η 10η μεγαλύτερη εταιρεία στον κόσμο με κύκλο εργασιών που το 2008 ξεπέρασε τα 19 δισεκατομμύρια ευρώ.

Παροχή νομικών υπηρεσιών στη Western Union

Το Μάρτιο του 2009 η Κελεμένς & Συνεργάτες ανέλαβε τη νομική υποστήριξη των δύο ελληνικών θυγατρικών της Western Union, της μεγαλύτερης εταιρείας ηλεκτρονικής μεταφοράς χρημάτων στον κόσμο. Η υποστήριξη συνίσταται σε ζητήματα εταιρικού δικαίου συμπεριλαμβανομένων ζητημάτων εταιρικής διακυβέρνησης των δύο ελληνικών εταιρειών.

Γνωμοδότηση για εκτέλεση αγγλικής δικαστικής απόφασης που υποχρεώνει το Ελληνικό Δημόσιο σε καταβολή αποζημιώσεων €2.800.000

Το Μάρτιο του 2009 η αγγλική δικηγορική εταιρεία Reynolds Porter Chamberlain ζήτησε από την Κελεμένς & Συνεργάτες να γνωμοδοτήσει σχετικά με την αναγνώριση και εκτέλεση αγγλικής δικαστικής απόφασης εις βάρος του ελληνικού Δημοσίου. Η απόφαση αφορά στην καταβολή από το ελληνικό Δημόσιο αποζημιώσεων €2.800.000 πλέον δικαστικών εξόδων που υπολογίζονται σε περίπου €5.000.000. Η απόφαση εκδόθηκε από το αρμόδιο αγγλικό δικαστήριο (High Court) και κατέστη αμετάκλητη στα τέλη Ιανουαρίου του 2009.

Άσκηση διαιτητικής αγωγής ύψους €14.000.000 σχετικά με αγοραπωλησία ακινήτου στην Ελούντα Κρήτης

Για λογαριασμό εντολέα της, η Κελεμένς & Συνεργάτες προσέφυγε στα τέλη Απριλίου του 2009 σε διαιτησία, η οποία αφορά στην πώληση ακινήτου στην Ελούντα του νομού Λασιθίου Κρήτης αντί τιμήματος €14.000.000. Η εν λόγω διαφορά, για την οποία η Κελεμένς & Συνεργάτες συνέταξε τη σχετική διαιτητική αγωγή, προέκυψε από την εκτέλεση συμβολαιογραφικού προσυμφώνου μεταξύ των εντολέων της Κελεμένς & Συνεργάτες και εφοπλιστικού fund που συμφώνησε αρχικά να αγοράσει το ακίνητο. Η διεξαγωγή της διαιτησίας αναμένεται να έχει ολοκληρωθεί μέχρι το Σεπτέμβριο του 2009.

Σύνταξη υποδείγματος σύμβασης προμήθειας ηλεκτρικού ρεύματος για την Blue Aegean Energy

Η Blue Aegean Energy ανέθεσε τον Ιανουάριο του 2009 στην Κελεμένς & Συνεργάτες τη σύνταξη της τυποποιημένης σύμβασης που θα χρησιμοποιεί για την προμήθεια ηλεκτρικού ρεύματος σε καταναλωτές μέσης και χαμηλής τάσης. Η σύνταξη του υποδείγματος της σύμβασης ολοκληρώθηκε το μήνα Απρίλιο. Η Blue Aegean Energy είναι ένας από τους βασικούς, και ο μοναδικός αμιγώς ελληνικών συμφερόντων, εναλλακτικούς προς τη ΔΕΗ προμηθευτές ηλεκτρικής ενέργειας.

Εταιρικά Νέα

as. Σημειώνεται ότι η αγορά ηλεκτρικής ενέργειας απελευθερώθηκε για όλους τους καταναλωτές από την 01.07.2007, ωστόσο η ΔΕΗ παραμένει ο μοναδικός πάροχος σχεδόν για το σύνολο των Ελλήνων καταναλωτών. Το τελευταίο διάστημα η Blue Aegean Energy ενεργεί ήδη ως εναλλακτικός πάροχος ηλεκτρικού ρεύματος για μεγάλους κυρίως καταναλωτές.

Σύσταση ελληνικής θυγατρικής για την ισπανική κατασκευαστική SICE

Μεταξύ Μαρτίου και Απριλίου 2009, η Κελεμένς & Συνεργάτες ενήργησε για τη σύσταση της ελληνικής θυγατρικής της ισπανικής εταιρείας SICE. Η SICE ανήκει στον όμιλο ACS, έναν από τους μεγαλύτερους κατασκευαστικούς ομίλους στον κόσμο με κύκλο εργασιών που έφθασε το 2008 τα 18 δισεκατομμύρια ευρώ. Πέραν των ενεργειών σύστασης, οι παρεχόμενες υπηρεσίες περιλάμβαναν φορολογικές συμβουλευτικές υπηρεσίες και συμβουλές σε θέματα εταιρικού δικαίου κι εταιρικής διακυβέρνησης.

Εξαγορές δύο ξενοδοχείων στην Κρήτη συνολικής δυναμικότητας 480 κλινών

Η Κελεμένς & Συνεργάτες συνέχισε να ενεργεί για την ξενοδοχειακή εταιρεία Aquis Hotels & Resorts σε σειρά εξαγορών ξενοδοχειακών συγκροτημάτων. Το Μάρτιο του 2009 ενήργησε για

την εξαγορά δύο μονάδων στο Δήμο Χερσονήσου στο Ηράκλειο Κρήτης, τα ξενοδοχεία «Ακτή Σίλβα – Silva Beach» και «Ακτή Μπέλλα – Bella Beach», δυναμικότητας 317 και 163 κλινών, αντίστοιχα. Όπως και στο πρόσφατο παρελθόν, η Κελεμένς & Συνεργάτες ανέλαβε το νομικό έλεγχο των εταιρειών στις οποίες ανήκαν οι ξενοδοχειακές μονάδες, συνέταξε τις συμβάσεις εξαγοράς και συμμετείχε στις διαπραγματεύσεις, συμπεριλαμβανομένων αυτών για την κατάρτιση ομολογιακού δανείου με ελληνική τράπεζα.

Νομική Υποστήριξη του Greek Challenge στους αγώνες Louis Vuitton Pacific Series

Η Κελεμένς & Συνεργάτες ενήργησε ως νομικός σύμβουλος του Greek Challenge στους πρόσφατους αγώνες Louis Vuitton Pacific Series που διεξήχθησαν στη Νέα Ζηλανδία το πρώτο δεκαπενθήμερο του Φεβρουαρίου του 2009. Η ομάδα Greek Challenge, που είναι η ελληνική ιστιοπλοϊκή ομάδα των αγώνων Louis Vuitton Series και America's Cup, συμμετείχε για πρώτη φορά στην ιστορία της ελληνικής ιστιοπλοΐας σε αγώνες αυτής της κατηγορίας. Οι αγώνες στη Νέα Ζηλανδία αποτέλεσαν μικρογραφία του America's Cup και τα αποτελέσματα για την ελληνική ομάδα ήταν εξαιρετικά, δεδομένης της παρθενικής της εμφάνισης. Σημειώνεται ότι το America's Cup είναι το μεγαλύτερο αγωνιστικό γεγονός στη διεθνή ιστιοπλοΐα και ο παλαιότερος εν ζωή αθλητικός θεσμός – τόσο παλαιός που με την εμφάνισή του

για πρώτη φορά το 1851 ξεπερνά, και μάλιστα κατά 45 χρόνια, την έναρξη των σύγχρονων ολυμπιακών αγώνων. Ο αγώνας προσελκύει τους κορυφαίους ιστιοπλόους και ναυπηγούς ιστιοπλοϊκών σκαφών στον κόσμο λόγω της μακράς ιστορίας και του κύρους του ως το σημαντικότερο έπαθλο της διεθνούς ιστιοπλοΐας. Η Κελεμένς & Συνεργάτες ενεργεί ως νομικός σύμβουλος του Greek Challenge από το 2007.

Ομιλία του κ. Κελεμένη στο 8ο Ετήσιο Συνέδριο «Γέφυρες: Περιφερειακή Ανάπτυξη» που διοργανώθηκε στην Αίγλη Ζαπείου την 05.05.2009

Στις 5 Μαΐου 2009, ο κ. Γ. Κελεμένς, διευθύνων εταίρος της Κελεμένς & Συνεργάτες συμμετείχε ως ομιλητής στο 8ο Ετήσιο Συνέδριο «Γέφυρες» με θέμα «Περιφερειακή Ανάπτυξη - Τοπική Ανάπτυξη και Χωρική Συνοχή ως απάντηση στη Διεθνή Κρίση». Το συνέδριο διοργανώθηκε στην Αίγλη Ζαπείου και στο πάνελ μαζί με τον κ. Κελεμένη συμμετείχαν οι κ.κ. Άννα Διαμαντοπούλου, βουλευτής ΠΑ.ΣΟ.Κ., Κυριάκος Μπιστοτάκης, βουλευτής Ν.Δ. και Μελέτης Μελετόπουλος, διευθυντής περιοδικού «ΝΕΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ». Τη συζήτηση συντόνισε ο κ. Φωκίων Ζαΐμης.

Σύσταση θυγατρικής εταιρείας στη Βουλγαρία και εξαγορά τοπικής επιχείρησης για λογαριασμό της Champion Europe SpA

Μεταξύ Φεβρουαρίου και Απριλίου 2009, η Κελεμένς & Συνεργάτες ενήργησε για λογαριασμό της Champion Europe SpA, της διεθνούς εταιρείας αθλητικής ένδυσης, για τη λύση της σύμβασης αποκλειστικής διανομής που είχε συνάψει στη Βουλγαρία, τη σύσταση θυγατρικής εταιρείας και την εξαγορά, κατόπιν νομικού ελέγχου, τοπικής επιχείρησης πώλησης αθλητικών ειδών. Οι ενέργειες σηματοδοτούν τη δραστηριοποίηση της Champion στη Βουλγαρία με δική της οργάνωση αντί τρίτων διανομέων. Η Κελεμένς & Συνεργάτες ενεργεί για την Champion στην Ελλάδα και σε ορισμένες εκ των χωρών της ΝΑ Ευρώπης από το 2004.

Αναγνώριση αλλοδαπής δικαστικής απόφασης ύψους €820.000 κατά ελληνικής ασφαλιστικής εταιρείας

Κατόπιν εντολής της αγγλικής δικηγορικής εταιρείας Bond Pearce, η Κελεμένς & Συνεργάτες ανέλαβε την αναγνώριση κι εκτέλεση στην Ελλάδα αγγλικής δικαστικής απόφασης, η οποία επιδικάζει το ποσό των €820.000 εις βάρος ελληνικής ασφαλιστικής εταιρείας. Το επιδικασθέν ποσό αφορά αποζημίωση για ηθική βλάβη υπέρ των κληρονό-

μων αγγλίδας υπηκόου που σκοτώθηκε σε αυτοκινητικό ατύχημα στην Ελλάδα.

Ομιλία του κ. Κυριακόπουλου στο 14ο Athens Forum

Στις 12 Μαΐου 2009 ο εταίρος κ. Θανάσης Κυριακόπουλος παρουσίασε στο 14ο Athens Forum τα αποτελέσματα της μελέτης που εκπόνησε η Κελεμένς & Συνεργάτες για λογαριασμό της Γραμματείας της Ενεργειακής Κοινότητας αναφορικά με τη σύσταση, λειτουργία και συμμετοχή του Συντονιστικού Γραφείου Δημοπρασιών της Νοτιοανατολικής Ευρώπης (Coordinated Auction Office in South Eastern Europe). Η ίδρυση του Συντονιστικού Γραφείου αποφασίστηκε την 27.06.2008 από το Συμβούλιο Υπουργών της Ενεργειακής Κοινότητας. Σε αυτό θα συμμετέχουν 13 περιοχές και συγκεκριμένα τα κράτη της Αλβανίας, Βοσνίας – Ερζεγοβίνης, Κροατίας, ΠΓΔΜ, Μαυροβουνίου, Σερβίας, Ελλάδας, Βουλγαρίας, Ουγγαρίας, Ρουμανίας, Σλοβενίας και Ιταλίας, καθώς και η περιοχή του Κοσόβου. Η Κελεμένς & Συνεργάτες ανέλαβε την εν λόγω μελέτη κατόπιν διεθνούς διαγωνισμού (για περισσότερα, βλ. Εταιρικά Νέα στο τεύχος του Ενημερωτικού Δελτίου της Άνοιξης του 2009). Σημειώνεται ότι το Athens Forum είναι το φόρουμ που υπό την αιγίδα της Ενεργειακής Κοινότητας της Νοτιοανατολικής Ευρώπης συγκεντρώνει όλους τους φορείς της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας της ΕΕ και των χωρών της ΝΑ Ευρώπης.

Παροχή νομικών συμβουλών στο αγγλικό Πανεπιστήμιο Teeside

Τον Απρίλιο του 2009, η Κελεμένς & Συνεργάτες κλήθηκε να παράσχει νομικές συμβουλές στο αγγλικό Πανεπιστήμιο του Teeside για το νέο νόμο που διέπει τα ιδιωτικά κολλέγια στην Ελλάδα (νόμος 3696/2008), ο οποίος τέθηκε σε ισχύ τον Αύγουστο του 2008. Τα ερωτήματα που τέθηκαν στην Κελεμένς & Συνεργάτες αφορούσαν κυρίως τη συνεργασία του αγγλικού πανεπιστημίου με τοπικό εκπαιδευτικό φορέα υπό τα δεδομένα του νέου ρυθμιστικού πλαισίου. Το Μάιο του 2008, πάλι για το Πανεπιστήμιο του Teeside η Κελεμένς & Συνεργάτες είχε διενεργήσει νομικό έλεγχο για το ρυθμιστικό κι εταιρικό καθεστώς υπό το οποίο το ακαδημαϊκό του πρόγραμμα χορηγείτο στην Ελλάδα.

Αθώωση εργαζομένων στο παράρτημα του Πανεπιστημίου La Verne

Αθώωση των κατηγορουμένων – εντολέων της σε ποινική υπόθεση για έκδοση ακάλυπτης επιταγής, και μάλιστα σημαντικού ύψους, πέτυχε η Κελεμένς & Συνεργάτες τον Απρίλιο του 2009. Παρά την προβλεπόμενη από το νόμο συνδρομή και του στοιχείου του δόλου για την καταδίκη στο συγκεκριμένο αδίκημα, τα ελληνικά δικαστήρια σπανίως αθώνουν εκδότες ακάλυπτων επιταγών και σχεδόν πάντα αντιμετωπίζουν την ποινική ευθύνη των εκδοτών ως αντικειμενική. Η

Εταιρικά Νέα

αθώωση των εντολέων της Κελεμένς & Συνεργάτες εντάσσεται στο χειρισμό της υπόθεσης της αιφνίδιας παύσης εργασιών το Σεπτέμβριο του 2004 του ελληνικού φορέα χορήγησης του προγράμματος του αμερικανικού Πανεπιστημίου La Verne. Οι εντολείς της Κελεμένς & Συνεργάτες ήταν εργαζόμενοι στο τοπικό σωματείο με δικαίωμα υπογραφής. Η αθωωτική απόφαση αποτελεί ουσιαστικά συνέχεια της υπ' αριθμόν 7262/2008 απόφασης του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, με την οποία έγινε δεκτή η αγωγή του Σωματείου "Κολλέγιο Λα Βερν", που εκπροσωπήθηκε από την Κελεμένς & Συνεργάτες, κατά του αμερικανικού Πανεπιστημίου La Verne. Με την εν λόγω απόφαση έγινε δεκτή η άρση της αυτοτέλειας του νομικού προσώπου του Σωματείου και αναγνωρίσθηκε ότι οι συμβάσεις δικαιοχρησίας (franchising) που καταρτίσθηκαν μεταξύ του Πανεπιστημίου La Verne και του τοπικού Σωματείου ήταν απολύτως εικονικές και στόχευαν να κατασκευάσουν την υποτιθέμενη ανεξαρτησία των δύο φορέων. Και τούτο προκειμένου το Πανεπιστήμιο La Verne να μη βαρύνεται με τις οικονομικές υποχρεώσεις του παραρτήματός του (για περισσότερα, βλ. Εταιρικά Νέα στο τεύχος του Ενημερωτικού Δελτίου της Άνοιξης του 2009).

Αγωγή ύψους €2.200.000 για λογαριασμό της τουρκικής εταιρείας Engine κατά ελληνικής εταιρείας κατασκευής μηχανημάτων

Για λογαριασμό της εταιρείας Engine, μίας εκ των μεγαλύτερων

διανομέων οχημάτων στην Τουρκία, η Κελεμένς & Συνεργάτες ανέλαβε το νομικό χειρισμό της αξίωσης της τουρκικής εταιρείας κατά Έλληνα πωλητή εκχιονιστικών μηχανημάτων σε αυτήν. Η αξίωση ανέρχεται σε €2.200.000 και αφορά στην έλλειψη συμφωνημένων ιδιοτήτων των μηχανημάτων αυτών.

Δημοσίευση του κεφαλαίου για την Ελλάδα σε διεθνή τόμο για τα κεφάλαια επιχειρηματικών συμμετοχών (Venture Capital)

Συνεχίζοντας τη συγγραφή κεφαλαίων σε θέματα του ελληνικού εμπορικού δικαίου σε διεθνείς συλλογικούς τόμους, η Κελεμένς & Συνεργάτες ολοκλήρωσε πρόσφατα το κεφάλαιο για το θεσμό του Venture Capital (κεφάλαια επιχειρηματικών συμμετοχών) στην Ελλάδα για συλλογικό τόμο (Venture Capital Handbook) του αγγλικού εκδοτικού οίκου PLC. Συγγραφέας του ελληνικού κεφαλαίου είναι η δικηγόρος της εταιρείας κ. Ηρώ Σταματάκη. Ο τόμος κυκλοφόρησε στις αρχές Μαΐου του 2009.

Προεπιλογή της κοινοπραξίας στην οποία ανήκει η Κελεμένς & Συνεργάτες για συμμετοχή σε διεθνή διαγωνισμό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Η κοινοπραξία στην οποία μετέχει η Κελεμένς & Συνεργάτες και περιλαμβάνει ακόμη τις ιταλικές

εταιρείες CESI SpA και D' Arrpolonia SpA και το κροατικό ενεργειακό ινστιτούτο Hrvoje Pozar επιλέχθηκε μεταξύ των 6 κοινοπραξιών που θα συμμετέχουν στον ανοιχτό διαγωνισμό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με θέμα την παροχή τεχνικής υποστήριξης για την εφαρμογή της Συνθήκης της Ενεργειακής Κοινότητας στο Μαυροβούνιο. Στο στάδιο της υποβολής δήλωσης ενδιαφέροντος για συμμετοχή στο διαγωνισμό μετείχαν αρχικά 17 κοινοπραξίες. Ο προϋπολογισμός του έργου ανέρχεται σε €1.500.000.

Εταιρικές Δημοσιεύσεις

Μεταξύ των δημοσιεύσεων (στην αγγλική γλώσσα) της Κελεμένς & Συνεργάτες τη διετία 2007- 2009 περιλαμβάνονται οι ακόλουθες, για τις οποίες η Κελεμένς & Συνεργάτες διαθέτει περιορισμένο αριθμό αντιτύπων που της χορηγήθηκαν από τους εκδότες. Τα αντίτυπα αυτά μπορεί να διαθέσει, χωρίς οικονομική επιβάρυνση, σε όσους από τους αναγνώστες του Ενημερωτικού Δελτίου επιθυμούν να αποκτήσουν κάποιον από τους παρακάτω συλλογικούς τόμους. Το σχετικό αίτημα θα πρέπει να απευθυνθεί στην ηλεκτρονική διεύθυνση enquiries@kelemenis.com ή με τηλεομοιοτυπία στον αριθμό 210-3612820 (υπόψη κ. Α. Γεράκη).

2007

- Γιάννης Κελεμένς, "Greece" εις Robert Tudway (επιμ.), *Energy Law and Regulation* (Release 17), Λονδίνο: Sweet & Maxwell, Φεβρουάριος 2007, σσ. 10001-10504.
- Γιάννης Κελεμένς, "Rising to the Challenge: The Growth of Wind Power in Greece" εις Michaela Crisell (επιμ.) *Renewable Energy Finance Yearbook 2007/2008*, Λονδίνο: Euromoney, 2007, σσ. 47-50.
- Γιάννης Κελεμένς, "Greece" εις Earle H O' Donnell (επιμ.), *Getting the Deal Through – Electricity Regulation 2008*, Λονδίνο: Law Business Research, 2007, σσ. 82-88.
- Γιάννης Κελεμένς και Αθανασία Παπαντωνίου, "Greece" εις Craig Pollack & Gordon Blanke (επιμ.), *International Comparative Legal Guide to: Litigation & Dispute Resolution 2008*, Λονδίνο: Global Legal Group, 2007, σσ. 124-131.
- Γιάννης Κελεμένς και Ιωάννα Λαζαρίδου – Ελμαλόγλου, "Greece" εις Simon Robinson (επιμ.), *The European Mergers & Acquisitions Review 2007*, Λονδίνο: Global Competition Review, 2007, σσ. 83-90.
- Θανάσης Κυριακόπουλος, "The latest legislative overhaul of the Greek taxation system" εις John Pritchard (επιμ.) *Tax Directors Handbook 2008*, Λονδίνο: Legalease Limited, 2007, σσ. 244-247.
- Θανάσης Κυριακόπουλος και Ανδρέας Μπάγιας, "Greece: The State of the Law in Project Finance" εις *Project Finance Yearbook 2007/2008*, Λονδίνο: Euromoney, 2007, σσ. 43-48.
- Θανάσης Κυριακόπουλος και Ανδρέας Μπάγιας, "Greece" εις E. Waide Warner Jr. (επιμ.), *Getting the Deal Through – Project Finance 2008*, Λονδίνο: Law Business Research, 2007, σσ. 58-63.
- Ιωάννα Λαζαρίδου – Ελμαλόγλου, "Greece" εις Hans-Joachim Prieß (επιμ.), *Getting the Deal Through - Public Procurement 2007*, Λονδίνο: Law Business Research, 2007, σσ. 81-85.
- Ιωάννα Λαζαρίδου – Ελμαλόγλου και Ανδρέας Μπάγιας, "Greece" εις James Sheridan (επιμ.), *PLC Cross-border Mergers and Acquisitions Handbook 2007/08*, Λονδίνο: Practical Law Company, 2007, σσ. 195-204.
- Κάτια Τζαγκαράκη, "Greece" εις Craig Spurn (επιμ.), *Getting the Deal Through – Oil Regulation 2007*, Λονδίνο: Law Business Research, 2007, σσ. 50-55.

2008

- Γιάννης Κελεμένς, "Greece" εις Craig Spurn (επιμ.), *Getting the Deal Through – Oil Regulation 2008*, Λονδίνο: Law Business Research, 2008, σσ. 71-76.
- Γιάννης Κελεμένς, "Greece" εις Earle H O' Donnell (επιμ.), *Getting the Deal Through – Electricity Regulation 2009*, Λονδίνο: Law Business Research, 2008, σσ. 108-114.
- Γιάννης Κελεμένς και Αθανασία Παπαντωνίου, "Greece" εις *PLC Cross-border Dispute Resolution Handbook 2008/09*, Τόμος 1, Λονδίνο: Practical Law Company, 2008, σσ. 129-138.
- Γιάννης Κελεμένς και Αθανασία Παπαντωνίου, "Greece" εις Simon Bushell, *Getting the Deal Through – Dispute Resolution 2008*, Λονδίνο: Law Business Research, 2008, σσ. 97-103.
- Γιάννης Κελεμένς και Ιωάννα Λαζαρίδου – Ελμαλόγλου, "Greece" εις Simon Robinson (επιμ.), *The Mergers & Acquisitions Review 2008*, 2η έκδοση, Λονδίνο: Global Competition Review, 2008, σσ. 182-192.
- Θανάσης Κυριακόπουλος, "Greece" εις Michael Hatchard (επιμ.), *International Comparative Legal Guide to: Mergers & Acquisitions 2008*, Λονδίνο: Global Legal Group, 2008, σσ. 107-114.
- Θανάσης Κυριακόπουλος, "Greece" εις *PLC Cross-border Tax 2008/09 Volume 1: Tax on Corporate Transactions*, Λονδίνο: Practical Law Company, 2008, σσ. 91-99.
- Θανάσης Κυριακόπουλος και Μαργαρίτα Μάτσον, "Greece" εις E. Waide Warner Jr. (επιμ.), *Getting the Deal Through – Project Finance 2009*, Λονδίνο: Law Business Research, 2008, σσ. 77-82.
- Αθανασία Παπαντωνίου και Ιωάννα Λαζαρίδου – Ελμαλόγλου, "Greece" εις Dennis Campbell (επιμ.), *International Execution against judgment Debtors*, Νέα Υόρκη: Oceana, 2008, σσ. GRE 1-GRE 17.
- Ιωάννα Λαζαρίδου – Ελμαλόγλου, "Greece" εις Hans-Joachim Prieß (επιμ.), *Getting the Deal Through - Public Procurement 2008*, Λονδίνο: Law Business Research, 2008, σσ. 95-100.
- Ιωάννα Λαζαρίδου – Ελμαλόγλου και Ανδρέας Μπάγιας, "Greece" εις *PLC Cross-border Mergers and Acquisitions Handbook 2008/09*, Λονδίνο: Practical Law Company, 2008, σσ. 191-200.

2009

- Ηρώ Σταματάκη, "Greece" εις *PLC Cross-border Venture Capital Handbook 2009/10*, Λονδίνο: Practical Law Company, 2009, σσ. 43-49.

Το παρόν ενημερωτικό δελτίο περιέχει πληροφορίες που δεν απαντούν εξαντλητικά στα θέματα που παρουσιάζονται ούτε υποκαθιστούν την αναγκαιότητα για επαγγελματική παροχή υπηρεσιών επί νομικών και φορολογικών θεμάτων. Ως εκ τούτου, η Κελεμένης & Συνεργάτες δεν αναλαμβάνει οιαδήποτε ευθύνη έναντι των αναγνωστών του παρόντος ενημερωτικού δελτίου για ενδεχόμενη χρήση των πληροφοριών που εμπεριέχονται σε αυτό και υπαγωγή των πληροφοριών αυτών σε νομικά ζητήματά τους. Για οποιοδήποτε νομικό ή φορολογικό ζήτημα αντιμετωπίζουν, οι αναγνώστες θα πρέπει να απευθύνονται στους κατάλληλους επαγγελματικούς συμβούλους.

Πληροφορίες για την Κελεμένης & Συνεργάτες

Η δικηγορική εταιρεία Κελεμένης & Συνεργάτες ειδικεύεται στο δίκαιο των επιχειρήσεων και διατηρεί ευρεία πελατειακή βάση στην οποία συμπεριλαμβάνονται εμπορικές και βιομηχανικές επιχειρήσεις, πιστωτικά ιδρύματα, κυβερνητικοί και επενδυτικοί φορείς. Η εταιρεία ενεργεί συχνά για διεθνείς πελάτες σε θέματα διασυννοριακών συναλλαγών και κανονιστικά ζητήματα. Διαθέτει εξειδικευμένους δικηγόρους με πανεπιστημιακούς τίτλους από μερικά από τα πιο φημισμένα πανεπιστήμια στον κόσμο (π.χ. Οξφόρδη, Χάρβαρντ, Χαϊδελβέργη). Τα τελευταία χρόνια η Κελεμένης & Συνεργάτες έχει αναλάβει με επιτυχία το χειρισμό πολύπλοκων και σημαντικών συναλλαγών για λογαριασμό εταιρικών και χρηματοοικονομικών εντολέων. Αν και η Ελλάδα αποτελεί τον κύριο χώρο δραστηριοποίησής της, η εταιρεία δραστηριοποιείται στις περισσότερες από τις μεταβατικές οικονομίες και αναδυόμενες αγορές της νοτιοανατολικής Ευρώπης όπου παρέχει νομική υποστήριξη τόσο σε έλληνες επενδυτές όσο και σε κυβερνήσεις για την εναρμόνιση και την ένταξη των δικαικών συστημάτων των χωρών αυτών στο ευρωπαϊκό κεκτημένο. Η Κελεμένης & Συνεργάτες είναι η δικηγορική εταιρεία που εκπροσωπεί την Ελλάδα στον οργανισμό Multilaw, ένα από τα μεγαλύτερα δίκτυα δικηγορικών εταιρειών στον κόσμο με περισσότερες από 65 εταιρείες-μέλη και περισσότερους από 6.000 δικηγόρους σε περίπου 150 πόλεις.

Υπεύθυνη Σύνταξης Ενημερωτικού Δελτίου:

Ηρώ Σταματάκη, LL.M (Χαϊδελβέργη)

Στη σύνταξη του παρόντος

Ενημερωτικού Δελτίου συμμετείχαν οι:

Ιωάννα Λαζαρίδου – Ελμαλόγλου, LL.M (Bristol)

Μάνια Τσουμπάτα, LL.M (Humboldt)

Ηρώ Σταματάκη, LL.M (Χαϊδελβέργη)

Μανώλης Τρούλης

Μαρίνα Μαρκαντώνη

Μαργαρίτα Μάιτον, LL.M (Angers)

Γιάννης Κελεμένης, D.Phil (Οξφόρδη)

Αθανασία Παπαντωνίου

Θανάσης Κυριακόπουλος

Ελένη Πίτοα

Κωνσταντίνος Θωμόπουλος

Μαρία Ηλιάδου

Επιμέλεια Έκδοσης:

Αρχοντούλα Γεράκη

Κελεμένης & Συνεργάτες

Δικηγορική Εταιρεία

Τσακάλωφ 5, 106 73 Αθήνα

T: + 30 210 3612800 F: +30 210 3612820

E: enquiries@kelemenis.com W: www.kelemenis.com